

MİLLİ GÜVENLİK KONSEYİ TUTANAK DERGİSİ

41 nci Birleşim

25 Şubat 1981 Çarşamba

İ Ç İ N D E K İ L E R

	Sayfa		Sayfa
I. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ	390	Değiştirilmesi Hakkında Kanun Tasarısı ve İçişleri Komisyonu Raporu. (1/133) (S. Sayısı : 145 ve 145'e 1 nci Ek)	395:409
II. — BAŞKANLIĞIN KONSEYE SUNUŞLARI	390		
1. — (9/2) esas numaralı Soruşturma Komisyonuna yeniden süre verilmesine dair Komisyon Başkanlığı tezkeresi. (3/44)	390:391	3. — 1615 sayılı Gümrük Kanunu ile 1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve 1615 sayılı Gümrük Kanununa Geçici Maddeler Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı ve İhtisas Komisyonu Raporu. (1/131) (S. Sayısı : 144)	409:421
III. — KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ	391		
1. — 2298 sayılı 1980 Yılı Bütçe Kanununa Bağlı (A) İşaretli Cetvelin İçişleri Bakanlığı Kısımında Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı ve Bütçe - Plan Komisyonu Raporu. (1/142) (S. Sayısı : 153)	391:395	4. — TC Milli Güvenlik Konseyi Yasama Görevleri İçtüzüğü'nün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında İçtüzük Teklifi. (2/35) (S. Sayısı : 155)	421
2. — 15 Temmuz 1950 tarihli ve 5682 sayılı Pasaport Kanununun Bazı Maddelerinin			

I. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

24 Şubat 1981 Salı

İki oturum yapılan bu birleşimde :

1981 Mali Yılı Bütçe Kanunu Tasarısının (1/69),
(S. Sayısı : 98) maddeleri ve tümü kabul edildi.

Gelecek toplantının yapılacağı gün ve saatin son-
radan tespit edileceği belirtilerek birleşime saat 11.45'
te son verildi.

Haydar SALTİK
Orgeneral
Milli Güvenlik Konseyi
Genel Sekreteri

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 15.00

BAŞKAN : Orgeneral Kenan EVREN (Devlet Başkanı, Genelkurmay ve Milli Güvenlik Konseyi Başkanı)

ÜYELER : Orgeneral Nurettin ERSİN (K. K. K. ve Milli Güvenlik Konseyi Üyesi)

Orgeneral Tahsin ŞAHİNKAYA (Hv. K. K. ve Milli Güvenlik Konseyi Üyesi)

Oramiral Nejat TÜMER (Dz K. K. ve Milli Güvenlik Konseyi Üyesi)

Orgeneral Sedat CELASUN (J. Gn. K. ve Milli Güvenlik Konseyi Üyesi)

BAŞKAN — Milli Güvenlik Konseyinin 41 nci Birleşimini açıyorum.

I. — BAŞKANLIĞIN KONSEYE SUNUŞLARI

1. — (9/2) esas numaralı Soruşturma Komisyo-
nuna yeniden süre verilmesine dair Komisyon Baş-
kanlığı tezkeresi. (3/44)

BAŞKAN — Gündemimizin 1 nci sırasında 9/2
esas numaralı Soruşturma Komisyonuna yeniden süre
verilmesine dair Komisyon Başkanlığı tezkeresi var.
Şimdi, bu tezkereyi okutup onayınıza sunacağım.

Tezkereyi okutuyorum.

Milli Güvenlik Konseyi Başkanlığına

Gümrük ve Tekel eski Bakanı Tuncay Mataracı
hakkında yapılmakta olan soruşturma sırasında orta-
ya çıkan yeni yolsuzlukların kesin sonucunu alabilmek
ve Komisyon raporunu düzenlemek üzere, 21 Şubat

1981 tarihinden itibaren çalışma süresinin bir ay daha
uzatılmasını takdir ve tensiplerinize arz ederim.

Akdemir AKMUT

Dz. Hâkim Kd. Albay

Soruşturma Komisyonu Başkanı

BAŞKAN — Zannediyorum bu üçüncü uzatma
oluyor.

DENİZ HÂKİM KIDEMLİ ALBAY AKDEMİR
AKMUT (Soruşturma Komisyonu Başkanı) — Evet
efendim.

BAŞKAN — Bunun son uzatma olmasını arzu edi-
yoruz artık. Biliyorum, gerçi bir çok yeni deliller orta-
ya çıktı, bir çok şahitler ortaya çıktı. Bunları dinle-
yip dosyayı tam olarak tekemmül ettirebilmek için bu

zamana ihtiyacınız olduğuna dair daha evvelden bilgi aldık; ama bu son bir aylık süre içerisinde bu iş bitecek mi?

DENİZ HÂKİM KIDEMLİ ALBAY AKDEMİR AKMUT (Soruşturma Komisyonu Başkanı) — Bitecek Sayın Başkanım.

BAŞKAN — Bitecek.

Milli Güvenlik Konseyinin aldığı karar mucibince tutukluluk hali devam ediyor. Onu bir süre ile sınırlamadık. Bu iş bitinceye kadar tutukluluk halini devamına karar verdik.

ORGANİZASYONEL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Yüksek Heyetinin bu konuda aldığı kararda tahkikatın selameti bakımından evrakın tekemmül ettirilip, Konsey tarafından gerekli karar alınmaya kadar göz altında kalma süresinin devamı karar altına alınmıştır.

BAŞKAN — Karar altına alınmıştır.

Tuncay Mataracı hakkındaki soruşturmanın daha selamete yürütülebilmesi için bir ay süre uzatımı hakkındaki tezkereyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Soruşturma Komisyonuna 21 Şubattan 21 Mart'a kadar bir aylık süre daha tanınmıştır.

III. — KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

1. — 2298 sayılı 1980 Yılı Bütçe Kanununa Bağlı (A) İşaretili Cetvelin İçişleri Bakanlığı Kısmında Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı ve Bütçe - Plan Komisyonu Raporu. (1/142) (S. Sayısı : 153) (1)

BAŞKAN — Efendim, gündemimize göre, kanun tasarısı ve tekliflerinin görüşmelerine başlıyoruz.

Birinci sırada, 2298 sayılı 1980 yılı Bütçe Kanununa Bağlı (A) İşaretili Cetvelin İçişleri Bakanlığı Kısmında Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanun Tasarısı ve bu konudaki Bütçe - Plan Komisyonu Raporu mevcuttur. Bu rapor daha evvel 153 sıra sayısıyla basılıp dağıtılmıştır.

Bu konuyla ilgili olarak Komisyon Sözcüsü ve Bakanlık temsilcileri yerlerini aldılar.

Kanun tasarısının tümü üzerindeki müzakerelere geçmeden evvel Komisyon Sözcüsüne, bu kanun tasarısı hakkındaki gerekçeyi genel ve kısa olarak açıklamak üzere söz veriyorum.

Buyurun.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, İçişleri Bakanlığı üç seneden beri taşıt alamıyor. 12 Eylül'den evvel geçen dönemde de olmakla birlikte bilhassa bu dönemde valilerin ve özellikle de kaymakamların âcil vasıta ihtiyaçları var. Bunu karşılayabilmek için bir miktar malzemeyi gümrüklerden almışlar; geri kalan ihtiyaçlarını Devlet Malzeme Ofisinden alacaklar. 94 milyon liralık bir ödenğe ihtiyaçları olduğunu belirttiler. Ancak özür dileyerek arz etmek isterim; buraya gelirken yaptığımız bir hesap sonucu an-

laşılmıştır ki, Devlet Malzeme Ofisinden aldıkları rakamlar eski taşıt fiyatlarıdır, 960 bin liradır taşıtlar. Halen bunlar 1 100 000 lira olmuştur. Hakiki ihtiyaçları buna göre 111 700 000 lira olmaktadır. 94 milyon kabul buyursanız, o kadar eksik alırlar. Ancak 111 700 000 lira lütfederseniz ihtiyaçlarının tamamını giderirler.

İçişleri Bakanlığı, 1980 ve 1981 bütçelerinde de hakikaten bütçesinde hiç artış yapmayan bakanlıklardandır. Bu ödeneği kendi içinden de karşılaması mümkün olmadığından ek ödenek talebinde bulunmuştur.

Arz ederim.

BAŞKAN — Bu araçların ne kadarı kaymakamlar için, ne kadarı Emniyet Teşkilatı için? Bunun hakkında bize bilgi verir misiniz?

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, 117 arabanın tamamı kaymakamların makam hizmetleri içindir.

BAŞKAN — Peki, bunu 94 milyon olarak kabul edersek geriye kalan noksan araçlar için o kaymakamlar araçsız mı kalacak? Halen bu kaymakamların araçları yok mu?

Bunu Hükümet Temsilcisi açıklasın.

RİFAT KAĞAN (İçişleri Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Başkanım, kaymakamlardan halen 47'sinin arabası yok. Geriye kalan 70 araba da ekonomik ömrünü doldurmuş bulunmaktadır, düşümü yapılacaktır. Biz 117 arabayı aldığımız takdirde bu yılki ihtiyacımızı karşılamış olacağız.

Emir buyurulursa, daha az ödenek verildiği takdirde, eski arabalardan da bir miktar daha kullanma imkânlarını arayacağız.

(1) 153 S. Sayılı basıma yazı tutanağa eklidir.

BAŞKAN — Ne cins araba alınacak?

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET
(Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Renault station
- vagon efendim.

BAŞKAN — Bizim Silahlı Kuvvetlere aldığımız gi-
bi.

Peki kaymakamlar için Reault station'a ihtiyaç var
mı? Yoksa Renault station olmadan da olabilir mi?

RİFAT KAPLAN (İçişleri Bakanlığı Temsilcisi) —
Sayın Başkanım, kaymakamlar için jeep alınıyordu.
Ancak yurttan imali ve ithali de mümkün olmadığı için
bize daha pahalıya mal oluyor. Bunların hem mas-
rafları fazla, hem de satın alma imkânımız olmadığı
için bu tenezzül Renault'ya dönüştürülüyor.

BAŞKAN — Jeep'de station kısmı yok, yalnız in-
san taşır. Yani Renault'un station'u neden gerekli
oluyor; arkaya eşya almak için gerek var mı? Station
daha pahalı, malûm.

RİFAT KAPLAN (İçişleri Bakanlığı Temsilcisi) —
Binek alabiliriz, sayın Başkanım.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET
(Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Binek alınabi-
lir.

BAŞKAN — Yani, binek alırlarsa daha fazla alır-
lar. Bir araçta stationla, binek arasında ne kadar fark
vardır?

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET
(Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — 60 bin liradır
efendim.

ORGANİZATÖR HAYDAR SALTİK (Millî Güven-
lik Konseyi Genel Sekreteri) — Sayın Başkanım, Taşıt
Kanununda bazı sınırlamalar var, station tip alınma-
sına dair. Sayın Başkanım, Taşıt Kanununda bir mad-
de vardır, ona bağlı kalmış olabilirler.

BAŞKAN — Zannetmem, ifla station olsun diye
kanunla bir kayıt var mı?

RİFAT KAPLAN (İçişleri Bakanlığı Temsilcisi) —
Efendim Taşıt Kanununda kaymakamlar için «arazi
binek» kaydı vardır. T cetvelindeki bu kaydı «arazi
binek» olarak değiştirmek istiyoruz.

BAŞKAN — Ben teklif ettikleri şekilde bunu ar-
tırmak taraftarı değilim. Bu noksanlığı gidermek üze-
re station yerine «TL» veya «TS» ne ise, bunlardan
almak suretiyle daha fazla araba alabilirler. 10 veya
12 arabada bir arabada tasarruf ederler, o paralarla
bunu karşılarlar. Kaldı ki, zaten noksan olan 47 adet-
tir, dediniz. Hiç olmayan 47, gerisini de bir sene da-
ha ellerindeki ömrünü doldurmuş araçlarla sürdürme-
ye gayret sarf ederler, ki, Silahlı Kuvvetlerde de ay-

nı durumu biz devam ettiriyoruz; «Ömrünü doldurmuş
birçok araba var, onları da kullansınlar» diyoruz.

Benim verilen izahat hakkında söyleyeceklerim
bunlar.

Şimdi bu tasarının tümü üzerinde söz almak iste-
yen var mı?... Yoktur. Tümü üzerindeki görüşmeler
tamamlanmıştır.

Maddelere geçilmesini oylarınıza sunuyorum : Ka-
bul edenler.. Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kanun tasarısının 1 nci maddesini okutuyorum :
2298 Sayılı 1980 Yılı Bütçe Kanununa Bağlı (A) İşa-
retli Cetvelin İçişleri Bakanlığı Kısmında Değişiklik
Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 2298 sayılı Bütçe Kanununa bağ-
lı (A) işaretli cetvelin İçişleri Bakanlığına ait kısmı-
nın ilişik (1) sayılı cetvelde gösterilen tertiplerine
(94 680 000) liralık ek ödenek verilmiştir.

BAŞKAN — Efendim, şimdi 94 680 000 lira ek
ödenek verildiği takdirde, bu mali yıl içerisinde bu
araçlar alınabilecek mi, hazır mı? Yani Devlet Mal-
zeme Ofisi bunu bu süre içerisinde verebilecek durum-
da mı?

RİFAT KAPLAN (İçişleri Bakanlığı Temsilcisi) —
Kredi açtırmak suretiyle Haziran sonuna kadar mah-
sup dönemi içerisinde almak imkânına sahibiz Sayın
Başkanım.

BAŞKAN — Emanete almak suretiyle o şeyi.

RİFAT KAPLAN (İçişleri Bakanlığı Temsilcisi)
— Kredi açtıracamız ve bunu oradan Devlet Malzeme
Ofisine vermek suretiyle temin edeceğiz.

BAŞKAN — Daha evvel görüşme yaptınız mı?

RİFAT KAPLAN (İçişleri Bakanlığı Temsilcisi)
— Görüşmeyi yaptık Sayın Başkanım.

BAŞKAN — 1 nci madde üzerinde söz almak
isteyen var mı efendim?... Yoktur.

1 nci maddenin (A) işaretli cetvelini okutuyorum :

(1) Sayılı Cetvel

(A)

İçişleri Bakanlığı

Program

Eklenen miktar

101 Genel Yönetim ve Destek
Hizmetleri

94 680 000

BAŞKAN — Şimdi bu, (A) cetvelindeki, Program
101 - Genel Yönetim ve Destek Hizmetlerine tahsis
edilen 94 680 000 lirayı oylarınıza sunuyorum : Ka-
bul edenler.. Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

1 nci maddeyi, maddeye bağlı (A) işaretli cetvelle birlikte oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2 nci maddeyi okutuyorum :

MADDE 2. — 2298 sayılı 1980 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelin İçişleri Bakanlığı kısmının sonunda bulunan «237 sayılı Kanuna göre satın alınacak taşıtlara ait cetvel» listesinden ilişik (2) sayılı cetvelde yazılı taşıtlar çıkarılmış, ilişik (3) sayılı cetvelde yazılı taşıtlar eklenmiştir.

BAŞKAN — 2 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı?... Buyurun.

ZEKİ BÖLÜKBAŞI (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Başkanım, biraz önce buyurduğunuz gibi eğer «binek» cinsi taşıt alınacaksa cetveldeki sıra numarasının «2», taşıtın cinsinin de «Binek tenezzüh şasi (Küçük tip)» olarak değiştirilmesi gerekmektedir. Arz ederim efendim.

BAŞKAN — Zaten şimdi 2 ve 3 sayılı cetvelleri okutacağım.

2 ve 3 sayılı cetvelleri okutuyorum.

(2) SAYILI CETVEL

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI

237 Sayılı Kanuna Göre Satın Alınacak Taşıtlara Ait Cetvel

Sıra No.	Adedi	Taşıtın cinsi
7	6	Arazi binek
8	40	Arazi binek veya pick - up
Diferansiyel		Nerede kullanılacağı
4 × 4		Bakanlık Merkez hizmetleri
4 × 4		Kaymakamlık hizmetleri

(3) SAYILI CETVEL

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI

237 Sayılı Kanuna Göre Satın Alınacak Taşıtlara Ait Cetvel

Sıra No.	Adedi	Taşıtın cinsi
6	117	Station Wagon Tenezzüh şasi (K. T
Diferansiyel		Nerede kullanılacağı
ip) 4 × 2		Kaymakamlık makam hizmetleri

BAŞKAN — Peki siz şimdi hangisinin değiştirilmesini ileri sürdünüz?

ZEKİ BÖLÜKBAŞI (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Başkanım, «Sıra Numarası»nın «2» olarak, «Taşıtın Cinsi» sütununun da «Binek tenezzüh şasi (Küçük tip)» olarak değiştirilmesi gerekmektedir.

BAŞKAN — Yani 2 sayılı cetvelde «arazi binek» diye yazıyor, altında da «Arazi binek veya pick-up» yazıyor; onun altında da 3 sayılı cetvelde «Station Wagon Tenezzüh şasi (K. Tip)» diye yazıyor; bu mu değişecek?

ZEKİ BÖLÜKBAŞI (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Evet, o değişecek; «Binek tenezzüh şasi (küçük tip)» olacak, sıra numarası da «2» olacak, 2 sayılı cetvel aynen kalacak. 3 sayılı cetvel çıkıyor zaten.

BAŞKAN — Çıkıyor evet, 117 olan yani. Sıra numarası 6, 117 adet. «Tenezzüh» mü diyeceğiz ona?

ZEKİ BÖLÜKBAŞI (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — «Sıra numarası 2, adedi 117, binek tenezzüh şasi (K. Tip)» olacak.

BAŞKAN — «4 × 2» kalacak.

ZEKİ BÖLÜKBAŞI (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Evet efendim. «Kaymakamlık makam hizmetleri» kalacak.

BAŞKAN — Evet, Komisyon katılıyor mu?

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Katılıyoruz.

BAŞKAN — Katılıyorsunuz.

Yani yanlış bir şey yazmayalım. Bunun ismi «Binek tenezzüh şasi» midir?

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Station Wagon olmayan renaultların ismi bu efendim.

ORGENEL NURETTİN ERSİN — Bir de, sıra numarasında bir değişiklik söylediler, «2» dediler.

ZEKİ BÖLÜKBAŞI (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Sıra numarası 2 olacak efendim.

ORGENEL NURETTİN ERSİN — Yalnız burada bir şey daha var: «Nerede kullanılacağı» sütununda yukarıda «kaymakamlık hizmetleri» deniyor, burada «kaymakamlık makam hizmetleri» deniyor. Bu hizmetlerde bir fark mı var acaba? Mesele 2 sayılı cetvelde 8 sıra numarasının hizasında «arazi binek veya pick - up 4 × 4 kaymakamlık hizmetleri»; burada da «Kaymakamlık makam hizmetleri.» deniyor.

BAŞKAN — Evet, yukarıdaki 2 sayılı cetvelde 8 sıra numarası karşısında «Kaymakamlık hizmetle-

ri» diye yazıyor, altta «Kaymakamlık makam hizmetleri» yazıyor. Hangisi doğru?

RİFAT KAPLAN (İçişleri Bakanlığı Temsilcisi) — «Kaymakamlık makam hizmetleri» doğrudur Sayın Başkanım. Çünkü, 237 sayılı Kanuna bağlı 2 sayılı cetvele göre, kaymakamlara makam hizmetleri için araba verilir.

BAŞKAN — Makam hizmetleri için verilir. Eğer «Kaymakamlık hizmetleri» denilirse herkes kullanır onu, kaymakamlık içerisindeki bütün işlerde kullanılır.

RİFAT KAPLAN (İçişleri Bakanlığı Temsilcisi) — Evet. Zaten kaymakamlık hizmetleri için araba vermiyoruz.

BAŞKAN — Komisyona bu hususta söz veriyorum.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım; 237 sayılı Kanunda kaymakamların makam arabası yok biliyorum. Onun için Sayın Komutanımın ikaz ettikleri «kaymakamlık hizmetleri» demek zordadırlar. 237 sayılı Kanunda bir değişiklik teklifleri vardır onların, değişecektir. Şu anda, «Kaymakamlık makam hizmetleri» diye 237 sayılı Kanunda varsa, onu bilmiyorum.

BAŞKAN — Var mı?

RİFAT KAPLAN (İçişleri Bakanlığı Temsilcisi) — Vardır. 2 sayılı cetvele tabidir. 2 sayılı cetvelde «Kaymakamlıklar arazi binek» der.

BAŞKAN — Kaymakamlıklar için.

ZEKİ BÖLÜKBAŞI (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Evet.

BAŞKAN — Makamı için değil.

ZEKİ BÖLÜKBAŞI (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Arazi binek.

BAŞKAN — O halde «Kaymakamlık hizmetleri» diyeceğiz biz ona, «kaymakamlık makamı hizmeti» değil.

ZEKİ BÖLÜKBAŞI (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Aslında daha doğru olur Sayın Başkanım. Değişse daha doğru olur. Muhtemel bir çelişki ve yoruma mahal de kalmaz. Yine binek olarak kullanılabilirler.

BAŞKAN — Kanuna uygun olur.

Buyurun Orgeneral Saltık.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Bir nokta var

burada; eğer bu bağlantıyı daha evvel yaptılar da, Devlet Malzeme Ofisi bu 117 aracı station olarak, tenezzüh olarak ısmarladıysa, bu süreç içerisinde bunları tekrar küçük tip binek olarak bulabilecekler mi?

BAŞKAN — Buyurun efendim.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, (TL) veya TS 12) arabadan yeteri kadar var. Elleriinde yoksa da alabilirler. Bundan evvelki bütçe kanunlarında olduğu gibi bu seneki Bütçe Kanununda da kabul ettiğimiz bir madde gereğince, 3 ay içinde alınacak arabaların bedeli de geçen yıl parasından ödenebiliyor. Bu bakımdan bir mahzur olmayacaktır.

BAŞKAN — Zaten «binek tenezzüh şasi küçük tip» dedikten sonra buna «station tip» demek lazım mı öteki için? Hepsi girer bunun içine; ama, biz onu bir temenni olarak bildirdik. Yani station almasın, küçük tip alsın dedik.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Karar oluyor tabii. Buna göre cetvelde malumları station ayrı...

BAŞKAN — Station ayrı mı yazıyor orada?

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Onun için numara değiştiriyorlar efendim. «2 numara alalım» dedikleri, binek, tenezzüh küçük tip de girsin diye..

BAŞKAN — Bence binek küçük tip daha çoktur fabrikalarda, daha rahat bulunabilir. Station daha az imal edilir. Bence Station tipinde sıkıntı çekerler de, binek tipinde sıkıntı çekmezler. Bunlar hem akaryakıtı az sarf eder yük azaldığı için ve daha manevra kabiliyeti fazladır, şasisi uzun olmadığı için. Küçük köy yollarında rahatlıkla daha kolay gidebilir. O bakımdan onu 2 numara olarak öyle bıraktık.

Başka söz almak isteyen var mı efendim 2 nci madde üzerinde ve 2 nci maddeye bağlı cetveller üzerinde? Yok.

O halde, şimdi 2 nci maddeyi maddeye bağlı (2) ve (3) sayılı cetvellerle birlikte ve ancak (3) sayılı cetveldeki sıra numarası 6 değil 2, «Taşıtın cinsi» kısmını da «Binek Tenezzüh şasi (K. tip)» olarak ve kullanılacağı yeri de «Kaymakamlık hizmetleri» şeklinde oylarınıza sunacağım.

Bu (3) sayılı cetveli düzeltilmiş şekliyle okutuyorum.

(3) SAYILI CETVEL
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI237 Sayılı Kanuna Göre Satın Alınacak Taşıtlara Ait
Cetvel

Sıra No.	Adedi	Taşıtın cinsi
2	117	Binek Tenezzüh şasi (K. Tıp)
Diferansiyel		Nerede kullanılacağı

4 × 2 Kaymakamlık hizmetleri

BAŞKAN — Bu haliyle 2 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3 ncü maddeyi okutuyorum.

MADDE 3. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — 3 ncü madde üzerinde söz almak isteyen var mı? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

4 ncü maddeyi okutuyorum.

MADDE 4. — Bu Kanunu Maliye Bakanı yürütür.

BAŞKAN — 4 ncü madde üzerinde söz almak isteyen var mı? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tasarının tümünü oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Böylece bu kanun tasarısı kabul edilmiş oldu.

Teşekkür ederiz.

2. — 15 Temmuz 1950 tarihli ve 5682 sayılı Pasaport Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Tasarısı ve İçişleri Komisyonu Raporu. (1/133) (S. Sayısı : 145 ve 145'e 1 nci Ek) (1)

BAŞKAN — Efendim, gündemimizin 2 nci sıradaki 15 Temmuz 1950 tarihli ve 5682 sayılı Pasaport Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Tasarısının görüşmelerine başlıyoruz.

Hatırlanacağı üzere 13 Şubat 1981 tarihli 38 nci Birleşimde tasarının tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmış ve maddelere geçilmişti. Ancak yeniden incelenmek üzere Komisyona havale edilmesi kararı alınmış ve bu karar gereğince de Komisyon, iade

(1) 145 S. Sayılı basmayazı 13 Şubat 1981 tarihli 38 nci Birleşim tutanağına eklidir.

145'e 1 nci ek S. Sayılı basmayazı tutanağına eklidir.

edilen bu tasarımı yeniden incelemiş ve hazırladığı raporu da 145'e 1 nci ek sıra sayısı ile basılmış ve bunlar da sizlere dağıtılmıştır.

İçişleri Komisyonu Sözcüsü ve Bakanlık temsilcileri yerlerini aldılar.

Şimdi, tümü üzerindeki görüşmeler daha önce tamamlanmış olduğundan doğrudan doğruya maddelelere geçiyorum.

1 nci maddeyi okutuyorum.

15 Temmuz 1950 Tarihli ve 5682 Sayılı Pasaport Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 15 Temmuz 1950 tarihli ve 5682 sayılı Pasaport Kanununun 13 ncü maddesinin dördüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Diplomatik pasaport alabilecek durumda bulunan veya alan kimselerin sıfat veya vazifeleri devam ettiği müddetçe, eşlerine dahi diplomatik pasaport verilmesi veya bunların eşlerinin pasaportlarının refakat hanesine kayıt edilmesi mümkündür.

BAŞKAN — 1 nci madde üzerinde Komisyon Sözcüsünün bir diyeceği var mı efendim?

HÂKİM TUĞGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (İçişleri Komisyonu Başkanı) — Hayır Sayın Başkanım.

(**BAŞKAN** — 1 nci madde üzerinde Hükümet Temsilcisine söz veriyorum.

Buyurun.

ERDEM ERNER (Dışişleri Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Başkan, «kar» kelimesinin veya «zevce» olarak geçmiş olan kelimenin «eş» olarak değiştirilmesi için bir neden görmüyoruz. Şimdiye kadarki tatbikatımız böyle idi. Arada geçen Komisyon toplantısından sonra birkaç büyük merkezdeki tatbikatı sorduk; büyük devletlerin tatbikatı da böyle.

Tabii, takdir Yüce Konseye aittir efendim.

BAŞKAN — Geçen sefer bunu konuşmuştuk biz.

Dışişleri Bakanlığı Temsilcisi arkadaşımız buna takılmıştı, değil mi? Burada bazı garip durumlar çıkabilir. Bugüne kadar uygulamada daima «karılar» tabiri kullanılmıştır. Siz de sebep olarak, «karısının da büyük elçi atanabileceği, bu bakımdan eş tabirini kullanalım» demiş idiniz. Ama bazı mahzurlar ortaya koydu Dışişleri Bakanlığı Temsilcisi. Ne diyorsunuz buna?

HÂKİM TUĞGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (İçişleri Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, geçen dönem Yüce Heyetinizin Komisyo-

numuza iade ettiği tasarıyı, Komisyon olarak tekrar ele aldık; Millî Güvenlik Konseyinin Hukuk Komisyonu, Adalet Bakanlığının, İçişleri Bakanlığının ve Dışişleri Bakanlığının temsilcileriyle konuyu bir kere daha tespit ettik. Komisyon da, biz, Konseyin tayin ettiği Komisyon üyeleri olarak; İçişleri Bakanlığından gelen temsilci, Adalet Bakanlığından gelen temsilci olarak «eş» kelimesinin muhafaza edilmesini, uygun gördük; Dışişlerinden gelen temsilci ise «eş» kelimesinin «karı» olarak eski metinde olduğu gibi düzeltilmesini önerdiler. Oy çokluğu ile «eş» kelimesinin muhafazasına, şimdi takdim ettiğimiz metnin muhafazasına karar verdik. «Eş» kelimesine muhalefetini, Dışişleri Bakanlığından gelen temsilci raporun altına yazdı; biz ona katılmadık.

İzin verirsiniz şöyle kısa bir maruzatta bulunmak isterim.

Şimdi elimizdeki Yasa 1950 tarihini taşıyor. Yasanın 13'ncü maddesinde o tarihte diplomatik pasaport alabilecek kişiler sayılmış. O tarihlerde öyle zannediyorum ki, diplomatik pasaport alabilecek kişilerin hanım olabileceği düşünülmemiş veya Dışişleri Bakanlığında meslek mensubu kariyerden gelen memur o tarihlerde yokmuş. Bugünkü ortamda, bütün yasalarımızda kadın-erkek ayrımı yapılmaksızın eşdeğerde mütalaa edildiğinden, hanımın diplomatik pasaport sahibi olmasında kocasının da bu haktan yararlanması doğaldır. Ama erkeğin diplomatik pasaport almasında sade ve sade eşinin kadın olması koşuluyla diplomatik pasaport almasını biz mümkün görmedik.

Ayrıca zaten «verilebilir» ibaresini kullandık, vermek mecburiyetimiz de yok bu aşamada. «Mümkündür» diye de bir ibare geldiği için, bunu kullanacak olan Dışişleri Bakanlığı, herhangi bir sakınca bulursa, yani eşin diplomatik pasaport sahibi olmasında, kocasına diplomatik pasaport verme konusunda bir sakınca görürse, vermeyecektir. Sakınca görmediği zaman bu hakkını, kadınlarda olduğu gibi aynen kullanacaktır.

Arz ederim.

BAŞKAN — 1 nci madde üzerinde sayın üyelerden söz almak isteyen var mı?

Buyurun Orgeneral Ersin.

ORGENERAL NURETTİN ERSİN — Efendim, Dışişleri Bakanlığının, tabii, hizmetin tecrübesine müstenit görüşleri var, karı olursa daha açıklığa kavuşur; Komisyonun diğer üyelerinde ise, bugünkü medeni yaşantımız içerisinde «eş» lerin birbirinden

ayrıt edilemeyeceği fikri var ve buraya «mümkündür» kelimesi konmuş. Eğer bir elastikiyet getirilmek isteniyorsa «edilebilir» şeklinde bir kelime daha uygun olmaz mı?

Yani, «mümkündür» den daha elastiki olur diye düşündüm; «mümkündür» biraz daha katı; «edilebilir» olursa o zaman uygulayıcıya daha elastiki bir yetki bırakılmış olabilir, eğer yasalardaki ifadelere uygun geliyorsa.

BAŞKAN — Şöyle olabilir belki : «... devam ettiği müddetçe eşlerine dahi diplomatik pasaport verilebilir veya bunların eşlerinin pasaportlarının refakat hanesine kayıt edilmesi mümkündür.»

HÂKİM TUĞGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (İçişleri Komisyonu Başkanı) — Evet, biz katılabiliriz Komisyon olarak efendim.

BAŞKAN — Yani, «verilebilir (veya verilmeyebilir) veya bunların eşlerinin pasaportlarının refakat hanesine kaydedilebilir» de denilebilir.

HÂKİM TUĞGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (İçişleri Komisyonu Başkanı) — Daha açıklık getirmiş oluruz.

BAŞKAN — Efendim, bugünkü kadın hakları muvacehesinde bunda ayırım yapmak biraz zor. Hakikaten bugün dünyada artık kadınlardan başbakanlar, yarın öbür gün belki devlet başkanı da olacaktır, nitekim olabilir de.

ERDEM ERNER (Dışişleri Bakanlığı Temsilcisi) — Var Sayın Başkanım, İzlanda'da oldu efendim.

BAŞKAN — Var, İzlanda'da oldu, işte İngiltere. İngiltere Kraliçesi Devlet Başkanı, eşi yanında gidiyor; o birinci protokolde önde gidiyor, öteki arkasında gidiyor.

Yani, bu asırda, hele bu kanun 10 - 15 sene sonrayı da kapsayacağına göre, belki de daha uzun süre kalabilir, ileride bir değişikliğe lüzum kalmaması için «eş» tabiri hepsini kapsar; verilmemesi gerekiyorsa zaten «verilebilir» diye de bir kayıt konuyor oraya; böyle bir şey olursa bunu karşılar zannediyorum.

ERDEM ERNER (Dışişleri Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Başkanım, bir şeyden korkarım efendim, ters tepmesin. Çünkü, bu sefer diplomatik pasaport sahibi erkeğin karısını tahdit etmiş olabiliriz. Takdir zaten Yüksek Başkanlıklarına aittir. Bu şekilde kalsın daha iyi olur derim efendim, değişmesin.

Çünkü bu sefer eşlerimiz, yani erkeğin karısı tahdit konusu olabilir ki, onu da tabii arzu etmeyiz.

BAŞKAN — Böyle kalsın diyorsunuz.

Evet, başka söz almak isteyen var mı efendim 1 nci madde üzerinde? Yoktur.

(Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2 nci maddeyi okutuyorum.

MADDE 2. — 15 Temmuz 1950 tarihli ve 5682 sayılı Pasaport Kanununun 14 ncü maddesinin (A) bendinin üçüncü fıkrası ile (B) ve (C) bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Hususi damgalı pasaport alabilecek durumda bulunanların eşlerine de aynı nevi pasaportun verilmesi veya bunların eşlerinin pasaportunun refakat hanesine yazılması mümkündür. Hususi damgalı pasaport almaya hakkı bulunduğu sırada vefat edenlerin dul eşlerine, başkası ile evlenmemiş ve para getiren bir iş tutmamışlarsa, aynı neviden pasaport verilmesi mümkündür.

B) (Hizmet Damgalı Pasaportlar :

Bu Kanun gereğince kendilerine diplomatik veya hususi damgalı pasaport verilmesi mümkün olmayan kimselere, Hükümetçe, hususi idarelerce veya belediyelerce resmi vazife ile dış memleketlere gönderildiklerinde veya dış memleketlerde vazifeye alındıklarında verilir.

Türkiye Cumhuriyetinin üyesi bulunduğu milletlerarası kuruluşlarda memur statüsünde çalışanlar ile Türk Hava Kurumu ve Türkiye Kızılay Cemiyetince görevlendirilenlere de aynı nevi pasaport verilir.

Hizmet damgalı pasaport alabilecek durumda bulunanların eşlerine de aynı nevi pasaportun verilmesi veya bunların eşlerinin pasaportunun refakat hanesine yazılması mümkündür. Hizmet damgalı pasaportların refakat hanesine, pasaport sahibinin yanında yaşayıp evli bulunmayan ve iş sahibi olmayan kız çocukları ile yine yanında yaşayıp reşit bulunmayan erkek çocuklarının kaydı mümkündür. Refakat hanesine kayıtlı bulunanlar, pasaport sahibi ile seyahat etmedikleri takdirde o pasaportu kullanamazlar.

C) Hususi ve Hizmet Damgalı Pasaportlar :

Talep edenin mensup bulunduğu makamın en yüksek amirinin yazılı başvurusu üzerine Dışişleri Bakanlığınca verilir. Bu nevi pasaportlar, aynı şart dahilinde ve Dışişleri Bakanlığının vereceği talimat üzerine, Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçilik ve elçiliklerince de verilebilir. Yukarıdaki «A» ve «B» bentlerinde yazılı eşlere ve çocuklara hususi veya hizmet damgalı pasaport verilmesi veya bunların refakat hanesine kaydı için de aynı yazılı başvuruya lüzum vardır.

Hususi damgalı pasaportlar iki sene için; hizmet damgalı pasaportlar, pasaport sahibinin görevinin müddetine göre tespit edilecek süre için geçerli olmak üzere tanzim edilir. Bu pasaportlardan süresi bitenlerin, bu bendin birinci fıkrasında yazılı başvuru ve Dışişleri Bakanlığının vereceği talimat üzerine Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçilik ve elçiliklerince de aynı müddetler için üçer defa uzatılması mümkündür.

Bu pasaportların, sahiplerinin ve varsa refakat hanesinde kayıtlı bulunanların, birer fotoğraflarının pasaportlara yapıştırılması lazımdır.

Bu pasaportlar hiç bir harç ve resme tabi değildir.

BAŞKAN — 2 nci madde üzerinde Komisyonun bir diyeceği var mı efendim?

HÂKİM TUĞGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (İçişleri Komisyonu Başkanı) — Hayır Sayın Başkanım, zaten 13 ncü maddeyi o tarzda kabul buyurunca aynı istikamette 14 ncü maddeyi de düzenlemiş bulunuyoruz.

Yalnız, biraz evvel kabul buyurduğunuz metinde «verilebilir» kelimesinin...

BAŞKAN — Hayır, onu değiştirmedik. Olduğu gibi oyladık.

İçişleri Bakanlığı ve Dışişleri Bakanlığı temsilcilerimizin bir diyeceği var mı efendim?

ERDEM ERNER (Dışişleri Bakanlığı Temsilcisi) — Hayır, Sayın Başkanım.

HÂKİM TUĞGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (İçişleri Komisyonu Başkanı) — Neler getirdiğini tutanağa geçmesi bakımından arz edebilir miyim?

BAŞKAN — Evet, buyurunuz.

HÂKİM TUĞGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (İçişleri Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, «eş» kelimesi üzerinde durmayacağım, biraz önce maruzatta bulunmuştum.

(B) bendinin 2 nci fıkrasında, «Türkiye Cumhuriyetinin üyesi bulunduğu milletlerin kuruluşlarında memur statüsünde» bulunanlar da kanun kapsamına alınmıştır, bir değişiklik oradadır.

BAŞKAN — Türk Hava Kurumu ve Türkiye Kızılay Cemiyeti niye ayrılmış; bir sürü cemiyet var bizde, niye bu iki kurum ayrıca zikredilmiş, onu anlayamadım.

HÂKİM TUĞGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (İçişleri Komisyonu Başkanı) — Eski metinde bu aynen vardı, şimdi İçişleri ve Dışişleri Ba-

kanlığı özellikle, sadece «Türkiye Cumhuriyetinin üyesi bulunduğu milletlerin kuruluşlarında memur statüsünde bulunanları» da ithal ediyor, onun dışındakileri dahil etmemişlerdir.

BAŞKAN — Hayır, Türkiye Kızılay Cemiyetini anladım, başka ülkelerde Kızılhaç var, Kızılay o var, ama başka ülkelerde Türk Hava Kurumu gibi o milletin hava kurumu diye bir kurum var mı?

Var mıdır böyle bir ülke? Beynelmilel bir kuruluş değildir Türk Hava Kurumu.

ERDEM ERNER (Dışişleri Bakanlığı Temsilcisi) — Diğer ülkelerde olduğunu zannetmem, neden konulduğunu da bilmiyorum efendim.

BAŞKAN — Bu kanun ilk çıktığı zaman kaç tarihli idi?.

HÂKİM TUĞGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (İçişleri Komisyonu Başkanı) — 1950 tarihli efendim.

BAŞKAN — Değişikti belki, daha evvel... Atatürk zamanında falan konuşmuş zannediyorum Türk Hava Kurumu ve Kızılay. Bilmiyorum, yani ben bilgi edinilsin diye söyledim. Bir sürü cemiyetler var, niye bu iki cemiyeti ayırmışız. Kızılayı anladım, ama Türk Hava Kurumunu anlayamadım, mesela Çocuk Esirgeme Kurumu da var.

HÂKİM TUĞGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (İçişleri Komisyonu Başkanı) — Öyle zannediyorum ki, efendim, Türk Hava Kurumu ile Türkiye Kızılay Cemiyetlerinin dış ilişkileri var; yurt dışına bu maksatla giden kişilere hususi damgalı pasaport tanzim ediliyormuş.

Saniyorum ki, buyurduğunuz gibi Çocuk Esirgeme Kurumu ve benzeri kuruluşların yurt dışı ile benzer ilişkileri yok. Olmadığı için de yurt dışına onlar diğer pasaportlarla seyahat edebiliyorlar, bu özel pasaport olduğu için, sadece ve sadece bu yasada yazılı olan pasaportlar kendilerine veriliyor.

ORGENERAL NURETTİN ERSİN — Eski muhariplerin var, beynelmilel pasaportla gidiyorlar.

BAŞKAN — Hatta şimdi o kadar var ki, sendikalar birliği var, bilmem ne var, dolu.

HÂKİM TUĞGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (İçişleri Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, bu hususi damgalı pasaportlar zaten 1 nci, 2 nci, 3 ncü derece devlet memurları ile yine Hükümetimizi temsilen yurt dışına giden personele verilen hizmet damgalı pasaportlar. Öyle zannediyorum ki, Çocuk Esirgeme Kurumu değil de, Türk Hava Kurumu ve Kızılay Derneğinin yurt dışına gitmeleri de,

kamu görevi yapıyor anlamına geldiği için, onları bu hususi damgalı pasaport maddesine ithal etmişlerdir. Onun dışındakiler, kamu görevi yapmadığı için, gayet tabii ki, özel damgalı pasaportlarla, bunun dışındaki pasaportlarla orada mütalaa edilmiş, onlara bu imkân bahşedilmemiş oluyor.

BAŞKAN — Hizmet damgalı pasaportun sağladığı imkânlar nelerdir?

HÂKİM TUĞGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (İçişleri Komisyonu Başkanı) — Harç ve damga resminden muaf. Bu, hizmet damgalı pasaport sahipleri eşlerini ve çocuklarını da beraberlerinde götürüyor ve bu hizmet damgalı pasaport iki sene süreli veriliyor.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Hizmet damgalı pasaportların, yani hususi pasaportların iki ayrı kategorisinin özelliklerinin açıklanmasını rica ederim.

ERDEM ERNER (Dışişleri Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Başkanım, dış ülkelerde de tabii faydası oluyor. Çünkü, adi pasaportun dışına çıkıyor. Ayrıca, bize vize koymuş bir çok ülkeler hususi ve hizmet pasaportu hamillerine vize aramıyorlar. O kolaylıkları oluyor.

Gümrüklerde de kolaylık teşkil ediyor. O bakımdan veriyoruz efendim.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Herhalde verilen önem nedeniyle efendim. Kızılay ve Türk Hava Kurumuna Atatürk'ün verdiği önem nedeniyle, bu kolaylıktan faydalansın diye konulmuş.

BAŞKAN — Evet efendim; yoksa, artık Türk Hava Kurumu milletlerarası toplantılara pek gitmiyor, o eskidendi. Ancak, evvelden beri böyle geliyor. En son 1950'de değişikliğe uğramış, yine konulmuş; verilmiş bir hak, şimdi hakkı müktesep olmuş. Bunu geri almak biraz tuhaf olur. Belki o müesseseyi küçültüyormuş manası da taşır. Ben «Acaba bu neden konmuş?» diye öğrenmek istedim. Anlaşıyor ki, Türk Hava Kurumuna o tarihte, 1930'lar döneminde verilen özel önemin gereği olarak buraya konulmuş. Yoksa, buna benzer daha bir çok kurumlarımız vardır. Yardımsevenler var, kadın cemiyetleri var, bütün dünyada kadın hakları cemiyetleri var, daha bir çok kuruluş var.

(Bu 2 nci madde üzerinde başka söz almak isteyen var mı efendim?)

Hükümet Temsilcisi arkadaşlarımızın bu 2 nci madde üzerinde söyleyeceği var mı efendim?

ERDEM ERNER (Dışişleri Bakanlığı Temsilcisi)
— Yok efendim.

BAŞKAN — Orgeneral Saltık, buyurunuz.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — 2 nci maddede «(B) Hizmet Damgalı Pasaportlar», «(C) Hususi Hizmet Damgalı Pasaportlar» denildikten sonra en son bent olarak, en son satırda; «Bu pasaportlar hiç bir harç ve resme tabi değildir» deniliyor. Bu durumda bir tereddüt oluyor Sayın Başkanım.

Diplomatik pasaportlar hiç bir harç ve resme tabi değildir. Ondan sonra gelen kişi pasaportlarını (a) ve (b) fıkralarıyla ikiye bölmüşüz. En sonunda da «Bu pasaportlar hiç bir harç ve resme tabi değildir» dediğimiz zaman, bu, hususi pasaportları da kapsıyor anlayışındayım.

BAŞKAN — Yani, siz demek istiyorsunuz ki, (b) ye de, (c) ye de teşmil ediliyor. Öyle olması lazım.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Bu şekilde düzenlemeye göre okuduğumuz zaman, daha önce de kanun o şekilde kanunlaşmış; (c) ye münhasır gibi (c) nin altına geliyor.

BAŞKAN — Hayır değil, hepsini kapsıyor.

HAKİM TUĞGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (İçişleri Komisyonu Başkanı) — Müsade eder misiniz Sayın Başkanım?

Zaten önümüzde bulunan metin, hususi damgalı pasaportları (A) fıkrasında, hizmet damgalı pasaportları (B) fıkrasında zikretmiş; (c) fıkrasında da (A) ve (B) fıkrasında zikredilen pasaportların süresini ve kendilerine tanınan imkânı ve harç ve her türlü resimden muaf bulunduğunu vurgulamış.

BAŞKAN — Bu durumun açıklığa kavuşması, zapta geçmesi için, Orgeneral Saltık söyledi.

Başka söz almak isteyen var mı? Yok.

2 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3 ncü maddeyi okutuyorum.

MADDE 3. — 15 Temmuz 1950 tarihli ve 5682 sayılı Pasaport Kanununun 22 nci maddesiyle başlığı aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir,

Pasaport veya Vesika Verilmesi

Yasak Olan Haller

Madde 22. — Genel emniyet nezaretinde bulunanlara, yabancı memleketlere gitmeleri mahkemelerce yasaklananlara, yabancı memleketlerde geçinmek için müsait sebep ve şartlara malik olduklarını ispat edemeyenlere, memlekettten ayrılmalarında ge-

nel güvenlik bakımından mahzur bulunduğu İçişleri Bakanlığınca tespit edilenlere, vergi borcu olduğu pasaport vermeye yetkili makamlara bildirilenlere ve ayrıca;

a) Atatürk aleyhine işlenen suçlar hakkında 5816 sayılı Kanun ile Anayasanın 153 ncü maddesinde sayılan Devrim Kanunlarına aykırı hareket etmek suçlarından;

b) Türk Ceza Kanununun ikinci kitabının birinci babında yazılı Devletin şahsiyetine karşı işlenen suçlardan;

c) Türk Ceza Kanununun ikinci kitabının sekizinci babının üçüncü faslında yazılı fuhşiyata tahrik suçlarından;

d) Türk Ceza Kanununun 179, 180, 188, 201, 236, 264, 313, 314, 315, 384, 385, 387, 388, 390, 391, 392, 403, 404, 405 ve 406 ncü maddelerinde yazılı suçlardan;

e) 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkındaki Kanunun silah ve mermi kaçaklığına ilişkin hükümlerine aykırı hareket etmek suçlarından;

f) Zimmet, ihtilas, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, hileli iflas gibi yüz kızartıcı suçlardan;

g) Yukarıda sayılanlar dışında ağır hapis cezasını gerektiren diğer suçlardan;

h) 1475 sayılı İş Kanununun 105 nci maddesi kapsamına giren iş ve işçi bulmaya ilişkin suçlardan;

i) Siyasi veya ideolojik amaçlarla işlenen Türk Ceza Kanununun 516 (Takibi şikâyete bağlı fıkrası hariç) 517, 536 ve 537 ncü maddelerinde yazılı suçlardan;

Sanık bulunanlara, haklarında bu suçları nedeniyle verilecek takipsizlik, beraet veya düşme kararları kesinleşinceye; mahkûm olanlara da infazı gereken mahkûmiyetleri tamamlanıncaya kadar pasaport veya seyahat vesikası verilmez.

Yurt dışında kalmalarında güvenlik bakımından mahzur bulunduğu tespit edilenlerin süreleri dolan pasaportları yenilenmez. Bunlarla, yetkili makamlarca haklı nedenlerle pasaport süreleri uzatılmayanlara, sadece Türkiye'ye dönmeleri için seyahat vesikası verilir.

Pasaport veya pasaport yerine geçen vesikaları kaybedenlerden bunu haklı bir sebebe dayandıramayanlarla, buldukları ülkeden sınır dışı edilmiş olanlara, bu ülkelerden çıkarılış nedenleri gözönünde tutularak pasaport veya yurt dışına çıkış için vesika verilmeyebilir.

BAŞKAN — 3 ncü madde üzerinde söz almak isteyen var mı?..

Buyurun Adalet Bakanlığı Temsilcisi.

YILDIRIM TÜRKMEN (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Başkanım, izin verirseniz, 22 nci madde konusunda, özellikle Hükümette bu tasarının hazırlanması sırasında hâkim olan görüşleri bilgilerinize sunacağım efendim.

Özellikle bu maddenin hazırlanmasında Sayın Başkanım, yurt dışında iltica olaylarının artması karşısında, bunların önlenmesi doğrultusunda, Bakanlıklararası Kurulda alınacak tedbirler görüşülürken, bu husus yasal tedbirler sırasında öngörülmüş idi. Bu amaçla 22 nci madde düzenlenirken, Pasaport Kanununun mevcut 22 nci maddesinin, meri metnin 1 nci fıkrası aynen muhafaza edildikten sonra, yurt dışında kimlerin iltica edebilecekleri gözönünde tutulmak suretiyle, Hükümet tasarısında bu madde düzenlenmiştir. Bu yapılırken, Sayın Başkanım, Türk Ceza Kanununun 2 nci kitabının birinci babında yazılı hususların, ki bunlar Türk Ceza Kanununun 125 nci maddesinden 173 ncü maddesine kadar sayılan suçlardır, bu suçları işleyenlerin bu suçların unsurları itibariyle yurt dışında iltica istemlerinde bulunabilecekleri düşünülmüş idi. Onun da ötesinde ve dışında, uyuşturucu madde kaçakçılığı, silah kaçakçılığı, kadın ticareti gibi uluslararası seviyede alaka çeken, önlenmesi konusunda uluslararası işbirliği alanları bulunan konuların olduğu da dikkate alınmak suretiyle, bu suçları işleyenlerin de yurt dışına çıkmalarının men edilmesi düşünülmüş idi.

Bu düşüncelerle, Sayın Başkanım, 22 nci maddenin kabul edilen, muhafaza edilen birinci fıkrasından sonra gelen ikinci fıkrasında, bu suçlardan ve ayrıca Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkındaki Kanuna ve devrim kanunlarına aykırı hareket edenler de buraya dahil edilmiş idi; konuları itibariyle dahil edilmişti.

Bunları işleyenlerin haklarında soruşturma ve kovuşturma süresince dahi yurt dışına çıkmalarının yasaklanması öngörülmüş idi. Ne zamana kadar? Takipsizlik kararı verilinceye kadar veyahut da dava düşünceye kadar veya beraat edinceye kadar.

Onun da ötesinde ve dışında, Sayın Başkanım, bazı suçlardan sabıkalı olanların da, bu sabıklarına konu olan suçlarının özellikleri yönünden, yurt dışına çıkmalarının engellenmesi düşünüldü. Şu şekilde düşünüldü : Böyle suçlardan sabıkalı olanlar bir süre için yurt dışına çıkmaları şeklinde bir görüş

benimsendi, ki bu Anayasamızın 68 nci maddesinde milletvekili seçilme yeterliğini engelleyen suçlardı. Ancak, Hükümet tasarısına bu girerken, sadece yüz kırtarıcı suçlardan mahkûm olanlarda - ki onlar sayılıyor; irtikâp, rüşvet, zimmet, dolaylı iflas gibi suçlardan sabıkalı olanlarda - 4 sene çıkmasınlar dışarıya diye düşünüldü, sonra bu, Hükümet tasarısında 2 seneye kadar indi ve Hükümet tasarısında bu öngörülmüş idi.

Hemen bu ikisiyle ilgili olarak, Sayın Başkanım, bir hususu daha arz etmek istiyorum. Hükümet tasarısında, ayrıca şu husus da öngörülmüş idi :

Bu saydığım hususlardan başka, anarşik ve terörist nitelikte olabilecek suçları işleyenler de gitmesinler. Çünkü bunlar da iltica edebilirlerdi, yurt dışına gittikleri zaman. Buna nasıl bir formül düşünüldü düşüncesiyle, Sayın Başkanım, Hükümet tasarısının ikinci fıkrasında şöyle bir ibare vardı : «...halk arasında korku, endişe veya panik yaratma ya da siyasi veya sosyal bir görüşten kaynaklanan amaçla cürüm işlemekten sanık olanlar...» çıkmasınlar yurt dışına şeklinde bir ibare vardı.

BAŞKAN — Onu çıkarmış Komisyon.

YILDIRIM TÜRKMEN (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — Onu arz edeceğim efendim, oraya geleceğim Sayın Başkanım.

Aslında biz bu konuda bir sıkıntı içinde idik, teknisyen olarak. Çünkü, özellikle güvenlik makamlarımız, İçişleri Bakanlığımız, bu amaç doğrultusunda bir metnin kabul edilmesi istikametinde görüşlerini öne sürmüşlerdi. Biz hukukçu olarak bunun takdir ve tayininde, pratik uygulamasında birtakım sıkıntıların doğabileceğini de düşünmekle birlikte, Ceza Kanunumuzun 313 ncü maddesinden yararlanmak suretiyle bu metni oraya sokmuş idik.

Şimdi hemen ifade ediyorum, Yüksek Komisyon, daha geniş bir inceleme yapılmak suretiyle ve suçlar tatat edilmek, sayılmak suretiyle ve kapsam da genişletilmek suretiyle bu mahzuru bertaraf etmişler. Hükümet olarak, Hükümetin bir temsilcisi olarak Komisyonun bu çalışmalarına katılıyoruz. Bunu, sırf izah etmek için huzurlarınızda ifade ediyorum.

BAŞKAN — Komisyon bunları saymış, tatat etmiş.

YILDIRIM TÜRKMEN (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — Saydı efendim, kapsam genişledi.

Aslında Türk Ceza Kanununun 125 - 173 ncü maddeleri zaten tamamıyla var.

Yalnız Sayın Başkanım, bir hususu yine bu vesile ile belirtmek istiyorum, takdirlerinize sunmak istiyorum.

Hükümet tasarısında, bu Türk Ceza Kanununun 125 - 173 ncü maddelerinde sayılan suçların tamamı girmekle birlikte şöyle bir görüş söz konusu oldu : Türk Ceza Kanununun 158 ve 159 ncu maddelerinde sayılan suçları - ki 158/1 Devlet Başkanının gıyabında hakaret ve Hükümete hakaret veya Türkiye Büyük Millet Meclisinin manevi şahsiyetine hakaret suçları - işleyenler haklarında kovuşturma yapılması Adalet Bakanlığının iznine tabidir; 160/2 maddesi gereği, Türk Ceza Kanununun.

Tasarı hazırlanırken, Türk Ceza Kanununun arz ettiğim 158 ve 159 ncu maddesinde yazılı suçların, basın mensupları tarafından da işlenmiş olması, işlenebileceği ihtimali - ki işlenmektedir - karşısında buraya bu şekilde bunların dahil edilmesi halinde, bir ölçüde, acaba, «basınla ilgili olarak bir kısıtlama getiriliyor» intibahı olabilir düşüncesinden hareketle, 158 ve 159 maddelerinde, ifade ettiğim ve takibi izne bağlı, 160/2 maddesi gereğince Adalet Bakanlığının iznine tabi olan suçlar kapsam dışı bırakılmıştır Sayın Başkanım.

Bunu arz ederken, farklarını huzurlarınızda sunmak istiyorum. Aslında Komisyonun yaptığı düzenlemeye, genel çerçevesi itibariyle katılıyoruz efendim. Bunun bilgilerinize sunmuş oluyorum.

Ayrıca, Sayın Başkanım, 22 nci maddeyle ilgili olarak Komisyonca şu şekilde bir metin kabul edilmiş : «Yurt dışında kalmalarında güvenlik bakımından mahzur bulunduğu tespit edilenlerin süreleri dolan pasaportları yenilenmez.»

Şimdi efendim, buna benzer bir düzenleme Hükümet tasarısında da var. Ancak, Hükümet tasarısındaki düzenleme şu şekilde efendim : «Yurt dışında kalmalarında siyasi emniyet bakımından mahzur bulunduğu tespit edilenlerin...» Aslında maddenin evvelce meri olan ve muhafaza edildiğini ifade ettiğim 1 nci fıkrasında bu var. Yani siyasi emniyet bakımından mahzur bulunanlara pasaport verilmeyebiliyor, yetkili makamlarca. Biz, Hükümet tasarısı hazırlanırken, buna paralel olarak, yurt dışına evvelce gitmiş olup da bu mahzur orada iken çıkmış olanlar varsa, bunların da pasaportları alınsın ve Türkiye'ye bunlar gelsinler şeklinde bir düşünce ile bunu yapmış idik. Komisyonca bu «güvenlik bakımından mahzur bulunduğu» şeklinde ifade edilmiştir. Aslında bizim görüşümüz, arz ettiğim gibi, tasarının 1 nci fıkrasındaki «siyasi emniyet bakımından mahzur» ibaresine,

ifadesine bir karşılık olmak üzere getirilmiş idi. Ancak, Yüksek Kurulunuz Komisyonun metnini şayet benimserlerse, o takdirde benim arz etmek istediğim nokta şu olacaktır : «Güvenlik bakımından» ibaresi «milli güvenlik» şeklinde düzeltilirse, Devletimizin hem iç, hem dış güvenliğini de kapsar ve yasalarımızda da bu ibare, bu terim vardır. 22 nci madde ile ilgili olarak, Sayın Başkanım, ifade edeceklerim hususlar bunlardan ibarettir.

Arz ederim.

BAŞKAN — Efendim, Komisyon sözcüsü ne der?

HÂKİM TUĞGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (İçişleri Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, evvela 1 nci ifadelerine cevap arz edeyim.

Şimdi yukarıda sayılan suçlardan haklarında mahkûmiyet verilmesi halinde, bu gibilere mahkûmiyeti son bulduktan, ceza infaz edildikten sonra 2 sene süreyle daha pasaport evrilmemesi Hükümet tasarısında var idi.

Söyle ifade edeyim : Pasaport verilmeme veya verilme konusu bir suç teşkil etmez. 2 nci bir ceza vereceksiniz. Yani, bu suçu işleyen kişi hakkında ceza verilecek, cezası infaz olacak, infazdan sonra 2 sene daha vermeyeceksiniz... Bu, 2 nci ceza, bir başka deyimle, fer'i ceza niteliğini taşıyordu, biz buna gerek görmedik.

Ayrıca, bu gibilere pasaport verilse dahi, genel güvenlik ve siyasi mülahazayla yurt dışında kalmaları mahzurlu ise, bunların pasaportları iptal ediliyor ve Türkiye'ye dönmeleri sağlanıyor.

Ayrıca, 23 ncü maddede, yurt dışında bulunmaları sakıncalı bulunan kişilerin de orada bulunmalarında genel güvenlik açısından mahzur var ise, biraz sonra tetkik buyuracağınız metinde onların dahi pasaportlarının iptali ve Türkiye'ye dönmeleri temin ediliyor.

Bu itibarla biz bu suçu işleyen kişiler cezayı çektikten sonra yurt dışına çıkmayı amaçlamışlar ise, gayet doğal olarak çıkabilirler dedik; ha cezası infaz olduktan sonra çıkmış veya 2 sene bekledikten sonra tekrar çıkmış... Bunda bir mahzur görmedik. 2 seneyi bu nedenle kaldırmıştık.

Biraz önce arkadaşımın ifade ettiği gibi, Devlet Başkanına veya Türkiye Büyük Millet Meclisine hakaret durumunda ise Adalet Bakanlığı müsaadesine tabidir. Zaten Adalet Bakanlığı takibat icrası için müsaade vermemiş ise, takibat yapılmayacaktır. Dolayısıyla o da yurt dışına gidebilir. Çünkü ibare şu tarzda :

Yukarıdaki suçu işleyenler, haklarında kovuştur-maya yer olmadığı kararı, davanın düşmesi kararı ve ya beraat kararı veya mahkûmiyet kararı verildikten sonra cezanın infazından sonra yurt dışında çıkar-lar.

Devlet Başkanına hakareten dolayı Adalet Ba-kanlığı müsaade vermemiş ise hakkında bir soruşturma açılmamıştır; soruşturma açılmadığına göre de gayet tabii ki yurt dışına çıkacaktır. Mani bir hal yok-tur.

3 ncü maruzatım : Hükümetten gelen tasarıda suçlar tatad edilmemişti, genel deyimler, genel ifade-ler kullanılmış idi. Biz genel güvenlik deyimini iç ve dış güvenlik olarak mütalaa ettik. Bunu mütalaa eder-ken de özellikle Türk Ceza Kanununun ve ilgili yasa-ların maddelerini tek tek dikkate aldık, tek tek inceleme-yeye tabi tuttuk. Burada gördük ki, 5816 sayılı Ata-türk aleyhine işlenmiş suçlar ağırlık kazanıyor. Keza, Anayasanın 153 ncü maddesinde devrim aleyhinde iş-lenmiş olan suçlar ağırlık kazanıyor...

BAŞKAN — Onları saydı ve «biz ona iştirak edi-yoruz» dedi.

HÂKİM TUĞGENERAL MUZAFFER BAŞ-KAYNAK (İçişleri Komisyonu Başkanı) — Bunun dışında, siyasi ve güvenlik açısından mahzur teşkil eden veya korku tevlit eden veya heyecan tevlit eden veya terörist nitelik taşıyan suçlar deyimini kullan-mışlardı...

BAŞKAN — Onu da saydınız.

Şimdi en son söylediği var; «güvenlik bakımın-dan» ibaresi yerine «milli güvenlik bakımından» iba-resini koyalım dediler.

HÂKİM TUĞGENERAL MUZAFFER BAŞ-KAYNAK (İçişleri Komisyonu Başkanı) — Hükümet tasarısında «siyasi» kelimesi var idi. «Siyasi» kelimesi, bugünkü ortamda, bir başka deyimle, ceza mevzuatı-mızda yerleşmiş bir kelime değil. Biz «genel güvenlik» tabirini kullanmayı düşündük. Özellikle iç ve dış gü-venliği de kapsamına alır tarzda.

BAŞKAN — «Genel güvenlik.»

HÂKİM TUĞGENERAL MUZAFFER BAŞ-KAYNAK (İçişleri Komisyonu Başkanı) — «Genel güvenlik» deyimini kullandık ve madde gerekçesini de o tarzda tanzim etmiş bulunuyoruz.

Arz ederim.

BAŞKAN — Nerede geçiyor?

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Gü-venlik Konseyi Genel Sekreteri) — Yurt dışında kal-malarında genel güvenlik bakımından mahzur olanla-

ra zaten pasaport verilmeyeceğini söylüyoruz 22 nci maddenin başında.

BAŞKAN — (i) fıkrasından sonra gelen 2 nci fıkra :

«Yurt dışında kalmalarında genel güvenlik baki-mından mahzur bulunduğu tespit edilenler» demek lazım. Orada, yalnız «güvenlik» deniyor.

HÂKİM TUĞGENERAL MUZAFFER BAŞ-KAYNAK (İçişleri Komisyonu Başkanı) — Genel güvenlik deyimini gayet doğal bir şey. Fakat güvenlik deyimini daha geniş anlam taşır diye «genel» kelimesini kaldırdık oradan. «Genel» olduğu zaman katılabiliriz.

BAŞKAN — Peki.

Buyurun efendim, Orgeneral Saltık.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Gü-venlik Konseyi Genel Sekreteri) — Sayın Başkanım, burada aranan güvenlik evvela kişilerin güvenliği, on-dan sonra cemiyetin güvenliği.

Yurt dışında kalmasında kişinin güvenliği baki-mından sakınca varsa, pasaportunun süresi dolunca geri alalım diyoruz. Nitekim yurt dışına çıkmasında yine güvenlik bakımından bazı endişeler varsa oralara gönderilmez, oraya pasaport verilmez diyoruz. Belirli bir devrede gönderilmez diyoruz. Birinci unsur bu.

2 nci unsur da : Genel iç ve dış güvenlik bakımın-dan orada kalmasında sakınca olanlar varsa, bu tak-dirde bunların pasaportları süresi dolunca iptal edil-sin deniyor. Komisyon «güvenlik» deyimini o nedenle kullandı. Ancak bu müzakerelerden sonra «genel gü-venlik» deyimini kullanmakta da bir sakınca yok. Çünkü maddenin başında var, 22 nci maddenin ba-şında var; müsaade ederseniz okuyorum :

«Genel emniyet nezaretinde bulunanlara, yabancı memleketlere gitmeleri mahkemelerce yasaklananlara. yabancı memleketlerde geçinmek için müsait sebep ve şartlara malik olduklarını ispat edemeyenlere, mem-leketten ayrılmalarında genel güvenlik bakımından mahzur bulunduğu İçişleri Bakanlığınca tespit edilen-lere...» deniyor.

Eğer «genel güvenlik» dersek buna paralel olacak ve asayişin veya memleketteki güvenliğin İçişleri Ba-kanlığınca ihlali mümkün olan kişilerin pasaportu uza-tılmayacak demek oluyor.

BAŞKAN — Eğer şahsın kendi güvenliği kastedi-liyorsa, o zaman «güvenliği» bakımından demek la-zım.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Gü-venlik Konseyi Genel Sekreteri) — Hepsı birden; hem kendi güvenliği, hem Devletin güvenliği.

BAŞKAN — Yanlış anlaşılır.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Eğer böyle bir endişe varsa, o vakit «genel güvenlik» diye tashih edelim.

BAŞKAN — Evet, «genel güvenlik» demek lazım.

YILDIRIM TÜRKMEN (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Başkanım, pek tabiidir ki Yüce Heyetiniz takdir edeceklerdir. Pasaport Kanunundaki «siyasi emniyet» ifadesi ve ondan sonra bunun yerine koymayı düşündüğümüz ifadeler, anlayabildiğim kadarıyla kişiden çok kamunun ve toplumun, Devletin iç ve dış güvenliği gibi konuları kapsar gibi geliyor bana.

Arz etmek istediğim nokta o.

BAŞKAN — Tabii. Şahıs güvenliğini kendisi düşünsün.

YILDIRIM TÜRKMEN (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — Evet efendim.

İzin verirseniz, daha önceki uygulanması bakımından, ki eğer «genel güvenlik» ibaresini koymayı düşünüyorsak, o takdirde, «milli güvenlik» ibaresini koyalım. «Milli güvenlik», Devletin hem iç, hem dış güvenliğini kapsayacak bir terim olarak ortadadır ve şimdiye kadar da bu ibare kullanılmıştır.

BAŞKAN — «Genel güvenlik» hepsini kapsar.

YILDIRIM TÜRKMEN (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — Takdirlerinize arz ederim Sayın Başkanım.

BAŞKAN — Genel güvenlik deyince hepsi vardır; siyasisi, ekonomisi, hepsi var.

HÂKİM TUĞGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (İçişleri Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, zaten madde metni başlarken «yurt dışında kalmalarında güvenlik bakımından sakınca bulunan» ibaresini kullanmıştık, konuyu biraz daha genişletelim diye. Yurt dışına çıkarken genel güvenlik bakımından mahzurluysa pasaportunu vermeyeceğiz. Pasaportunu vermişiz yurt dışında kalıyor. «Genel güvenlik» tabiri belki de yurt içi için kullanılan bir deyim olarak düşünülebilir. «Güvenlik» deyimini kullandığımız zaman hem yurt dışında kalmasındaki sakınca, hem yurt içindeki güvenlik açısından yurt dışında bulunmasındaki sakınca bakımından ele almıştık.

«Güvenlik» daha geniş olsun diye kullandık.

BAŞKAN — Değil, «genel güvenlik» daha geniş.

HÂKİM TUĞGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (İçişleri Komisyonu Başkanı) — 1 nci fıkradaki «genel güvenlik» deyimini burada kullanmakta bir mahzur yok. Komisyon olarak katılıyoruz.

Arz ederim.

BAŞKAN — Peki.

Başka söz almak isteyen var mı efendim?..

Buyurun.

YILDIRIM TÜRKMEN (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Başkanım izin verirseniz bir hususu arz edeceğim efendim.

22 nci maddenin haklarında soruşturma, kovuşturma devam edenlerle ilgili kısmında; (a), (b), (c), (d), (e), (f), (g), (h), (i) diye sayıldıktan sonra «Sanık bulunanlara haklarında bu suçları... - vesaire vesaire - mahkûmiyetleri tamamlanıncaya kadar...» deniyor. Burada tamamlanacak olan infazdır yahut yerine getirmedir Sayın Başkanım. Terim bakımından, terminoloji bakımından arz etmek istiyorum pek tabii. «Mahkûmiyetleri infaz edilinceye kadar» yahut «yerine getirilinceye kadar» dersek daha uygun olur gibi geliyor bana.

BAŞKAN — İnfaz kelimesi daha ziyade kullanılır.

Evet buyurun.

HÂKİM TUĞGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (İçişleri Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, tabii herhangi bir kişinin mahkûm olmasında asli cezanın yanında mütemmim ve fer'i cezalar da vardır. Bu itibarla «infazı gereken mahkûmiyeti» deyimini kullandık. Yani burada hürriyeti bağlayıcı cezayı çektikten sonra, eğer ona mütemmim olarak bir para cezası da verilmişse, onu infaz ettikten sonra veya emniyeti umumiye nezaretinde ceza da verilmiş ise, o da infaz edildikten sonra yurt dışına çıkabilsin bakımından konuyu biraz daha geniş alarak şöyle bir ibare kullandık orada; «İnfazı gereken mahkûmiyetleri» dedik.

Bunlar, demin arz ettiğim gibi asli ceza, mütemmim ceza, fer'i ceza olabilir. «İnfazı gereken mahkûmiyetleri» ibaresi çoğul olarak kullanılmıştır. Arkadaşıma katıldığım zaman anlamını darlaştırmış oluruz.

Arz ederim.

BAŞKAN — Evet, doğrudur.

«Emniyeti umumiye nezaretinde 2 sene, 3 sene, 4 sene müddetle bir yerde oturmaya» diye kayıtlar konuluyor, infaz ediliyor cezası. Cezası infaz ediliyor, ama ötekinin infazı bitmiyor, devam ediyor; yani infazı gereken mahkûmiyetleri tamamlanıncaya kadar devam ediyor.

HÂKİM TUĞGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (İçişleri Komisyonu Başkanı) — Örneğin «3 yıl müddetle hapsine, o kadar filan yerde ikame-

tine veya emniyeti umumiye nezareti altında kalmasına, 5 000 lira ağır para cezasına» deniliyor.

BAŞKAN — Efendim, «İnfaz tamamlanincaya kadar» ibaresinin üzerinde durmayalım; yani bu büyük bir mahzur değil.

YILDIRIM TÜRKMEN (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — Efendim, izin verir misiniz?

BAŞKAN — Buyurun.

YILDIRIM TÜRKMEN (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — Pek tabiidir ki, biraz detaya girmiş oluyorum.

Aslında bu konuda zannederseniz Hükümet tasarısındaki metin tam maksadı ifade ediyor diye düşünüyorum, çünkü kullanılmıştır da.

Hükümet tasarısında o, «Asıl cezalarını çektikleri veya bu cezaları af nedeniyle ortadan kalktığı tarihte» şeklindeydi; çünkü, affedilebilir.

BAŞKAN — Affetmişse zaten mesele yoktur, affa uğramışsa mesele yok zaten.

YILDIRIM TÜRKMEN (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — Evet efendim. Takdirlerinize bırakıyorum efendim.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Bir şey söylemek istiyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN — Evet, buyurun.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Getirdiğimiz bir kanun hükmüdür ve bu da devamlılık taşıyacağı için, bu noktada bir parça daha münakaşada fayda var.

Eğer amaç, cezanın infazının tamamlanması veya afla yürürlükten kalkması ise, buradaki deyimden ben asıl cezaların infazını anlamıyorum. Cezanın infazına iştirak ediyorum, asıl ceza ve onunla beraber fer'i cezaların hepsinin infazını kabul ediyorum. O bakımdan, «Cezaları infaz edilinceye kadar» veya «Cezaları infaz veyahut bu cezaların affedilmeyle ortadan kalktığı tarihten itibaren» denebilir burada; yani af unsurunu da koyalım buraya.

BAŞKAN — Affedildi mi mesele ortadan kalkmış oluyor zaten, suç ortadan kalkıyor.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — O halde «Cezaları infaz edilinceye kadar» demek lazım. Mahkûmiyetleri tamamlanincaya kadar...

BAŞKAN — Hayır, evvela hapse mahkûm oluyor, bir de fer'i olarak bir yerde oturmaya mahkûm oluyor.

HÂKİM TUĞGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (İçişleri Komisyonu Başkanı) — Onları da kapsıyor bu.

Sayın Başkanım, tutanağa geçmesi açısından kısaca arz etmek istiyorum.

BAŞKAN — Evet efendim.

HÂKİM TUĞGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (İçişleri Komisyonu Başkanı) — Zaten herhangi bir kişi hakkında soruşturma açtığımız zaman suç yoktur diye takipsizlik kararı veririz veya o kişiyi mahkemeye veririz oradan beraat eder veya zamanaşımından veya af nedeniyle davası düşer. Takibi şikâyete bağlıysa, şikâyetçi vazgeçer, davası düşer veya mahkûm olur. Mahkûm olduğu zaman da asli ceza ile beraber ya mütemmim cezası olabilir veya fer'i cezası olabilir.

Mütemmim ve fer'i cezaları da kapsayacak biçimde infazı gereken mahkûmiyeti son bulduğu zaman yurt dışına çıkmasındaki sakınca ortadan kalkmış demektir.

Herhangi bir af kanunu çıktığı zaman suçu da beraberinde götürdüğü için, zaten yukarı fıkralardaki hükümleri bilmiyor demektir artık o kişi. Buna mani hal kalmamıştır. Ayrıca zikretmekte yarar bulmadık.

Arz ederim.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Benim kısa bir tasbihim olacak burada.

(g) fıkrasında, «Yukarıda sayılanlar dışında ağır hapis cezasını gerektiren diğer suçlardan» ibaresi çok geniş kapsamlıdır.

Bunun içerisinde trafik suçlarının da bahis konusu olacağı düşünüldü ve iddia süresince, ağır hapis cezalılık olarak iddia edilip, bilahare ağır hapis cezası teşekkül etmediği takdirde ferdi bir sınırlama, bir zorluk olur mu, olmaz mı?

Bilmiyorum, bu konuyu Hükümette bulunan Sayın Öztrak da telefonla duyurduğu için arz ediyorum. Hükümetin bu görüşü ile bu (g) fıkrasının tadiline ihtiyaç vardır.

BAŞKAN — Trafik suçlarından ağır suçlar var tabii. Mesela ölüme sebebiyet vermiş, çarpmış; ağır suç olması lazım. Tabii o çıkmaz.

Basit trafik suçlarından böyle trafik kaidelerine riayet etmemiş olanlardan ağır suçlular var mıdır?

YILDIRIM TÜRKMEN (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — Ağır hapis olarak yok Sayın Başkanım, 455' de yok.

Yalnız ağır cezalı olur da, ağır ceza mahkemesinde rüyet olunur, ancak verilecek ceza 455'de yoktur efendim.

BAŞKAN — Bunu zaten tadat etmeye imkân yok. «Yukarıda sayılanlar dışında ağır hapis cezasını gerektiren diğer suçlardan» diyor.

YILDIRIM TÜRKMEN (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Başkanım, izin verir misiniz efendim?

Burada aslında konu şu : Şimdi bu tasarı gerçekleştirildiği zaman, biz bütün Cumhuriyet Savcılıklarına bir genelge yapmak suretiyle gereken ilgiyle bunun uygulanmasını isteyeceğiz onlardan.

Ancak hazırlık tahkikatına başlandığında ve soruşturma süreci içerisinde suçun ağır hapis cezasını gerektirip gerektirmediği konusunda uygulamada bir sorun olabilir Sayın Başkanım. Yani ileride suç işlendiğinde ağır hapis cezasını gerektiren bir suç mudur, değil midir sorunu çıkar.

BAŞKAN — Savcı onu öyle sevk ediyor.

YILDIRIM TÜRKMEN (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — O, kamu davasının açılması halinde kolaylıkla mümkün olabilir Sayın Başkanım. Ancak hazırlık tahkikatı aşamasında üzerinde eğilinmesi lazım gelen bir konu.

Bu yönüyle arz ediyorum.

ORGENERAL NURETTİN ERSİN — Efendim, öyle bir konu varsa incelerler onu.

BAŞKAN — Yani, onu artık savcılar inceleyecekler.

HÂKİM TUĞGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (İçişleri Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, izin verir misiniz?

BAŞKAN — Buyurun.

HÂKİM TUĞGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (İçişleri Komisyonu Başkanı) — Türk Ceza Kanununun 12 nci maddesinde ağır hapis cezasının tabanı 1 yıl, tavanı 24 yıldır.

Biz, Türk Ceza Kanununu tamamen tadat ettiğimiz zaman gördük ki, genellikle adam öldürme ve gasp suçları, ağır hapsi gerektiriyor; bunları tek tek saymaya imkân yok.

Ağır hapis cezasını gerektiren bir eylemden dolayı hakkında soruşturma yapılan kişi, izin versinler de, hakkında takipsizlik kararı veya beraat kararı verilinceye kadar çıkmasın yurt dışına dedik. Çünkü, ağır cezalı suçtan dolayı hakkında soruşturma yapıyorsunuz, ama pasaportunu vereceksiniz yurt dışına çıkacak. Arkasından soruşturmayı yapma olanağı da yok. O açıdan koymuştuk bu ibareyi.

Arz ederim.

BAŞKAN — Doğrudur.

Evet, başka söz almak isteyen yoksa, 3 ncü maddenin sondan bir evvelki fıkrasını «Yurt dışında kalmalarında genel güvenlik bakımından mahzur bulunduğu tespit edilenlerin süreleri dolan pasaportları yenilenmez» şekliyle oylarınıza sunacağım efendim; «genel» kelimesi ilavesiyle.

Sondan bir önceki fıkrayı bir kere daha okutuyorum :

«Yurt dışında kalmalarında genel güvenlik bakımından mahzur bulunduğu tespit edilenlerin süreleri dolan pasaportları yenilenmez. Bunlarla, yetkili makamlarca haklı nedenlerle pasaport süreleri uzatılmayanlara, sadece Türkiye'ye dönmeleri için seyahat vizesi verilir.»

BAŞKAN — 3 ncü maddeyi bu şekliyle kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

4 ncü maddeyi okutuyorum efendim :

MADDE 4. — 15 Temmuz 1950 tarihli ve 5682 sayılı Pasaport Kanununun 23 ncü maddesi ve başlığı aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Türk Vatandaşlarının Seyahatlerinin Sınırlanması veya Yasaklanması

Madde 23. — Bakanlar Kurulu, harp tehlikesi veya memleket güvenliğine veya sağlık durumuna dokunan diğer olağanüstü haller dolayısıyla Türk vatandaşlarının yabancı memleketlere gitmelerini kısmen veya tamamen men edebileceği gibi, siyasi ve ekonomik mülahazalarla sadece belli ülkeler için geçerli pasaport düzenlenmesine de karar verebilir.

Harb tehlikesi, yabancı memleketlerde zuhur edebilecek dahili karışıklıklar veya salgın hastalıklar sebebiyle veya siyasi veya ekonomik nedenlerle dış memleketlerdeki pasaport vermeye yetkili Türkiye Cumhuriyeti makamları, Dışişleri Bakanlığının talimatı veya muvafakati ile Türk vatandaşlarına verecekleri pasaportları, yalnız belli memleketlere gitmek için muteber olmak üzere tanzim edebilirler.

Yabancı memleketlerde bulunan Türk vatandaşlarından Türkiye'de haklarında bir cürümden dolayı kovuşturma yapılanlarla, Türk mahkemelerince mahkûm edilmiş bulunanların, Adalet Bakanlığının talebi üzerine veya muvafakatiyle Dışişleri Bakanlığınca verilecek talimata dayanılarak yabancı memleketlerdeki pasaport vermeye yetkili Türkiye Cumhuriyeti makamlarınca pasaportları iptal edilir ve yalnız Türkiye'ye dönmeleri için ve verilmiş tarihinden itibaren en fazla bir ay içinde sahibi tarafından bulunduğu mem-

leketten ve bilahara geçeceği memleketlerden ayrıl-
mak suretiyle kullanılmak şartıyla seyahat belgesi ve-
rilir.

BAŞKAN — 4 ncü madde üzerinde Komisyonun
bir diyeceği var mı efendim ...

**HÂKİM TUĞGENERAL MUZAFFER BAŞ-
KAYNAK** (İçişleri Komisyonu Başkanı) — Sayın
Başkanım, halen yürürlükte bulunan 23 ncü maddede
de, bazı sakıncalı durumların varit olması halinde,
kendilerine pasaport verilen kişilerin yurt dışına dön-
melerini teminen birtakım hükümler getirilmişti. Hü-
kümetten gelen tasarı daha genişletilmiş, daha ayrıntı-
lı, detaylı biçimde düzenlenmiştir. Komisyonumuz ay-
nı konuyu benimsemiş, matlabını değiştirmiş ve bazı
ibareleri daha açık seçik olmak koşuluyla yeni baş-
tan kaleme almıştır. Zaten Komisyonumuza Hükü-
met de aynı ölçü içinde katılmış olduğundan bu
konuda bir maruzatımız yoktur.

Arz ederim.

BAŞKAN — Hükümet Temsilcisi arkadaşımızın
bu konuda bir diyeceği var mı efendim? Bu 4 ncü
maddeye bağlı olarak 23 ncü madde de yapılan de-
ğişiklik üzerinde, Komisyon ufak tefek bazı değişik-
likler yapmış.

YILDIRIM TÜRKMEN (Adalet Bakanlığı Tem-
silcisi) — Sayın Başkanım izin verirsiniz arz ede-
yim.

Aslında bu konuda Komisyonla mutabıkız.

BAŞKAN — Yalnız, burada ben bir şey soraca-
ğım. 3 ncü fıkra da, «Yabancı memleketlerde bulu-
nan Türk vatandaşlarından Türkiye'de haklarında bir
cürümden dolayı kovuşturma yapılanlarla, Türk mah-
kemelerince mahkûm edilmiş bulunanların, Adalet
Bakanlığının talebi üzerine veya muvafakatiyle...» de-
niyor. Sıkıyönetim Komutanlıklarının durumu ne ola-
cak, sıkıyönetim devresinde? Şimdi öyle yapıyoruz.

Evet efendim.

YILDIRIM TÜRKMEN (İçişleri Bakanlığı Tem-
silcisi) — Sayın Başkanım, halen uygulamada, bile-
bildiğim kadarıyla, bize intikal eden başvurularda,
sıkıyönetim mahkemelerinden de bu şekilde, - evvel-
ce de böyle olduğu için - bize başvurular intikal edi-
yor ve bu istikamette uygulama yapıyoruz. Eski met-
ne nazaran farklılık sadece şudur, onu arz edeyim,
izin verirsiniz :

Evvelce cürüm tefriki yoktu efendim. «Türkiye'de
haklarında takibat yapılanlar» ibaresi vardı. Bura-
da kabahatları ayırmak için, bir, cürümden takibat
altında bulunanlar getirildi.

Bir de, eski metinde, Türk mahkemelerince gıya-
ben mahkûm edilenler tabiri vardı ve bu uygulanabi-
liyor idi. Bunu, «gıyaben kaldırdık, hangi şekilde olur-
sa olsun, mahkûm olsa, yurt dışında bulunması halin-
de dedik. Getirilen değişiklik bu Sayın Başkanım.

BAŞKAN — Doğru, ona ben bir şey demiyorum.

Ama içinde yaşadığımız bir dönem var. «Türk
Mahkemelerince mahkûm edilmiş bulunanlara yahut
kovuşturma yapılanlarla, mahkûm edilmiş bulunanla-
ra. Adalet Bakanlığının veya sıkıyönetim dönemlerin-
de sıkıyönetim komutanlıklarının talebi üzerine» di-
ye, bir ilave yapmak lazım, ki şimdiki uygulamamız
bu. Sıkıyönetim Koordinasyon Başkanlığı mütemadi-
yen ilan yapıyor; «Filan zamana kadar dönün, dön-
mezseniz vatandaşlıktan atıyorum» diyor, ki çıkardık
o kanunu biz. Vatandaşlıktan çıkarma kanununu ka-
bul ettik.

Evet, Komisyon Sözcüsü arkadaşımız ne der?

**HÂKİM TUĞGENERAL MUZAFFER BAŞ-
KAYNAK** (İçişleri Komisyonu Başkanı) — Sayın
Başkanım, ister Cumhuriyet Savcıları, isterse sıkıyöne-
tim savcısı, isterse askeri savcı ister adliye mahkemesi,
ister askeri mahkeme, ister sıkıyönetim askeri mah-
kemeleri yurt dışından yurda dönmesini zorunlu bul-
muş ise, tabii ki Genelkurmay Başkanlığındaki Sı-
kıyönetim Koordinasyon Başkanlığı, Milli Savunma
Bakanlığı vasıtasıyla konuyu Adalet Bakanlığına, Ada-
let Bakanı da konuyu Dışişleri Bakanlığına intikal et-
tirecek, pasaportlar iptal edilecek diye Hükümet dü-
şünmüştür. Yani, bir başka deyimle, konuyu Hükü-
met çerçevesinde mütalaa etmiş olduklarından sıkı-
yönetime yer verilmemiştir.

Arz ederim.

BAŞKAN — Bu pasaportun iptali içindir. Yurda
dönmesi için tebliğ yapıyoruz.

**HÂKİM TUĞGENERAL MUZAFFER BAŞ-
KAYNAK** (İçişleri Komisyonu Başkanı) — Evet efen-
dim, vatandaşlık yasasında yurda dönmeleri için ken-
dilerine bir mehil veriliyor. Süresi içinde dönmeleri
halinde vatandaşlıktan çıkarılacaklarını öngörmüştük.

Burada vatandaşlıktan çıkarılmıyorlar.

BAŞKAN — Yalnız pasaportları iptal ediliyor.

**HÂKİM TUĞGENERAL MUZAFFER BAŞ-
KAYNAK** (İçişleri Komisyonu Başkanı) — Pasaport-
ları iptal ediliyor. Pasaportları iptal edildiği zaman
da pasaportsuz kişi oluyorlar, pasaportlarının yerine
geçmek üzere yurda dönmek için kendilerine sadece
geçiş vesikası veriliyor. Bu onu tazammun ediyor.
Türk adliyesinden veya bir başka askeri mahkemeden,

sıkıyönetim mahkemesinden veya diğer mahkemelerden yurda dönmelerinde zaruret bulunanlar var ise, Adalet Bakanlığı mekanizmasını çalıştırıyor, Dışişleri Bakanlığına konuyu götürüyor, Dışişleri Bakanlığı da pasaportlarını iptal ederek yurda dönmelerini temin ediyor.

BAŞKAN — Yani bir makam daha giriyor araya.

HÂKİM TUĞGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (İçişleri Komisyonu Başkanı) — Bir başka deyimle konu Hükümet içerisinde hallediliyor, o açıdan Komisyon olarak mevzuu benimsemiştik.

Arz ederim.

BAŞKAN — Peki.

Buyurun Orgeneral Saltık.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Benim anlayamadığım iki husus var Sayın Başkanım, müsaade buyurulursa, arz edeyim.

Evvvela, bu fıkraya yeniden getirilen «... bir cürümden dolayı kovuşturma...» ibaresini anlayamadım. Evvelce kovuşturmaya tabi tutulanlar kaydı vardı, haklarında adli takibat yapılanlar vardı. Şimdi kabahatler nedeniyle takibat yapılanların pasaportları iptal edilmesin şeklinde bir yaklaşım anlıyorum.

BAŞKAN — Evet, öyle.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Efendim, bu kabahatlerin içerisinde değişik durumlar olabilir. Kanunda gayet sarıf, değişik yerlerde, kesimlerde konuşmaları yapanların durumları var; hangisi kabahat, hangisi cürüm ileride belli olacaktır; şu anda dosya açılmamış, takibat yapılamıyor.

YILDIRIM TÜRKMEN (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — İzin verir misiniz Sayın Başkanım?

BAŞKAN — Buyurun.

YILDIRIM TÜRKMEN (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Başkanım, bu maddenin uygulanmasını, şimdiye kadar ki tatbikatı itibarıyla, benim dairesem yapar ve bunu uygularken de çok hassas ve dikkatli olmamız gerektiğini düşünüyoruz. Çünkü yurt dışında bulunan bir kişi hakkında Türkiye'de yapılan bir takibat dolayısıyla pasaportunun iptal edilmesi ve pasaport yerine şimdi seyahat belgesi verilmesi suretiyle oradan Türkiye'ye getirilmesi söz konusu. Bir vatandaşımıza böyle bir işlem yapılırken, hakkında Türkiye'deki ithamın yapılan takibatın ciddi ve belirli ağırlıkta olması söz konusu olduğu görüşü hâkim idii ve bu maddenin düzenlenmesi yapılırken kabahat suç-

larından ötürü yurt dışında bulunan kabahat suçunu işlemiş kişiler, ki kabahat, adı üzerinde, nitelikleri itibarıyla ağırlığı olmayan ve çok defa kasıtsız işlenen eylemler kabul edildikleri öhhetle Sayın Başkanım, bir hassasiyet gösterilmek suretiyle burada cürüm işlemlerinin nedeniyle haklarında kovuşturma yapılanlara uygulanmasın, kabahat nevinden suçları işleyenlere bu madde uygulanmasın denildi. Çünkü, bu suçlar, arz ettiğim gibi, ağırlıkları itibarıyla yurt dışında bulunan bir vatandaşımızın Türkiye'ye getirilmesini gerekli kılmayan suçlar kategorisine dahil idiler. Aslında bunu uygularken biz çok defa mahallinden delil etraflı bilgi alırız. İthamın ağırlığı ve bir de delillerin durumuna da dikkat etmek suretiyle ve ekseriyetle, ifade prosedürünü işletiriz. Yurt dışından bir vatandaşın Türkiye'ye getirilmesi büyük masraflara vabeste. Bazı ahvallerde ifade yerine bunu kullanırız. Bu madde suretiyle haklarında dava açılanları, dava devam edenleri bu madde ile Türkiye'ye gelmelerini sağlamak şeklinde bir işleme tevessül ederiz.

Arz ederim efendim.

BAŞKAN — Eğer kabahat işlemişse, bu kabahatten dolayı acaba, o şahıs gelmezlik eder mi?

Evet, buyurun.

HÂKİM TUĞGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (İçişleri Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, cürüme mahsus cezalar Türk Ceza Kanununun II nci maddesinde idam, ağır hapis, hapis, sürgün, ağır cezayı nakdi, hidematı ammeden memnuiyet cezalarını gerektiriyor; bunlar genellikle kasti suçlardır. Türkiye'de bunlar hakkında yokluklara da takibat yapılması mümkün değildir.

Diğerleri ise, kabahat nevinden olanlar ise hafif hapis, hafif cezayı nakdi, muayyen bir meslek ve sanatın tatili icrasındır. Bunların yokluklarında da takibat yapılabilir. Bundan 1,5 ay önce Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 119 ncu maddesinde bir değişiklik yapılmıştı; bunlar hakkında duruşma açılmaksızın dahi ceza verme imkânı vardı.

Devlet, kabahat nevinden bir suç işleyen kişiyi Türkiye'ye getirmeye zaten ihtiyaç duymaz; cürüm nevinden suç işleyen kişiyi Türkiye'ye getirmek ve hakkında soruşturma yapmak ister. O bakımdan, eski metin çok genişti; herhangi bir suçtan dolayı hakkında soruşturma açılan kişiyi geri getiriyordu. Bu kere, Adalet Bakanlığı uzun bir tatbikattan da geliyor; bu ihtiyacı daraltmış oluyor. Hükümet cürüm ile ilgili suçluları Türkiye'ye getirip, hakkında soruşturma açmayı yeğlemiştir. Kabahat nevinden olanlar hakkında

zaten gıyabi duruşma yapılabiliyor. O itibarla, daraltmış oluyor.

Arz ederim.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Melike Demirağ'ın suçu kabahate mi giriyor, cürüme mi giriyor?

BAŞKAN — Cürüm o, Devlet aleyhine, işlenmiş bir suç.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) —

142 nci madde...

BAŞKAN — Hayır, çağırma ayrı, çağıracağız; bu, pasaportun iptali... Yani, gelmeyecekse, pasaportunu iptal etseniz de zaten orada kalır o; yani bu, Türkiye'ye çağırılmasıyla ilgili bir madde değil.

Basit, «kabahat» denilebilen suçların faillerinin pasaportunu birdenbire, hemen iptal etmeyelim. Kabahat suçlusunun Amerika'da olduğunu kabul edin şimdi; dünyanın masrafını yapacak gelecek; efendim bir hafif hapisle cezalandırılacak ve bir de tecil edilecek; haydi, bir daha Amerika'ya dönecek.

Ne demektir bu, düşünmek lazım 100 bin lira masraf...

HAKİM TUĞGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (İçişleri Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, zaten 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun 13 ve 15 nci maddelerinde sıkıyönetim mahkemeleri görevlerine kabahat nevinden değil cürüm nevinden suçları aldık.

Tabii, Melike Demirağ'ın suçu, öyle zannediyorum ki, 140 nci maddedeyseniz, o 5 yıldan başlıyor, mutlaka ağır hapis cezasını gerektiriyor.

Arz ederim.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Ben endişelerimi açıklamak için sormuştum.

BAŞKAN — Kabahat olmaz tabii, mümkün değil.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Hafif hapis cezasını müstelzim suçlardan hangisi kabahattir, hangisi değildir, ayırt edebilmek için sormuştum.

Bir diğer konu Başkanım, biraz evvel kabul edilen madde gereğince, yurt dışında kalmalarında genel güvenlik bakımından mahzur bulunduğu tespit edilenlerin, süreleri dolduğunda, pasaport sürelerini uzatmıyoruz; iki senelik pasaport almış, süresi dolmuş; uzatmıyoruz.

Şimdi bu madde ile de, bunlar hakkında kovuşturma olduğu zaman, pasaportları iptal ettiriliyor.

ORGENERAL TAHSİN ŞAHİNKAYA — Kovuşturma var...

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Yani bununla sıkıyönetim komutanlarının, takibat açtıkları dışında kişilerin pasaportları ancak süresi dolduktan sonra iptal edilebilir olarak anlıyorum ben.

BAŞKAN — Genel güvenlik bakımından mahzur varsa...

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Genel güvenlik bakımından pasaportunu iptal etme yetkisini getirmiyor bu kanun; «süresi dolunca, kalkacaktır» diyor.

Acaba Hükümet nasıl düşünüyor, bilmiyorum.

BAŞKAN — Evet, buyurun.

YILDIRIM TÜRKİMEN (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Başkanım, 22 nci maddede sayılan suçları işleyenler veya mahkûm edilenler burada belli edilmiştir.

Şimdi, burada bir kısmı idare takdir edecektir, bir kısmı, adli mercilerin yapacakları işlemlere bağlıdır.

22 nci maddede belli edilen suçları işleyenler, hazırlık aşamasında, mahkeme aşamasında ve mahkûmiyet halinde, adli makamlarımız tarafından mahalli emniyet makamlarına bildirileceklerdir; fakat bunun dışında 22 nci maddede yine, yurt dışında kalmalarında genel güvenlik bakımından mahzur bulunduğu tespit edilenler, genel anlamda bizim Devletimizin istihbarat merkezleri, kaynakları...

BAŞKAN — Efendim, tahkikat açılmamış, takibat açılmamış; ama yurt dışında bulunmalarında da genel güvenlik bakımından mahzur görülmüş.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Memurları bırakacağız, orada iki sene kalacaklar, pasaportları süresince.

BAŞKAN — Evet, sonunda uzatılmayacak bunlar.

Bu 23 nci madde ise, pasaportun, anında iptalini gerektiren suçları sayıyor; bir cürümden dolayı hakkında takibata geçilmiş; onlarınki hemen iptal ediyor. Ötekinde, daha bir takibat olmamış, genel güvenlik bakımından, olabilir; rapor alınır, elde büyük bir delil de yoktur, yani bu, sonunda (bu, iki sene mi, bir sene mi ne ise, sonunda) «uzatılmasın bu» denecek. Öyle değil midir?

HÂKİM TUĞGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (İçişleri Komisyonu Başkanı) — Evet.

Sayın Başkanım, zaten 22 nci maddede, suç işleyen kişilerle ilgili bir hüküm var; pasaport verilmiyor; ama adam suç işlememiş; fakat yabancı memlekette bulunması mahzurlu; suç işlememiş, hakkında bir soruşturma açamıyoruz. Suç işlediği tespit edildiği zaman ise, 23 ncü maddenin kapsamına girecektir.

BAŞKAN — O biraz elastikiyet veriyor.

HÂKİM TUĞGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (İçişleri Komisyonu Başkanı) — Birisi tedbir niteliğinde, bir tanesi cezai nitelikte veya bir tanesi iptalle ilgili bir hüküm, diğeri uzatmamayla ilgili bir hüküm.

Arz ederim.

BAŞKAN — 4 ncü madde üzerinde başka söz almak isteyen var mı efendim?... Yoktur.

4 ncü maddeyi oylarınıza sunuyorum efendim : Kabul edenler... Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

5 nci maddeyi okuyunuz.

MADDE 5. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — 5 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı?... Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

6 ncü maddeyi okuyunuz :

MADDE 6. — Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

BAŞKAN — 6 ncü madde üzerinde söz almak isteyen var mı?... Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tasarının tümünü oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler.. Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teşekkür ederim.

3. — 1615 Sayılı Gümrük Kanunu ile 1918 Sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve 1615 Sayılı Gümrük Kanununa Geçici Maddeler Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı ve İhtisas Komisyonu Raporu. (1/131) (S. Sayısı : 144) (1)

BAŞKAN — Efendim, gündemimizin 3 ncü sırasında, 1615 sayılı Gümrük Kanunu ile 1918 sayılı, Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanunun Bazı

Maddelerinin Değiştirilmesi ve 1615 sayılı Gümrük Kanununa Geçici Maddeler Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı ve İhtisas Komisyonu Raporu mevcut.

Bu rapor 144 sıra sayısı ile basılıp dağıtılmıştır.

İhtisas Komisyonu Sözcüsü ve Bakanlık temsilcileri yerlerini aldılar.

Kanun tasarısının tümü üzerindeki görüşmelere geçmeden evvel, çok kısa olarak, bu kanun tasarısının genel gerekçesi hakkında izahat vermek üzere sözü Komisyon Sözcüsüne bırakıyorum; buyurunuz.

TUĞAMİRAL ERHAN GÜRÇAN (İhtisas Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, 1615 sayılı Gümrük Kanunu ile 1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bazı Geçici Maddeler Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı Komisyonumuzda incelenmiş ve esas itibarıyla yararlı ve gerekli mütalaa edilmiştir.

1946 yılından beri eşya birikimine sahne olan gümrük ve liman depolarımız, eşyaların ekonomik değerinin kaybolmasına, bozulmasına, transit taşımacılığın kazanacağımız önemli miktarda dövizin başka ülkelere yönelmesine, gümrük, liman ve diğer işletme hizmetlerinin önemli ölçüde aksamasına yol açmaktadır.

Komisyonumuzca yapılan tespitlere göre, biriken bu eşya, 577 bin metreküplük büyük bir ambar hacminin gereksiz yere işgaline sebep olmaktadır.

Halihazır mevzuat ve satış hızıyla devam edildiği takdirde, eşyaların tasfiyesinin 45 yıl gibi bir süre alması ve yine ileride gelecek eşyalarla birikimin de artması değerlendirilmiştir.

İleride benzer birikimleri önleyecek devamlılığı, halihazırda dolu olan depoların tamamen boşaltılmasını sağlaması, ülkemize döviz getirecek transit taşımacılık ve liman hizmetlerine imkân vermesi, kamu ve kamuya bağlı kurumların ihtiyaçlarının karşılanarak, her türlü yolsuzluk ve usulsüzlüğü önleyecek bir şekilde hazırlanması nedenleriyle Komisyonumuz Hükümet teklifini tüm olarak benimsemiştir.

Bu tasarı ile, gümrük depolarında bulunan ve tasfiye edilecek eşyanın tanımı yapılmakta; tasfiye işlemlerinin ne şekilde yapılacağına dair esaslar getirilmekte; halihazır kanuna göre, istenildiği kadar uzatılabilen süreler kısıtlanmakta; kanuni bekleme süresini doldurmuş eşyalara verilecek iki aylık süre içinde ithal ve ihraç edilmediği takdirde gümrüğe terk edilmiş sayılacağı esası getirilmekte ve ayrıca çabuk bozulma ve telef olma tehlikesine maruz bulunan eşyanın, müsadere kararını beklemeksizin, her türlü

(1) 144 S. Sayılı Basmayazı tutanağa ektir.

hak ve tazminatı da dikkate alınarak tasfiye edilmesi öngörülmektedir.

Komisyonumuz, çalışmalarında, Genelkurmay Başkanlığı ve ilgili bakanlıklarla gerekli koordoneyi sağlamış ve sıkıyönetim komutanlıklarının konu ile ilgili öneri ve isteklerini de dikkate almıştır.

Tasarının madde müzakereleri esnasında emredildiğinde gerekli açıklamalar yapılacaktır.

Arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Şimdi, tasarının tümü üzerinde söz isteyen var mı? Yoktur.

Maddelere geçilmesini oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tasarının 1 nci maddesini okutuyorum :

1615 Sayılı Gümrük Kanunu ile 1918 Sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve 1615 Sayılı Gümrük Kanununa Geçici Maddeler Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 1615 sayılı Gümrük Kanununun 75/1975 gün ve 1894 sayılı Kanun ile değişik 140 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Tasfiye Edilecek Eşya :

Madde 140. — Tasfiye edilecek eşya aşağıda gösterilmiştir.

1. Aşağıda yazılı eşya, sahip veya taşıyıcılarının ilgili maddelerinde belirtilen kanuni bekleme süresi sonuna kadar ithal veya yurt dışı edilmediği takdirde, bu süre sonunda gümrüğe terk edilmiş sayılır.

a) Giriş ve çıkış eşyasından antrepo ve sundurmalarda ve gümrük denetlemesi altında bulunan yerlerde bu Kanunda yazılı sürelerden fazla kalmış eşya,

b) 61 nci maddedeki süre içinde giriş işlemi takip ve intaç ettirilmediğinden dolayı tasfiye edilecek eşya.

c) 139 ncu maddenin 2 nci fıkrasına göre sahip veya taşıyıcıları tarafından kaldırılmayan eşya,

d) Yabancı ülkeye sevk edilecek aktarma ve transit eşyasından, antrepo ve sundurmalarda veya gümrük denetimi altında bulunan diğer yerlerde bu Kanunun ilgili maddelerinde yazılı süreyi doldurduktan sonra sahip veya taşıyıcısına ya da sahip veya taşıyıcısının Türkiye'deki temsilcisine yapılacak tebligata rağmen 2 ay içinde ithal veya ihraç edilmeyen eşya,

2. a) Sahip veya taşıyıcılarının serbest iradeleleriyle gümrüğe terk edilen eşya,

b) 68 nci maddeye göre gümrüğe terk edilmiş sayılan eşya,

c) 111 nci maddeye göre yapılacak yoklama sonunda sundurma ve antrepolarda fazla çıkan eşya,

3. 1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanuna göre tasfiyesi öngörülen eşya,

BAŞKAN — 1 nci madde üzerinde Komisyonun bir izahatı olacak mı efendim?.

TUĞAMİRAL ERHAN GÜRCAN (İhtisas Komisyonu Başkanı) — Emrederseniz Sayın Başkanım kısaca bir izahat vereyim.

BAŞKAN — Buyurun.

TUĞAMİRAL ERHAN GÜRCAN (İhtisas Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, 1615 sayılı Gümrük Kanununun 139 ve 140 nci maddeleri, gümrük ambarlarında birikmiş olan veya sundurmalarda beklemekte olan eşyanın tasfiyesi ile ilgilidir. Ancak, bu tasfiye için, yine aynı Kanunun 61 nci maddesinde belirtilen beyanname takibinde görülen usul ve hatalardan dolayı gecikmeler, 68 nci maddede eşyanın fiziki muayenesi ve kimyevi tahlillerinden çıkacak ihtilaflar ve 111 nci maddesinde ise, denetleme neticesinde 5 yıl sahibi tarafından aranmayan eşyanın tasfiyesi öngörülmekte.

139 ncu maddede ise, sahip veya nâkilleri tarafından muhafaza altına alınmayan veya kazaya uğrayan gemiler tarafından sundurmalara çekilen eşyaların bekleme süresi 3 ay içinde, gerekli işlem yapılmadığı takdirde tasfiyesinin öngörülmesine rağmen - bu tasfiyeyi 140 ve 141 nci maddeler yapmaktadır - bu işlemler yapılmamıştır. İşlemlerin yapılmasını engelleyen çeşitli mevzuat, bizim şu anda takdim ettiğimiz 140 nci madde esaslarıyla süratlendirilecek ve gümrüklerde 1946 yılından beri, daha önce arz ettiğim, birikmiş olan eşyanın tamamına iki aylık bir süre tanınacak; fakat bu zamana kadar bazı tüzüük ve yönetmeliklerin hazırlanması süresini de hesaba katarsak, önümüzdeki 6 ay içinde bütün bu işlemler tamamlanarak gümrük ambarlarının boşaltılması sağlanacaktır.

Arz ederim.

BAŞKAN — Hükümet temsilcisi arkadaşımızın bir diyeceği var mı efendim?.

NAHİT ERUZ (Gümrük ve Tekel Bakanlığı Temsilcisi - İhtisas Komisyonu Üyesi) — Yok efendim.

BAŞKAN — Peki, Mersin Trabzon gibi limanlarda transit geçen eşyalar var; bunlar da aynı muameleye mi tabi tutulacak?.

NAHİT ERUZ (Gümrük ve Tekel Bakanlığı Temsilcisi - İhtisas Komisyonu Üyesi) — Efendim, transit geçen eşya için bir ayrıcalık getirilmiştir. 140 nci maddenin (I-d) fıkrası ile, diğer eşya için tebligat

yapma zorunluluğu kaldırılmıştır; ancak transit eşyasının önemi gözönünde bulundurulacak, bunlara gene, «süresi dolduktan sonra tebligat yapma, iki ay içerisinde ithal veya ihraç etmedikleri takdirde bunu da aynı şekilde tasfiyeye tabi tutma» diye getirildi. Yalnız, gene sonra gelecek bir maddemizde, transit eşyası için bir ayrıcalık getirildi süre bakımından; ambarda bekleyen eşyanın süresinin uzatılması açısından da bir ayrıcalık var. Yalnız buradaki (d) fıkrası ile, diğer eşya için, özellikle getirdiğimiz tebligat sorununun ortadan kaldırılması ayrıcalığı var; ancak bunun yabancı eşya olması ve ülkemiz için de bir gelir kaynağı olması nedeniyle burada bir ayrıcalık tanınmıştır, müsamahakâr davranılmıştır diğer eşya göre.

BAŞKAN — Mesela, ihraç edecek, getirdi koydu transit depoya; fakat gemiyi bulamadı bir türlü, buna 2 aydan sonra ek bir süre tanınacak mı?

NAHİT ERUZ (Gümrük ve Tekel Bakanlığı Temsilcisi - İhtisas Komisyonu Üyesi) — Efendim, ambar bekleme süresini doldurduktan sonra 2 aylık bir süre verilir zaten kendisine. Şayet bu 2 ay içerisinde de bunu yurt dışına götüremeyecek olursa, gerekçeyi göstermek suretiyle Gümrük ve Tekel Bakanlığından ek süre talebinde bulunabilecek ve bu ek süre de 1 yıla kadar uzatılabilecek.

BAŞKAN — Ama parça parça?

NAHİT ERUZ (Gümrük ve Tekel Bakanlığı Temsilcisi - İhtisas Komisyonu Üyesi) — Parça parça, azami 1 yıla kadar süre verebileceğiz.

BAŞKAN — O ülkede fevkalade hal olabilir, efendim abluka edilmiş olabilir, o ülkeye hiçbir gemi giremez, çıkamaz, bu gibi hallerde tabii ona bir imkân tanımak lazım, bu ihraç edilecek şeyler için.

NAHİT ERUZ (Gümrük ve Tekel Bakanlığı Temsilcisi - İhtisas Komisyonu Üyesi) — Sayın Başkanım, şimdiki durumda asgari 3 ay ambarda bekleme süresi var, sundurma telakkî ettiğimiz için. Ondan sonra tebligat yapıyoruz; tebligatla 2 ay veriyoruz, 5 ay oluyor; ayrıca 12 ay daha ek süre istediği zaman alıyor, 17 aya kadar bu kalabiliyor.

BAŞKAN — 1 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı?

Buyurun efendim Oramiral Tümer.

ORAMİRAL NEJAT TÜMER — Sayın Başkanım, burada belirtilen eşyanın içerisinde acaba otomobil, kamyon, otobüs ve gemiler dahil midir, yani «eşya» denilince bunlar da anlaşılır mı?

BAŞKAN — Evet, buyurun efendim, Hükümet Temsilcisi arkadaşımıza soralım.

NAHİT ERUZ (Gümrük ve Tekel Bakanlığı Temsilcisi - İhtisas Komisyonu Üyesi) — Efendim, Gümrük Kanununda eşya tabiri içerisinde otomobil de dahildir. Otomobil diye belirtilmez; «ama her türlü kıymeti kapsar» der; Gümrük Kanunumuzun ilk taddilat bölümünde bu vardır. Bu nedenle, 140 nci maddenin (a) fıkrasında, «giriş - çıkış eşyasından, antrepo ve sundurmalarda ve gümrük denetleme sahasında fazla kalmış eşya dediğimiz zaman, gümrüğe gelmiş olan bütün eşyayı kapsar. Yani Gümrük Kanununda bunun özel tabiri vardır.

BAŞKAN — Ama, eşya tabiri biraz tuhaf, «eşya» dese gemi de eşya içine girer mi?

NAHİT ERUZ (Gümrük ve Tekel Bakanlığı Temsilcisi - İhtisas Komisyonu Üyesi) — Giriyor efendim.

BAŞKAN — Eşya... «Araç - gereç» falan demek lazım, değil mi?

ORAMİRAL NEJAT TÜMER — Bana çok tuhaf geldi. Eşya... Ambarın içindeki öteberi, eşyadır. Mesela, geminin içerisinde de eşya vardır. O nasıl değerlendiriliyor?

NAHİT ERUZ (Gümrük ve Tekel Bakanlığı Temsilcisi - İhtisas Komisyonu Üyesi) — Sayın Başkanım, Gümrük Kanununun 1 nci maddesi tadil ve tarifeleri yazıyor. Bunun birinci fıkrasında, «Bu kanunda geçen ve şümlü belirtilmemiş olan eşya tabiri her türlü madde ve kıymetleri kapsar» der.

BAŞKAN — Mesele yok.

Başka söz almak isteyen var mı?.. Yok.

1 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2 nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 2. — 1615 sayılı Gümrük Kanununun 7.5.1975 gün ve 1894 sayılı Kanun ile değişik 141 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 141. — 140 nci maddede yazılı eşya, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içerisinde Gümrük ve Tekel Bakanlığınca hazırlanacak bir tüzükte belirlenecek şekil, usul ve esaslar içerisinde tasfiye edilir.

Tasfiye yapmakla görevli kamu kuruluşları aynı tüzükte belirlenir.

Tasfiye Edilecek Eşyadan :

1. a) Tüzükte belirtilecek usuller dairesinde talep edecekleri eşya; ihtiyaçlarında veya üretimlerinde kullanılmak, bütçelerinin ilgili fasıllarında ödenek

bulunmak, verilecek eşya bedeli de bu fasıldaki ödeneklerden düşülmek şartıyla ve Milli Savunma ihtiyaçlarına öncelik tanınmak kaydıyla genel ve katma bütçeli idarelere; sermayelerine mahsup suretiyle de Kamu İktisadi Teşebbüslerine Gümrük ve Tekel Bakanlığınca verilir.

Bu eşya için herhangi bir vergi, resim ve harç ödenmeyeceği gibi, ardiye ücreti veya diğer hizmetler karşılığı olarak da sunudurma ve antrepo işletmeciliği yapan kamu kuruluşlarına hiç bir ücret ödenmez.

b) Çabuk bozulma ve telef olma tehlikesine maruz bulunan veya saklanması masraf ve külfetli veya tehlikeli olan eşya; tüzükte belirtilecek usul ve esaslara göre, kaçak zannıyla yakalanan eşyadan ise müsadere kararı beklenmeksizin, diğer eşyadan ise kanuni bekleme süresini doldurmadan önce gümrük idarelerinden tasfiye edilir. Bu eşyanın satış bedelinden:

aa) Hizmet karşılığı alacaklar ve yapılmış masraflar,

bb) Gümrük vergi ve resimleri,

cc) Satış için yapılmış masraflar,

dd) Para cezaları,

Ayrılarak bu sıraya göre ilgililere dağıtılır. Satış bedeli aynı sıra içinde alacakların tamamını karşılamazsa garame suretiyle dağıtılır. Artan para 1.000 lira ve daha aşağı ise irad kaydolunur, fazla ise sahipleri adına emanet hesabına alınır. Emanet hesabına alınan bu para; kaçak zannı ile yakalanan eşyaya ait ise dava sonucuna göre irad veya sahibine iade olunur, diğer eşyadan ise doğruca sahibine ödenir.

c) Gümrük idarelerine ait ya da gümrük denetimindeki sundurma, depo ve antrepolarda bulunan eşyadan, çürüme, bozulma gibi sebepler sonucu ekonomik değerini tamamen yitirmiş ya da sağlığa zararlı hale gelmiş eşya tüzükte belirtilecek usul ve esaslar dairesinde gümrük idarelerinden imha edilir.

2. Tasfiye işlemlerinde kambiyo ve dış ticaret rejimi ile konulan tahdidi ve takyidi hükümler nazara alınmaz.

BAŞKAN — 2 nci madde üzerinde Komisyonun bir izahatı olacak mı?

Buyurun.

TUĞAMİRAL ERHAN GÜRCAN (İhtisas Komisyonu Başkanı) — Arz edeyim Sayın Başkanım.

1615 sayılı Gümrük Kanununun halen yürürlükte olan 141 nci maddesine göre, tasfiye edilecek eşyanın bu konuda çıkarılacak bir tüzükle saptanacak şekil, usul ve esaslar dairesinde satışı öngörülmektedir. Satılmayan eşyanın ise, ne şekilde tasfiye ola-

cağının, aynı tüzükte belirtileceği esas getirilmiştir ve malumları olduğu üzere, halen Devlet Malzeme Ofisi tarafından bir kısım eşya satış yoluyla tasfiye edilmektedir. Ancak, bu satış işlemlerinin mevzuat yönünden arz ettiği güçlükler, tasnifi, değerlendirilmesi, paketlenmesi, kontrolü ve satışı çok uzun zaman almaktadır ve yine Komisyonun çalışmalarında belirlendiği üzere, bugünkü hızı ile devam ettiği takdirde, birikmiş malların tasfiyesi 45 yıl alacaktır.

Şimdi bizim bu 141 nci maddede arz ettiğimiz esaslar dahilinde kamu kuruluşları, gümrükte mevcut eşyanın kendi ihtiyaçlarına yarayan kısmını, karşılığında bir bütçe veya ödenek olması gereği aranmadan alabilecekler ve bu aldıkları eşyanın bedeli de, bütçedeki mali esaslar dahilinde ya kendi bütçelerinden, ödeneklerinden düşülecek veya KİT'lere de çeşitli şekillerde gelir kaydedilecektir.

Arz ederim Sayın Başkanım.

BAŞKAN — Yani kamu kuruluşları, bütçelerinden bu parayı verecek değil mi? Fasıllarında ödenek bulunmak, verilecek eşyanın bedeli de bu fasıldaki ödeneklerden düşülmek kaydıyla; yoksa bedava değil.

TUĞAMİRAL ERHAN GÜRCAN (İhtisas Komisyonu Başkanı) — Bedava değil Sayın Başkanım. Kurulu belge gibi usuller getirilecek o tüzükte; aldıkları eşya, onların bütçe fasıllarındaki ödeneklerinden düşülecek.

BAŞKAN — O fasıldan ödenek bulunacak.

İyi ama, nereden bilecek bu kamu kuruluşları burada ne eşya olduğunu? İlan mı edilecek, «gümrüklerde şu şu şu var» diye? Milli Savunma Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı yahut da İçişleri Bakanlığı ne bilecek orada ne var? Bunu Hükümet Temsilcisi arkadaştan soralım; 45 senede tasfiye edilebilecek eşyanın listesi nasıl dağıtılacak bu bakanlıklara?

NAHİT ERUZ (Gümrük ve Tekel Bakanlığı Temsilcisi İhtisas Komisyonu Üyesi) — Sayın Başkanım, geçici bir yönetmelik tasarısı hazırlamak durumundayız. Bu tasarıya göre, bunun paralelinde yeni bir tüzük hazırlanacak ve bunların esasları orada belirtilecek. Hazırladığımız yönetmelik tasarısında biz, gümrüklerden bütün süresini doldurmuş ve Devlet malı haline gelmiş olan eşyanın listelerini bakanlıkta toplayacağız. Bakanlıkta hepsi bir araya geldikten sonra, gene bakanlıklararası bir kurul tarafından bunlar incelenecek ve aynı listeleri bakanlıklara göndereceğiz. Öncelikle Milli Savunmanın ih-

tiyaçları göz önünde bulundurulacak, onlardan artan eşyayı diğer bakanlıklar, ihtiyaçlarını bize 20 günlük bir süre içerisinde bildirecekler ve ondan sonra o listeler üzerinde dağıtım yapılacak. Yani listeler merkezde toplanacak, evvela Milli Savunmanın ihtiyaçları karşılanacak; bundan artan eşya için komisyon tarafından inceleme yapılacak; dağıtım, ihtiyaçlarını bildiren bakanlıklara göre yapılacak; bundan artan eşya da, satılmak üzere ilgili, görevli kuruluşlara gönderilecek.

BAŞKAN— O halde, bu devlet kuruluşlarından cevap gelinceye kadar satış işlemi yapılmayacak.

NAHİT ERUZ (Gümrük ve Tekel Bakanlığı Temsilcisi İhtisas Komisyonu Üyesi) — Yapılmayacak Sayın Başkanım.

BAŞKAN — Bu biraz geciktirir tabii bu işi.

NAHİT ERUZ (Gümrük ve Tekel Bakanlığı Temsilcisi İhtisas Komisyonu Üyesi) — Efendim, kanuna göre, 1 aylık bir zaman içerisinde yönetmeliğin çıkması lazım.

BAŞKAN — Yönetmelik mi çıkacak, tüzük mü çıkacak?

NAHİT ERUZ (Gümrük ve Tekel Bakanlığı Temsilcisi İhtisas Komisyonu Üyesi) — Tüzüğün çıkması biraz gecikiyor, çünkü Danıştaydan geçmesi lazım.

BAŞKAN — İyi ama, burada, «tüzük» demişsiniz. Ben onu soracaktım.

NAHİT ERUZ (Gümrük ve Tekel Bakanlığı Temsilcisi İhtisas Komisyonu Üyesi) — Esası tüzüktür; bilahara gelecek bir geçici maddemiz var; o maddede yönetmelik tabiri yer alıyor. Tüzük çıkıncaya kadar beklemem için, biraz daha erken bu işe başlayabilmemiz için, bir yönetmelik hazırlanacak; tüzük yürürlüğe girdiği anda da yönetmelik yürürlükten kalkacak.

BAŞKAN — Peki efendim.

Bu 2 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı?..

Buyurun Sayın Orgeneral Saltık.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Sayın Başkanım, yanlış anlamadıysam, biraz evvel Hükümet temsilcisi, genel ve katma bütçeli idarelerle Kamu İktisadi Teşebbüslerince alınmayacak olanların halka intikal edeceğini söylediler. Yine aynı maddenin ikinci fıkrasındaki son satırı okuyorum : «Tasfiye işlemlerinde kambiyo ve dış ticaret rejimi ile konulan tahdidi ve

takyidi hükümler nazara alınmaz» deniyor. Yani ithali bugünkü ticaret rejimimize göre yasaklanmış olan bir madde tasfiye edildiği takdirde, bir noktada devlet müesseseleri de istemiyorsa, ticari kuruluşların olüne geçecek demektir.

Ben bu hükmü anlamadım.

BAŞKAN — Evet, buyurun efendim.

NAHİT ERUZ (Gümrük ve Tekel Bakanlığı Temsilcisi - İhtisas Komisyonu Üyesi) — Buradaki kambiyo takyit ve tahditleri aranmaması, Türkiye'ye girmesi yasak olan ya da tekele tabi olan eşyayı kapsamamaktadır. Türkiye'ye hangi eşyanın girmeyeceği kanun ve kararnamelerle belirlenmiştir. O nedenle biz burada, bugünkü ithalat rejimi kararı gereğince mevcut olan liberasyon listesi veya daha önceki tamimlerde kota dediğimiz tahsisli mallar listesindeki eşyadan olup olmadığına bakmayacağız. Özellikle Türkiye'ye girmesi yasak olan (kanun ve kararnamelerle yasak olan) eşya kesinlikle halka satılmayacak, devlet kuruluşlarına intikal edecek. Bu, zaten tüzüğümüzde, yönetmeliğimizde özellikle belirtiliyor.

Ayrıca, gene tekele tabi olanlar da, o eşyanın tekel hakkı kimde ise ona devredilecek. Dolayısıyla gene o da aynı şekilde, halka intikal etmeyecek. Bugün artık Türkiye'ye girmesi yasak olanları ve tekele kaydolanları kapsamamaktadır.

BAŞKAN — Evet.

Buyurun Sayın Orgeneral Saltık.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Bir daha ağır ağır okuyorum efendim : «Tasfiye işleminde kambiyo ve dış ticaret rejimi ile konulan tahdidi ve takyidi hükümler nazara alınmaz.»

Dış ticaret rejimimizde, Türkiye'de sanayii var diye, porselen yemek takımı vesaire getirilmesine müsaade edilmez. Şimdi, gümrüğe o şekilde gelmiş olan porselen - bazen çok kaçakçılık olaylarında el konmuş olanlar oluyor - Milli Savunma Bakanlığı ve Kamu İktisadi Teşekküllerinin de istememesi halinde piyasaya satılacak mı?

NAHİT ERUZ (Gümrük ve Tekel Bakanlığı Temsilcisi - İhtisas Komisyonu Üyesi) — Hayır efendim.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Ben öyle anlıyorum. «Dış ticaret rejimi ile konulan tahdidi ve takyidi hükümleri nazarı itibara almayacağız» diyor.

NAHİT ERUZ (Gümrük ve Tekel Bakanlığı Temsilcisi - İhtisas Komisyonu Üyesi) — Sayın Başkan, dış ticaret rejimi ile konulan tahdidi hükümler, Ticaret Bakanlığınca hazırlanıp, Bakanlar Kurulunca yü-

rürlüğe konulan, dış ticaret rejimi kararı ve ona bağlı yönetmelikte ekli listelerdir. Bunun dışında, demin arz ettiğim, Sayın Paşamın da belirttiği porselenin, Bakanlar Kurulu kararı ile Türkiye'ye girişi yasaklanmıştır, ismen. O nedenle, zaten demin de arz ettiğim şekilde, kesinlikle Bakanlar Kurulu kararı ile, ya da bir kanunla Türkiye'ye girişi yasaklanmış olan eşya bunun içerisine girmeyecektir. Buradaki dış ticaret rejimi, Ticaret Bakanlığınca hazırlanmış olan ve Bakanlar Kurulunca yürürlüğe konulan Dış Ticaret Rejimi Kararı ve ona bağlı yönetmelikler, ona bağlı listeler.

BAŞKAN — Ama, o mana da çıkıyor burada da. Yani haklı Orgeneral Saltık. «Dış ticaret rejimi ile konulan tahdidi ve takyidi hükümler nazara alınmaz» Yani, onun dışında gelmiş olanları da dikkate alınmaz, satılabilir manası da çıkıyor buradan.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Ben iyi örnek vermedim; ama Hükümet Temsilcisi kendisi örnek verebilir bu konuda. Dış ticaret rejimi ile ilgili, yani Ticaret Bakanlığının liberasyon listesinde bulundurmadığı, o nedenle de gümrükte ithaline müsaade etmedikleri bir malı ithale müsaade etmemişlerdir. Bir malı bu defa tasfiye nedeniyle, satış nedeniyle piyasaya aktaracaklar mı, aktarmayacaklar mı onu anlamak istiyorum. Bu rejime göre bir örnek kendileri versinler efendim; ben yanlış örnek verdim, yani bilemediğim için.

NAHİT ERUZ (Gümrük ve Tekel Bakanlığı Temsilcisi - İhtisas Komisyonu Üyesi) — Sayın Başkanım, bugün ithalat rejimi kararına ekli ithal listelerinde, örneğin televizyon ithali yoktur. Türkiye'de montajı yapıldığı için televizyonun bazı aksamı gelir, parçası gelir. Ancak, yolcu beraberisi olarak Türkiye'ye televizyon getirilebilir, bazı şartlar içerisinde sokulabilir.

Şimdi, bizim bu ithal listelerimizde, liberasyon listesinde ve daha önceki tahsisli mallar listesinde kesinlikle televizyon yok; ama bunu biz eğer bunun dışında tutacak olursak, yani sadece bu listeler muhteviyatı eşyanın Türkiye'ye sokulmasını öngöreceğiz olursak, televizyon gibi birtakım eşyanın da kesinlikle satılmaması gerekecektir. Yani bu da belirli bir örneği.

BAŞKAN — Yani şöyle diyelim; vatandaş girerken, televizyonu yanında getirmiştir; fakat gümrük resmini vermesi lazım gelirken bunu vermemiş, aradan 2 - 3 ay geçmiş, orada kalmıştır. Yani onu demek istiyorsunuz.

NAHİT ERUZ (Gümrük ve Tekel Bakanlığı Temsilcisi - İhtisas Komisyonu Üyesi) — Evet.

BAŞKAN — O takdirde bunu da satabileceğiz?..

NAHİT ERUZ (Gümrük ve Tekel Bakanlığı Temsilcisi - İhtisas Komisyonu Üyesi) — Evet efendim. Şimdi, bizim buradaki gayemiz, demin arz ettiğim şekilde, kesinlikle, tahsisli ithal malları listesi, liberasyon listesi gibi listelerde bu eşyanın olup olmadığını aramak değildir. Televizyon, radyo, teyp gibi cihazların Türkiye'ye ithalatı listelerde yer almamıştır, resmen ithal edilmiyor. Ancak yolcu beraber geldiği takdirde, bizim mevzuatımız uyarınca bunlar ithal edilmediği için, ya yurt dışına götürmesi gerekiyor yahut da gümrük ambarında bırakıyor. Bunlar, süresini doldurduktan sonra devlet malı haline geliyor, o takdirde biz bunu satabiliyoruz.

O nedenle, bizim buradaki kastımız ve uygulamamız, kesinlikle, öteden beri bu listelerde eşyanın aranmamasıdır. Çünkü bu listeleri aradığımız takdirde, bu eşyayı satmamız ve tasfiye etmemiz kesinlikle mümkün olmayacaktır.

BAŞKAN — Dışarıya da gönderemeyeceğiz; yakmak lazım o zaman.

NAHİT ERUZ (Gümrük ve Tekel Bakanlığı Temsilcisi - İhtisas Komisyonu Üyesi) — Nitekim daha önce bir uygulamamız vardı 1615 sayılı Gümrük Kanunu yürürlüğe girmeden önce; normal olarak gümrüklerde ambar bekleme süresini dolduran eşya, bu süre içerisinde eğer ithal ve ihraç edilmediği takdirde satışa çıkartılıyordu ve ihraç kaydı ile gelen listelere bakılıyordu, listede varsa ithal kaydı ile, yoksa ihraç kaydı ile satışa arz ediliyordu. Tabii yurt dışına eşyanın buradan satın alınıp götürülmesi, orada satılması, bunun dövizinin Türkiye'ye getirilmesi mümkün olmuyordu. Bu nedenle de bu uygulamamız içerisinde yurt dışına götürmek kaydı ile, yani ihraç kaydı ile satışı da hiç mümkün olmadı. Kanunun başka bir maddesindeki hükme göre, satılmayan eşya da resmi kuruluşlara, belediyelere ve hatta derneklere parasız olarak tahsis edilebiliyordu. Daha evvelki uygulama o şekilde idi.

BAŞKAN — Evet, Komisyon Sözcüsü bir şey söyleyecek galiba; buyurun.

TUĞAMİRAL ERHAN GÜRCAN (İhtisas Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, bu konudaki görüşmelerde ortaya çıkan bir durumu da arz etmek istiyorum.

Biraz önce Sayın Genel Sekreterimizin belirttiği üzere, vagonlar dolusu, yüzbinlerce mesela porselen eşya var; bunların herhangi bir şekilde piyasaya bir anda çıkması halinde yurt ekonomisi için zararlı durumları malumlarıdır. Ancak, bunların tekrar ihraç edilerek başka bir ülkede satılması mümkün olmadığı takdirde bunların olduğu yerde imha edilmesi de milli servetin kaybına sebep olacaktır. Bu nedenle, bu gibi malzemenin öncelikle genel bütçeli ve katma bütçeli kuruluşlara devri, bu hazırlanacak tüzükte esas alınmıştır. Mülteakiben bu gibi malzemelerin gerektiğinde satış hususu ele alındığında, şimdi yapılan uygulamalarda olduğu gibi, yurt ekonomisine zarar vermeyecek ölçüde küçük birimler halinde satışı veya elden çıkarılması öngörülebilecektir.

Arz ederim.

BAŞKAN — Peki... Yurda getirilmesi yasak olan otomobiller var; muayyen bir modelden sonrası getirilemiyor. Vatandaş gelirken de yanında getiremiyor, bazı takyidata tabii. Buna rağmen bir vatandaş getirdi; gümrükte de alındı... Ne olacak şimdi bu araba; sonunda satışa çıkacak mı?

NAHİT ERUZ (Gümrük ve Tekel Bakanlığı Temsilcisi - İhtisas Komisyonu Üyesi) — Getiren kişi eğer onu normal ambar bekleme süresi içerisinde ithal edemediği takdirde...

BAŞKAN — Geriye de göndermedi?..

NAHİT ERUZ (Gümrük ve Tekel Bakanlığı Temsilcisi - İhtisas Komisyonu Üyesi) — Eğer devlet kuruluşlarının ihtiyacı varsa onlara verilecektir. Biz yönetmelikte onun biraz daha detayına giriyoruz.

BAŞKAN — O zaman devlet kuruluşlarına verir.

NAHİT ERUZ (Gümrük ve Tekel Bakanlığı Temsilcisi - İhtisas Komisyonu Üyesi) — Devlet kuruluşlarının ihtiyacı varsa onlara verilecektir; alıcı olmadığı takdirde satışa çıkartılacaktır.

BAŞKAN — Bu zor bir şey tabii. Bu yolla, arzu edilmeyen birçok eşya Türkiye'ye sokulabilir. Mesela, dediğim gibi, otomobil... Getirir o, bırakır, satışa çıkarıldığı zaman alır yahut da başka bir şekilde alır; hatta bakanlıklar bile, «getir de işte, nasıl olsa bakanlıklara tahsis edecekler, biz böyle bir araba alırsız» falan da diyebilirler.

Ama bunun başka çaresi yok. Parçalayalım, parça parça satalım... O da olmaz. Geriye gönder... kime göndereceksin? Götüyor, kalıyor.

Zor bir şey bu hakikaten.

Evet, buyurun Orgeneral Saltık.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Sayın Başkanım, bu konudaki huzursuzluk iki nedenden doğuyor. Birisi; gümrüklerden bu şekilde fatura ile mal almış olan kişiler bu faturayı senelerce kullanarak kaçakçılıkta kendileri için bir kalkan olarak daima ellerinde bulunduruyorlar. Bu, hepimizin bildiği, gördüğü, nesnelerdir. Fi tarihte gümrükte yolcu beraberinde veya kaçaktan bulunmuş bir düzine veya 12 düzine gömlek satılır; o gömleğin satışını yaparken fatura keserler; onu alan amerikan pazarcıları, kaçakçılar devamlı olarak o belgeyi kullanabilirler veya şu kadar top kadife satılır; o kadifeyi ne Milli Savunma kullanır, ne KİT'ler kullanır; devlet malıdır, zıyan da olmasın denir; fakat devamlı olarak kaçakçılıkta kullanılan bir paravandır, bir koruyucu nesnedir; ondan endişe ederim, bir.

Bir de, büyük mikyasta getirilmiş, kaçak olarak getirilmiş - biraz evvel Amiralimin değindiği gibi - ve piyasada Türkiye ekonomisini sarsacak ölçüde birikmiş mallar vardır. Bunlar satıldığı zaman, benim aklıma biraz evvel porselen geldi, belki porselen kullanılır ama, başka benzeri kimya maddeleri olur, bizim istihsal ettiğimiz ve ithalini uygun görmediğimiz maddeler olur. O bakımdan bu hükmün sıkıntısı içindeyim, yani o bakımdan belki fazla zamanınızı aldım; ama bir çare bulmak lazım.

BAŞKAN — Bu gibi eşyayı başka yere ihraç edelim.

ORGENERAL TAHSİN ŞAHİNKAYA — O zaman onun dövizini alamıyoruz. Biraz evvel misalini söylediler efendim.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

NAHİT ERUZ (Gümrük ve Tekel Bakanlığı Temsilcisi - İhtisas Komisyonu Üyesi) — Sayın Başkanım, biraz önce Sayın Genel Sekreterimizin misallerine ilaveten, kürk mantolar, müzik setleri v.saire gibi lüks eşyalar var. Bunları da eğer biz öncelikle kamuya...

BAŞKAN — Kamu almazsa?.. Kamu alır mı?

TUĞAMİRAL ERHAN GÜRCAN (İhtisas Komisyonu Başkanı) — Alan da çıkabilir?

BAŞKAN —almaz, o alamaz. Alırsa, ailesine alıyor demektir, nasıl alır?

TUĞAMİRAL ERHAN GÜRCAN (İhtisas Komisyonu Başkanı) — Arz edeyim Sayın Başkanım: Mesela bir müzik setini alır, odasına radyo diye koyabilir. Biz bunları önleyecek tedbirleri - kanunu çok teferruatlı ve detaylı çıkarmayalım diye - detaylarıyla inceledik ve bu Komisyon aynı zamanda sadece kanun tasarısını değil, hazırlanacak yönetmeliğin esaslarını da tespit etti ve bu çalışmalara Genelkurmaydan da yetkili arkadaşımız katıldılar.

Şimdi, biraz önce Genel Sekreterimizin arz ettikleri fatura yolsuzluğu gibi konuları da önlemek üzere, halka satışı yapılacak mallar, malzemeler KİT'ler aracılığıyla satılacak. Yani, biraz evvel arz ettiğim gibi yine, örneğin Devlet Malzeme Ofisince şimdi birçok yerlere satıldığı gibi, diğer satış yapabilecek KİT'ler de burada kamunun işine yarayacak veya kullanmasına gerek olmayan hususlar belirtilecek ve bunları onlar alacaklar; bir kürk mantoyu, bir vizon mantoyu da satacaksa eğer ya GİMA satacak ya başka bir kamu kuruluşu varsa o satacak ve bundan sonra da yine tüccarın elinde böyle bir mal birikimi, bir fatura yolsuzluğu da önlenmiş olacağı öngörülmüştür. Arz ederim.

ORGENERAL TAHSİN ŞAHİNKAYA — Efendim, affedersiniz; sizin sorunuza cevap vermedi Hükümet temsilcisi; ihraç edersek, dövizin alınmamasının sebebini söylemediler.

NAHİT ERUZ (Gümrük ve Tekel Bakanlığı Temsilcisi - İhtisas Komisyonu Üyesi) Arz edeyim efendim: 583 sayılı Gümrük Kanunumuzdaki bir hükme göre, bir eşya satışa çıkarılır, ancak eğer kotalarda varsa, bu, ithal kaydıyla satılır, yoksa ihraç kaydıyla satılırdı ve satılmayan eşya da, demin söylediğim şekilde gene belli kuruluşlara parasız olarak verilirdi.

Türkiye'de 583 sayılı Kanunun yürürlükte kaldığı sürece, kesinlikle, yurt dışına ihraç kaydıyla-belki bir iki tane istisna olabilir ama-eşyaların % 99'u satılmamıştır. Çünkü, alan kişinin bunu yurt dışına götürmesi ve satması ve dövizini Türkiye'ye getirmesi gerekiyor. Bu nedenle yurt dışına, sadece burada Türk parası alıp da malı göndermek, ondan sonra arkasını bırakmak şeklinde herhangi bir uygulama söz konusu değil.

Bu nedenle, ihraç kaydıyla satmaya kalktığımız takdirde birtakım güçlüklerle karşılaşırız. Avrupadan gelmiş ambarlarımızda beklemiş hatta bir kısmı bozulabilecek yahut da vasfını kaybetmiş olabilecek du-

rumda olan yabancı eşyayı, - orada daha iyi imkânlar içerisinde yenisini almak varken - Türkiye'den götürüp de yine aynı ülkeye satmak zor oluyor.

Yine uygulamamızda gördük; bu eşyanın % 99'u alıcı bulmadığı için de biz köylere ve derneklere varıncaya kadar eşya dağıtmak zorunda kaldık. Yani ihraç kaydıyla satış bu sakıncası var; ama burada eğer Türkiye'ye herhangi bir eşyanın girmesinin yasaklanması isteniyorsa, bunun da kamu kuruluşlarına ya da belirli kuruluşlara verilmesi gerekiyorsa, bize göre buradaki kanun metnine koymak suretiyle değil de, dediğimiz şekilde, Bakanlar Kurulu bir kararname ile - nasıl, porselende «Türkiye'ye sokulması yasaktır» şeklinde bir kararname çıkmışsa; aynı şekilde gene yetkilidir - bunu çıkartabilir. Biz, kesinlikle kanunlarla ve kararnamelerle yasaklanmış eşyayı zaten halka ulaştırmıyoruz.

BAŞKAN — Bunun kanunla düzenlenmesi mümkün değil. Yönetmelik yahut tüzük hazırlanırken bunun üzerinde çok hassasiyetle durmak lazım. Nasıl dağıtılacak, nasıl satılacak, neler satılacak, neler satılmayacak; yurt ekonomisini sekteye uğratmayacak tedbirleri orada zikretmek lazım. O bakımdan, toplantıya katılacak arkadaşlar bunun üzerinde hassasiyetle durmalıdırlar; bunu burada tadat edemeyiz. Vagonlarla porselen eşya çıktı mı piyasaya, bizim porselen fabrikaları durur; o gibi şeyleri kırıp atmak daha iyi.

ORGENERAL NURETTİN ERSİN — Bundan sonra bu satılan eşyadan yine toplayıp da amerikan pazarları gibi dükkânlar meydana gelecek mi?

BAŞKAN — Gelir, belli olmaz.

ORGENERAL NURETTİN ERSİN — Bir adam mütemadiyen her defasında toplayacak, toplayacak götürecektir.

BAŞKAN — Yalnız bu iş tabii uzun senelerin verdiği birikimden oluyor. Eğer bu tasfiye edilirse, bundan sonra böyle bir birikim olmaz; burada 45 senede tasfiye edilecek eşya var, o kadar birikmiş, büyük bir yekûn tutuyor, ondan dolayı böyle. Yoksa bu tasfiye edildikten sonra bu günü gününe olacağı için büyük bir aksaklık olmaz.

NAHİT ERUZ (Gümrük ve Tekel Bakanlığı Temsilcisi - İhtisas Komisyonu Üyesi) — Sayın Başkanım, biz yönetmelikte ve tüzükte zaten bu eşyanın ticaret konusu yapılmayacağını kesin hüküm altına alıyoruz. Ayrıca, Türk Parasının Kıymetini Koruma mevzuatında da yine yolcuyla beraber getirilen eşyanın da bu pazarlarda satılması yasaklan-

diği için, daha doğrusu o işlem kaldırıldığı için, bugünkü Amerikan Pazarlarının kapanması da bu açıdan olmuştur. Gene de yönetmeliğe aynı paralelde bir hüküm getirip bunun kesinlikle ticaret metayı yapılmayacağı belirtilecektir.

BAŞKAN — Ticaret metayı yapılmıyacak.

SABİT GÜLERYÜZ (Maliye Bakanlığı Temsilcisi - İhtisas Komisyonu Üyesi) — Sayın Başkanım, uygulamada takip ettiğimiz bir hususu bilgilerinize sunmak istiyorum. Halihazır satışlarımızda alıcı vatandaşlarımıza fatura vermiyoruz; makbuz niteliğinde veya para fişi gibi bir fiş veriyoruz ve bu fiş üzerine de «Fişte yazılı eşya ticaret konusu yapılmaz» diye damga basıyoruz; böylece ticaret konusu yapılmasına engel oluyoruz, arz ederim.

BAŞKAN — Yani faturalı satmıyorsunuz.

SABİT GÜLERYÜZ (Maliye Bakanlığı Temsilcisi - İhtisas Komisyonu Üyesi) — Faturalı satmıyoruz.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

2 nci madde üzerinde başka söz isteyen var mı?.. Yok.

2 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3 ncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 3. — 1615 sayılı Gümrük Kanununun 175 maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Süre Değişimi :

Madde 175. — Aksine sarahat bulunmadıkça bu Kanunla tayin edilmiş sürelerle ilişkin hükümlerin uygulanmasında zorlayıcı sebepler veya beklenmeyen haller nazara alınarak duruma göre Bakanlıkça süre değişikliği yapılabilir.

Ancak, 140 ncü madde kapsamına giren eşya için sürelerin bitiminden evvel zorlayıcı sebepleri gösteren bir yazıyla Bakanlığa başvurulması zorunludur. Zorlayıcı sebepler Bakanlıkça yerinde görüldüğü takdirde, ithal müsaadesine dayalı ithalatta ithal müsaadesinin geçerli olduğu süre sonuna kadar; yabancı ülkeye sevkedilecek aktarma ve transit eşyasında toplam bir yılı, diğer hallerde ise toplam üç ayı geçmemek üzere süre uzatımı yapılabilir.

Doğrudan doğruya kamu kuruluşlarınca yapılacak ithalatta birinci fıkra hükümleri uygulanır.

BAŞKAN — 3 ncü madde üzerinde söz isteyen var mı?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

4 ncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 4. — 1615 sayılı Gümrük Kanununa aşağıdaki geçici madde 6 eklenmiştir.

Geçici Madde 6. — Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte kanuni bekleme süresini doldurmuş eşya ile iki ay içinde dolduracak olan eşya, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki ay içinde ithal veya ihraç edilmedikleri takdirde gümrüğe terk edilmiş sayılır.

Bu madde gereğince verilmiş iki aylık süre içinde durum eşit aralıklarla en az dört kez radyo ve televizyon vasıtasıyla ilgililere duyurulur. Bu duyurma tebligat yerine geçer.

Yabancı ülkeye sevk edilecek aktarma ve transit eşyası bu madde hükmü dışındadır.

BAŞKAN — 4 ncü madde üzerinde söz almak isteyen var mı?. Buyurun Orgeneral Saltık.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Sayın Başkanım, bu geçici madde ile daha kısa bir süre içerisinde bu maddenin gümrüğe terk edilmiş sayılması temin edilmek isteniyor. Acaba, uygulamada bazı aksaklıklar, bazı sakıncalar doğmaz mı? Yani, bu iki ay yeterli süre müdür?

BAŞKAN — Buyurun efendim.

NAHİT ERUZ (Gümrük ve Tekel Bakanlığı Temsilcisi - İhtisas Komisyonu Üyesi) — Efendim, Gümrük Kanunumuzun halen yürürlükte olan 140 ncü maddesinde ilk fıkra şu şekildedir: «Aşağıdaki yazılı eşya sahip ve nakillerine ithal veya yurt dışı etmek üzere verilecek iki aylık süre sonunda ithal ve yurt dışı edilmediği takdirde, gümrüğe terk edilmiş sayılır.»

Biz, yeni getirdiğimiz tasarıda, 140 ncü maddede bu iki aylık tebligat verme zorunluluğunu kaldırıyoruz. Yalnız, kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren birden bire bunun kesilmemesi bakımından ve aynı zamanda bugün yürürlükte olan kanuna bir süre için paralellik kazandırmak amacıyla iki aylık bir süre veriyoruz, o tarihe kadar süresini doldurmuş olanlar ve iki ay içinde dolduracak olanlar eğer bu iki aylık zaman içerisinde ithal veya geri göndermediği takdirde devlete terk edilmiş sayılacak. Buradaki iki aylık müddet zaten eksiden de iki aydı. Yalnız hepsine teker teker tebligat yapma zorunluluğu vardı ve eğer kişinin adresini biliyorsak, kişiye doğrudan doğruya tebligat yapılacaktır. Bulunamadığı takdirde Tebligat Kanunu uyarınca diğer tebligat usullerini uygulayacaktır.

Bu zorluk bilhassa yolcu eşyasında, yolcu eşyasının çok fazla olması, adet olarak çok fazla olması, ayrıca bir kısım eşya sahibinin yurt dışında bulunması, aslında tebligat yapılmasını engelleyici durum arz ediyordu. Bu nedenle şimdi eklediğimiz 140 ncı maddeyle tebligatı kaldırıyoruz. Eskiden de 2 aydı. Buna paralel olarak bu geçici maddeyle 2 aylık süre veriyoruz.

Daha önce gene bizim Gümrük Kanununumuzda bir değişiklik yapılmıştı 1894 sayılı Yasayla. Bu 140 ncı madde değiştirildiği zaman da buna benzer bir hüküm getirmiştik. Buna ait ibare şu şekildeydi: «Bu kanun yürürlüğe girdiği tarihte kanuni bekleme süresini doldurmuş eşya, bu tarihten itibaren en geç 2 ay içerisinde sahibi veya nâkulleri tarafından ithal ve yurt dışı edilmedikleri takdirde gümrüğe terk edilmiş sayılır. Bu madde gereğince verilmiş 2 aylık süre içinde durum eşit aralıklarla en az 4 kez TRT ve basın yoluyla ilgililere duyurulur.»

Bu yasa 1975 yılında yürürlüğe girdi ve 2 ay için uygulandı. Ondan sonra da bu şekilde 2 aylık süre verme, tebligat ettirme zorunluluğunu bu yıllar içerisinde, geçtiğimiz 5 - 6 yıl içerisinde gördük. Şimdi tebligat yapma zorunluluğunu ortadan kaldırıyoruz, 2 aylık süre bu amaçla konulmuştur halen uygulamaya faydalı olsun diye.

BAŞKAN — Evet, 4 ncü madde üzerinde başka söz almak isteyen var mı?

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Bu durumda 175 ncı madde işleyecek değil mi efendim, geçici maddeye rağmen? Yani 2 ay içerisinde zorunlu sebepleri bakanlığa müracaatla belirten kişilerin hakkı mahfuz tutulacak mı?

NAHİT ERUZ (Gümrük ve Tekel Bakanlığı Temsilcisi - İhtisas Komisyonu Üyesi) — Sınırlamalı şekilde, 175 ncı maddede belirtilen esaslar dairesinde mahfuz tutulacaktır.

BAŞKAN — 4 ncü madde üzerinde başka söz almak isteyen?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

5 ncı maddeyi okutuyorum :

MADDE 5. — 1615 sayılı Gümrük Kanununa aşağıdaki geçici madde 7 eklenmiştir.

Geçici Madde 7. — 141 ncı maddedeki tüzük yürürlüğe girinceye kadar tasfiye işlemleri; Gümrük ve Tekel Bakanlığınca hazırlanıp Bakanlar Kurulunca onaylanacak bir yönetmelikte belirlenecek şekil, usul ve

esaslar dairesinde, gene bu yönetmelikle görevlendirilecek kamu kuruluşları vasıtasıyla yapılır.

Bu yönetmelik, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir ay içinde yürürlüğe konur.

BAŞKAN — 5 ncı madde üzerinde söz almak isteyen var mı?.. Yoktur.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

6 ncı maddeyi okutuyorum:

MADDE 6. — 1615 sayılı Gümrük Kanununa aşağıdaki geçici madde 8 eklenmiştir.

Geçici Madde 8. — Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte veya bu tarihten itibaren 6 ay içinde 140 ncı maddeye göre tasfiye edilecek hale gelmiş eşya; talepleri halinde, ihtiyaçlarında veya üretimlerinde kullanılmak üzere genel ve katma bütçeli idarelere tahsisat aranmadan bütçelerine gelir gider kaydedilmek, Kamu İktisadi Teşebbüslerine de sermayelerine mahsup edilmek üzere Gümrük ve Tekel Bakanlığı tarafından öncelikle verilir.

Bu eşya için herhangi bir vergi, resim ve harç ödenmeyeceği gibi, ardiye ücreti veya diğer hizmetler karşılığı olarak da hiçbir ücret tahsil edilmez.

BAŞKAN — Bu hangi madde oluyor efendim?

TUĞAMİRAL ERHAN GÜRCAN (İhtisas Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, daha önce bu devamlılık arz eden satın alma işlemlerini arz etmiştik. Şimdi bu geçici madde ile 577 bin metreküplük bir meblağın bir an içinde kamu teşekküllerine jantikalinde bir kolaylık getiriyoruz. Yani ambarların boşalması için bir süratlendirme işlemi oluyor. Bu, yine arz ettiğim şekilde 6 ay içinde 140 ncı maddeye getirdiğimiz tasfiye edilecek eşyanın süratle ambarlardan boşaltılması sağlanacak.

BAŞKAN — 6 aylık bir süre içerisinde.

TUĞAMİRAL ERHAN GÜRCAN (İhtisas Komisyonu Başkanı) — Evet, Sayın Başkanım.

BAŞKAN — Ya edilmezse.

TUĞAMİRAL ERHAN GÜRCAN (İhtisas Komisyonu Başkanı) — O takdirde imha edilecek, işlemler tamamlanmış olursa.

BAŞKAN — Ona ait bir kayıt yok. İmha edilir diye hüküm yok. Belki bir daha uzatılır.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Benim anladığıma göre 6 ay sonra bütçeden parayla alacaklar, ama 6 ay içinde paraları var veya yok, bütçeye bu sene konmamış olabilir; bundan faydalanacaklar. Yalnız,

usulüne göre irat kaydedilecek, satın alan veyahut malı alan kamu kuruluşlarına.

TUĞAMİRAL ERHAN GÜRCAN (İhtisas Komisyonu Başkanı) — Daha önce ödenek aranıyor-
du, şimdi ödenek aramıyoruz. Ödenek karşılığı gerekmez, yalnız kuruluşu belgesini verip alacaktır.

BAŞKAN — Yalnız, 2 nci maddede 2 nci maddenin (a) fıkrasında - ki, 2 nci madde 141 nci maddeyi değiştiriyordu - «140 nci maddede yazılı eşya, bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 3 ay içerisinde Gümrük ve Tekel Bakanlığınca hazırlanacak bir tüzükte belirlenecek şekil, usul ve esaslar içerisinde tasfiye edilir.» dedik. Sonra :

«Tasfiye edilecek eşyadan;

a) Tüzükte belirtilecek usuller dairesinde, talep edecekleri eşya; ihtiyaçlarında veya üretimlerinde kullanılmak, bütçelerinin ilgili fasıllarında ödenek bulunmak, verilecek eşya bedeli de bu fasıldaki ödeneklerden düşülmek şartıyla ve Milli Savunma ihtiyaçlarına öncelik tanınmak kaydıyla diğer bakanlıklara verilir» dedik. Burada da diyoruz ki, bu 140 nci madde gereğince tasfiye edilecek eşya parasız verilir. Bunlar birbirini nakzediyor. «6 ay içinde 140 nci maddede göre tasfiye edilecek hale gelmiş eşya; talepleri halinde, ihtiyaçlarında veya üretimlerinde kullanılmak üzere genel ve katma bütçeli idarelere tahsisat aranmadan bütçelerine gelir gider kaydedilmek, Kamu İktisadi Teşebbüslerine de sermayelerine mahsup edilmek üzere Gümrük ve Tekel Bakanlığı tarafından öncelikle verilir» dedik ve «Para istenmez» dedik. Bu nasıl olacak?

TUĞAMİRAL ERHAN GÜRCAN (İhtisas Komisyonu Başkanı) — Arz edeyim Sayın Başkanım.

Bu, buyurduğunuz madde 2, kanunun bundan sonraki yıllarda uygulanmasında tatbik edilecek usulleri getiriyor.

BAŞKAN — Yani devamlılık gösteriyor.

TUĞAMİRAL ERHAN GÜRCAN (İhtisas Komisyonu Başkanı) — Evet, Sayın Başkanım.

BAŞKAN — Bu 6 ay içerisinde, o halde herkes parasız alacak.

TUĞAMİRAL ERHAN GÜRCAN (İhtisas Komisyonu Başkanı) — Evet, Sayın Başkanım.

BAŞKAN — Evet, anlaşıldı, tasfiye için bu konuyor. Ama tasfiye edildikten sonra artık diğer bakanlıklar böyle parasız değil, parası varsa alacak.

TUĞAMİRAL ERHAN GÜRCAN (İhtisas Komisyonu Başkanı) — Evet efendim.

BAŞKAN — 6 nci madde üzerinde başka söz almak isteyen var mı efendim?.. Yoktur.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

7 nci maddeyi okutuyorum :

MADDE 7. — 1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanununun 7 . 5 . 1975 günlü 1894 sayılı Kanunla değişik 24 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 24. — 23 ncü maddenin 3 ncü bendine ve 48 nci maddeye göre teslim alınan her çeşit kaçak eşya, alet ve taşıma vasıtaları hakkında da, bunlara ilişkin müsadere kararı kesinleştikten sonra, 1615 sayılı Gümrük Kanununun değişik 141 nci maddesi hükümleri uygulanır. Ancak, çabuk bozulma veya telef olma tehlikesine maruz bulunan veya saklanması masraf veya külfetli veya tehlikeli olan eşya, alet ve taşıma vasıtaları hakkında müsadere kararı beklenmeksizin aynı madde hükümleri uygulanabilir.

BAŞKAN — Geçici maddeden sonra bu maddenin gelişinin sebebi 1918 sayılı Kanuna geçildiği için mi oldu?

TUĞAMİRAL ERHAN GÜRCAN (İhtisas Komisyonu Başkanı) — Evet efendim.

BAŞKAN — Çünkü geçici maddeden sonra artık başka madde gelmemesi lazım, en son madde gelmesi lazımken, bu geldi. Yani onlar hep 1615'e göreydi, şimdi 1918 geldi, onun için mi oldu...

TUĞAMİRAL ERHAN GÜRCAN (İhtisas Komisyonu Başkanı) — Evet.

BAŞKAN — Peki.

7 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı?

Komisyon Sözcüsü, buyurun.

TUĞAMİRAL ERHAN GÜRCAN (İhtisas Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, eski metindeki, «müsadere kararının kesinleşmesi beklenmeksizin» ifadesi, şimdi yeni metinde «müsadere kararı beklenmeksizin» şeklinde değiştirilmiştir, arz ederim.

BAŞKAN — 7 nci madde üzerinde başka söz almak isteyen var mı efendim?

Buyurun efendim, Oramiral Tümer.

ORAMİRAL NEJAT TÜMER — Efendim, maddede geçen, «saklanması masraf veya külfetli» ibaresinden istifade ederek bugün limanlarda bekleyen gemi ve motorlar bu maddeye istinaden hemen teslim alınabilir mi; yani devlet sektörü tarafından alınabilir mi? Bu madde gereğince başka herhangi bir makam buna karar verecek durumda mıdır?

Yani, Gümrük ve Tekel Bakanlığına biz müracaat etsek, «Şu gemi masraflıdır, bakımı zordur ve batma tehlikesi geçirmektedir, binaenaleyh, verin bize» deyip hemen alma imkânına kavuşacak mıyız şu maddeyle?

BAŞKAN — Buyurun Hükümet Sözcüsü.

NAHİT ERUZ (Gümrük ve Tekel Bakanlığı Temsilcisi - İhtisas Komisyonu Üyesi) — Arz edeyim efendim.

Teşekkül Kanunumuzdaki eski hüküm «müsadere kararının kesinleşmesi beklenmeksizin» şeklindeydi; şimdi «kararın kesinleşmesi beklenmeksizin» şekline dönüştürülmüştür. Eski hüküm mahkemenin uzun zaman alması dolayısıyla, çabuk bozulacak yahut saklanması külfetli olacak bir eşyanın, birkaç yıl bizim elimizde kalmasını yahut da herhangi bir yere nakledilmesini gerektiriyordu.

Sizin dediğiniz şekilde de bizim İstanbul'da 7 - 8 tane bu şekilde bakımsızlıktan dolayı batmış, muhafaza edilememiş motorlar veyahut da diğer büyük gemiler var.

Bu bakımdan, bu madde eğer «müsadere kararı beklenmeksizin» şeklinde olursa biz herhangi bir şekilde mahkeme kararının kesinleşmesini beklemeyiz; ama, onun görüşünü almak suretiyle gene ilgili kuruluşlara bu şekilde satabileceğimiz parasıyla, karşılığı ile. Yani buna imkân tanınıyor.

Buradaki ayrıcalık, sadece müsadere kararının kesinleşmesini beklemeyeceğiz, müsadere kararı çıkmadan mahkemenin görüşünü almak suretiyle bu şekilde satabileceğiz. Yani size uygun şekilde herhangi bir gemi varsa, kaçak olarak yakalanmış, kaçak zanıyla yakalanmış daha doğrusu, yahut da Kaçakçılık Kanununa göre kaçak eşya naklinde kullanıldığı için takibata uğramış bir araç varsa onu o şekilde tasfiye edebileceğiz.

BAŞKAN — Başka söz almak isteyen var mı efendim?

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Efendim, madde'nin en son satırında, taşıma vasıtaları hakkında müsadere kararı beklenmeksizin deniliyor; yani müsadereye de mi karar vermeyecek?

BAŞKAN — Hayır, hayır.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Müsadere kararı alınacak evvela, ondan sonra el koyacaksınız... Yani ben anlamadım buradaki amacı.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

NAHİT ERUZ (Gümrük ve Tekel Bakanlığı Temsilcisi - İhtisas Komisyonu Üyesi) — Efendim, yakalanan eşya kesinlikle kaçak zanıyla el konulan eşyadır; kaçak olduğuna mahkemelerin karar vermesi gerekiyor. Müsadere de, Kaçakçılık Kanununa göre gene mahkeme tarafından verilen bir kararla oluyor. Bizim el koymamız kanun açısından müsadere olmuyor. O nedenle mahkemenin müsadere kararı vermesi gerekiyor ki, ondan sonra biz bugünkü uygulamada onu satabilelim. Mahkemenin müsadere kararı vermesi de zamanla çok uzayabiliyor. Bu bakımdan «müsadere kararı beklenmeksizin» diyoruz. Bizim el koyma olayımız müsadere değil, sadece kaçak zanıyla onu muhafaza altında bulundurmamak amacına dönüktür.

BAŞKAN — Peki, biz bunu kararı beklemeksizin işlem yaptık, kamu kuruluşuna verdik; ondan sonra da mahkeme buna ters karar verdi. O zaman ne olacak? Hukuki bir problem doğar.

NAHİT ERUZ (Gümrük ve Tekel Bakanlığı Temsilcisi - İhtisas Komisyonu Üyesi) — Arz edeyim efendim.

141 nci maddeyle bir hüküm getiriyoruz. 141 nci maddenin 1/b fıkrası, çabuk bozulma, telef olma tehlikesine maruz bulunan eşyanın satılması halinde, bedelinin hangi hizmetler karşılığında ne yapılacağı belirtiliyor. Biraz uzun; ama isterseniz okuyayım : «Çabuk bozulma ve telef olma tehlikesine maruz bulunan veya saklanması masraf ve külfetli veya tehlikeli olan eşya; tüzükte belirtilecek usul ve esaslara göre, kaçak zanıyla yakalanan eşyadan ise müsadere kararı beklenmeksizin, diğer eşyalar ise kanuni bekleme süresini doldurmadan önce gümrük idarelerince tasfiye edilir. Bu eşyanın satış bedelinden :

aa) Hizmet karşılığı alacaklar ve yapılmış masraflar,»

BAŞKAN — Evet, demin görüştüğümüz madde.

NAHİT ERUZ (Gümrük ve Tekel Bakanlığı Temsilcisi - İhtisas Komisyonu Üyesi) — Okuduğumuz maddenin son paragrafında hüküm var, satıldığı zaman bunlar ayrılarak ilgililere dağıtılır. Ayrıca, kaçakçılıkla ilgili bir hüküm var : «Emanet hesabına alınan bu para; kaçak zannı ile yakalanan eşyaya ait ise dava sonucuna göre irad veya sahibine iade olunur.»

BAŞKAN — Ama kullanıldığı o zamana kadar...

NAHİT ERUZ (Gümrük ve Tekel Bakanlığı Temsilcisi - İhtisas Komisyonu Üyesi) — Zaten eşyayı iade etmiyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN — Gemiyi, gemiyi söylediniz.

NAHİT ERUZ (Gümrük ve Tekel Bakanlığı Temsilcisi - İhtisas Komisyonu Üyesi) — Gemiyi iade etmiyoruz; gemi satılmıştır, gemi satıldıktan sonra onun bedelini, satış bedelini biz depoda tutuyoruz. Mahkeme eğer müsaderesine karar verirse o geminin bedelini irat kaydediyoruz, bütçeye irat kaydediyoruz. Yok iadesine karar verirse gemiyi değil, emanetteki parayı iade ediyoruz.

BAŞKAN — Parayı veriyorsunuz.

7 nci madde üzerinde başka söz almak isteyen var mı efendim? Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

8 nci maddeyi okuyunuz.

MADDE 8. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — 8 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı? Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

9 ncu maddeyi okuyunuz.

MADDE 9. — Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

BAŞKAN — 9 ncu madde üzerinde söz almak isteyen var mı? Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tasarının tümünü oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teşekkür ederim.

4. — *TC Milli Güvenlik Konseyi Yasama Görevleri İçtüzüğü'nün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında İçtüzük Teklifi. (2/35) (S. Sayısı : 155) (1)*

BAŞKAN — Efendim şimdi, gündemimizin 4 ncu sırasında yer alan, Milli Güvenlik Konseyi Yasama Görevleri İçtüzüğü'nün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında İçtüzük Teklifinin görüşmelerine geçiyoruz.

Bu teklif 155 sıra sayısıyla basılıp dağıtılmıştır. Doğrudan doğruya gündeme alındığı için İhtisas Komisyonu bu görüşmede yoktur.

Şimdi bu İçtüzük teklifinin tümü üzerinde görüşme açıyorum efendim; söz isteyen var mı? Yok. O halde tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

(1) 155 Sıra Sayılı Basmayazı tutanağa eklidir.

Maddelere geçilmesini oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

1 nci maddeyi ve ona bağlı 3 ncü maddeyi okutuyorum :

Türkiye Cumhuriyeti Milli Güvenlik Konseyi Yasama Görevleri İçtüzüğü'nün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında İçtüzük Teklifi

MADDE 1. — TC Milli Güvenlik Konseyi Yasama Görevleri İçtüzüğü'nün 3, 4, 5, 6, 8, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20 ve 21 nci maddeleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

İkinci Bölüm

Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliği

MADDE 3. — Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri, Konseyin danışmanlık ve sekreterlik görevini yapar.

BAŞKAN — Efendim, 3 ncü madde üzerinde söz almak isteyen var mı?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

4 ncü maddeyi okutuyorum :

MADDE 4. — Genel Sekreter; Konsey toplantılarına katılır; toplantılarda oy kullanamaz; katılmadığı hallerde yetki vereceği bir görevli kendisini temsilen Konsey toplantısına katılabilir.

BAŞKAN — 4 ncü madde üzerinde söz almak isteyen var mı?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

5 nci maddeyi okutuyorum :

Üçüncü Bölüm

İhtisas Komisyonları

MADDE 5. — Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri lüzum görülen hallerde, kanun tasarı ve teklifleri ile diğer konular üzerinde inceleme ve araştırma yapılması için yeteri kadar uzman kamu personelinin oluşan ihtisas komisyonları kurabilir.

Bu komisyonlarda görevlendirilen uzman kamu personeli, komisyon çalışmalarında mensup oldukları kamu kurumları ve o kurumdaki görevleri ile bağlı olmaksızın, tam bir serbesti içinde görüş bildirirler.

Bu komisyonlara başkaca uzman kişiler çağırılıp fikirleri alınabilir.

Genel Sekreterlik çalışma sonunda hazırlanan raporları inceler, nihai duruma getirir.

İhtisas komisyonları raporu varsa tasarı ve tekliflerle birlikte basılıp, yeteri kadar önce, Konsey üyelerine ve Bakanlar Kuruluna sunulur.

BAŞKAN — 5 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

6 ncı maddeyi okutuyorum :

Dördüncü Bölüm

Gündem, Birleşim ve Oturum

MADDE 6. — Gündem; Milli Güvenlik Konseyi Başkanı adına Genel Sekreter tarafından hazırlanır. Gündem basıldıktan sonra, yeteri kadar önce, Konsey üyelerine ve Bakanlar Kurulu ile gerekli görülen yerlere gönderilir.

BAŞKAN — 6 ncı madde üzerinde söz almak isteyen var mı?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

8 nci maddeyi okutuyorum :

MADDE 8. — Milli Güvenlik Konseyi, alınan karar ve Başkanın çağrısı üzerine toplanır.

BAŞKAN — 8 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

10 ncu maddeyi okutuyorum :

Beşinci Bölüm

Kanunların Yapılması ve Oylama

MADDE 10. — Konsey üyeleri ve Bakanlar Kurulu verdikleri kanun tasarı ve tekliflerini Konsey gündemine alınmadan önce geri alabilirler.

BAŞKAN — 10 ncu madde üzerinde söz almak isteyen var mı?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

11 nci maddeyi okutuyorum :

MADDE 11. — Bir kanun tasarısının veya teklifinin Milli Güvenlik Konseyinde görüşülmesi sırasında gerekli görülen hallerde Başbakan veya ilgili bakan veya yetkilendirilmiş birinci derecede sorumlu daire amirlerinden bir kamu görevlisi ve ilgili ihtisas komisyonu başkan veya görevlileri ile Genel Sekreterin görevlendireceği görevliler hazır bulunur,

BAŞKAN — 11 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

13 ncü maddeyi okutuyorum :

MADDE 13. — Kanun tasarı ve tekliflerinde bir maddenin reddi, değiştirilmesi veya metne madde eklenmesi hakkında, Konsey üyelerinin, Başbakanın, ilgili bakanın veya Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterinin teklifleri görüşülerek karara bağlanır.

BAŞKAN — 13 ncü madde üzerinde söz almak isteyen var mı?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

14 ncü maddeyi okutuyorum :

MADDE 14. — Milli Güvenlik Konseyi üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanır.

Milli Güvenlik Konseyi tarafından aksi kararlaştırılmadıkça Konsey toplantıları kapalı oturum şeklinde yapılır.

Oylama sözlü veya işaretle olur.

BAŞKAN — 14 ncü madde üzerinde söz almak isteyen var mı?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

15 nci maddeyi okutuyorum :

Altıncı Bölüm

Bütçenin Görüşülmesi ve Kamu İktisadi Teşebbüslerinin Denetimi

MADDE 15. — Genel ve Katma Bütçe Kanun tasarıları ile milli bütçe tahminlerini gösteren rapor, mali yılbaşından en az üç ay önce, Bakanlar Kurulu tarafından, Milli Güvenlik Konseyine sunulur.

Bu tasarılar ve rapor Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliğince teşkil edilecek Bütçe - Plan Komisyonunda görüşülür.

Bütçe - Plan Komisyonunun çalışmalarına ilgili bakan veya yetki verilen kamu görevlileri katılırlar.

Komisyonun hazırlayacağı bütçe raporu ile bütçe kanun tasarısı Milli Güvenlik Konseyinde görüşülür ve mali yılbaşına kadar karara bağlanır.

BAŞKAN — 15 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

16 ncı maddeyi okutuyorum :

MADDE 16. — Kamu İktisadi Teşebbüslerinin Milli Güvenlik Konseyince denetlenmesini sağlamak üzere Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliğince bir komisyon oluşturulabileceği gibi mevcut ihtisas komisyonlarından biri de görevlendirilebilir.

Bu komisyon Yüksek Denetleme Kurulunun raporlarıyla Başbakanlığın sevk edeceği diğer raporları inceler ve bilançolarla netice hesaplarının tasvip edilip edilmediği hakkındaki görüşünü Millî Güvenlik Konseyine bir raporla bildirir. Millî Güvenlik Konseyi bilançolarla netice hesaplarını tasvip etmek suretiyle Kamu İktisadi Teşebbüsleri yönetim kurullarının ibra edilmesini karara bağlar veyahut bilançolarla netice hesaplarını tasvip etmemek suretiyle Kamu İktisadi Teşebbüslerinin yönetim kurullarının ibra edilmesini reddeder. İbra edilmeyen Kamu İktisadi Teşebbüslerinin sorumluları hakkında genel hükümlere göre kanuni kovuşturma veya işlem yapılır.

BAŞKAN — 16 ncı madde üzerinde söz almak isteyen var mı?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

17 nci maddeyi okutuyorum :

Yedinci Bölüm

Tutanaklar

MADDE 17. — Millî Güvenlik Konseyi tutanakları Genel Sekreterlikçe kontrol ve muhafaza edilir.

Özet tutanaklar Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreterinin gerekli gördüğü şekilde dağıtımına tabi tutulur.

BAŞKAN — 17 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

18 nci maddeyi okutuyorum:

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Hükümet Programının Onaylanması

MADDE 18. — Hükümet Programının, Millî Güvenlik Konseyinde okunmasını izleyen birleşimde program üzerinde görüşme açılır. Görüşmeler sonunda Hükümete güven bildirilir.

BAŞKAN — 18 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı?.. Yok.

Madde «Güven bildirilir» şeklinde bir ifade var. Yani mecburi midir?

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Bu, uzun bir müddet münakaşa edildi. Hükümet, bizim Hükümetimiz; program, bizim programımız, o nedenle, «Güven oylaması yapılır» deyimini pek uygun görülmedi. Hükümet programında Konsey üyelerinin bazılarının ayrı görüşleri olabilir. Konseyin selameti, Konseyin bü-

tünlüğü ileride sanki ayrılabilecekmiş izlenimi doğar diye özellikle böyle kaleme aldık.

Arz ederim.

BAŞKAN — Peki.

18 nci madde üzerinde başka söz almak isteyen var mı?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

19 ncu maddeyi okutuyorum :

DOKUZUNCU BÖLÜM

Denetim

MADDE 19. — Millî Güvenlik Konseyi Başbakan ve bakanları her zaman denetleyebilir, yazılı veya sözlü bilgi isteyebilir.

Konsey; gerekli gördüğü hallerde araştırma komisyonları teşkil edebilir.

Bu komisyonların yetkileri, çalışma esasları ve görevleri Millî Güvenlik Konseyince tayin edilir.

Araştırma komisyonları raporlarını Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliğine sunar. Raporlara Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreterinin mütalaası da ilave edilerek Millî Güvenlik Konseyi Başkanlığına sunulur.

BAŞKAN — 19 ncu madde üzerinde söz almak isteyen var mı?..

Buyurun.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Sayın Başkanım, araştırmadan gayri bazı konularda soruşturma da yaptırıyoruz ama, tenzih ederseniz «Araştırma» bu haliyle onu da kapsıyorsa, ki biz kapsadığı inancıyla bu şekilde kaleme aldık. Soruşturma adli makamlarca yapılacak. O nedenle «Araştırma» deyimini kullanıldı efendim. Ama, bir noktada, şu anda yüksek direktiflerinize kurulmuş olan bu komisyon, bu çerçevede kurulmuş.

BAŞKAN — Altında geliyor zaten, «Bakanların dokunulmazlığı ve haklarında soruşturma ve kovuşturma açılması»

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Var.

BAŞKAN — Oraya koyarsak denetimden geçiyor o zaman.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Evet.

BAŞKAN — 19 ncu madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?. Yoktur.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

20 nci maddeyi okuyun.

ONUNCU BÖLÜM

Bakanların Dokunulmazlığı ve Haklarında Soruşturma ve Kovuşturma Açılması.

MADDE 20. — Bakanlar Kurulu üyelerinden birinin bakanlık görevine başlamadan önce veya bu görevinin devamı esnasında göreviyle ilgili veya kişisel suçlarından ötürü soruşturma ve kovuşturma açılması Millî Güvenlik Konseyinin kararına bağlıdır.

Adli mercilerin bu konudaki istemleri Adalet Bakanlığı ve Başbakanlık kanalıyla Millî Güvenlik Konseyi Başkanlığına iletilir.

Bakanlar Kurulu üyeleri hakkında yapılacak soruşturma işlemleri, Millî Güvenlik Konseyince görüşülür ve karara bağlanır.

Soruşturma açılmasına karar verildiğinde bir Soruşturma Komisyonu kurulur. Komisyonun kuruluşu, çalışması, görev süresi ve soruşturma konusunun özelliğine göre lüzum görülen diğer hususlar kuruluş kararında gösterilir.

Komisyon, kamu ve özel kuruluşlardan konu ile ilgili bilgi ve belgeleri toplayabilir; istediği evraka ve vesikalara el koyabilir; Hükümetin bütün vasıtalarından faydalanabilir, Bakanlar Kurulu üyelerini, diğer ilgilileri, tanık ve bilirkişileri dinleyebilir; gerektiğinde alt komisyonlar halinde ve Başkent dışında da çalışabilir; naîb veya istinabe yolu ile adli mercilerden yardım isteyebilir.

Komisyon, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun sanık ve tanıklarla, bilirkişilerle ve zabıt, arama ve tutuklama ile ilgili olarak adli mercilere verdiği hürriyetleri kısıtlayıcı yetkilerin kullanılmasını, gerekçesini bildirmek sureti ile görevli adli merciden isteyebilir.

Komisyon çalışmaları gizlidir.

Çalışmalar belirlenen süre içinde tamamlanamadığında, komisyonun gerekçeli istemi üzerine çalışma süresi uzatılabilir.

Komisyon, çalışmalarının sonucunu bir rapor halinde Millî Güvenlik Konseyine sunar. Konsey konuyu gündeme aldıktan sonra ilgili bakanın savunmasını alır ve karara bağlar.

BAŞKAN — 20 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?. Yoktur.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

21 nci maddeyi okutuyorum :

ONBİRİNCİ BÖLÜM

İdari Teşkilat ve Mali Hükümler

MADDE 21. — Yasama organının idari kuruluşları Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliğine bağlıdır.

Bu kuruluşların mali ve idari işlemlerine ilişkin olmak üzere; Millî Güvenlik Konseyinin ilgili emir ve kararlarının uygulanması ve Millî Güvenlik Konseyince oluşturulacak Yürütme Organı tarafından alınacak kararların da Yasama Organı bünye ve özelliklerine göre düzenlenmesi ve uygulanmasına, Konseyin idari kuruluşları Genel Sekreterleri görevli ve yetkilidir. Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri gerektiğinde bu görev ve yetkiyi kısıtlayabilir.

Bu kuruluşlara bağlı bütçelerden yapılacak harcamalara ait verile emirlerini tediyeden önce vize etmeye Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliği yetkilidir.

BAŞKAN — 21 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?.. Yoktur.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Sayın Başkan, tekrar müzakereyi istemiyorum ama, bir ufak maruzatım var.

BAŞKAN — Buyurun.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — İleride 5 nci maddede bir sıkıntımız doğabilecek zannediyorum.

BAŞKAN — İhtisas komisyonları?..

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — İhtisas komisyonlarına yalnız kamu personelinin seçmeyi önermişiz. Halbuki ihtisas komisyonlarının içerisine dışarıdan bazı personel alabiliriz. O bakımdan, Yüce Heyetiniz bu maddeyi tekrar müzakere etmeyi arzu ederse «kamu» yu madde metninden çıkarmamız kâfi; «uzman personel» yeter.

BAŞKAN — Efendim 5 nci maddenin tekriri müzakeresini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

5 nci maddenin 2 nci fıkrasındaki «Bu komisyonlarda görevlendirilen uzman» dan sonraki «kamu» nun kaldırılmasını istiyorsunuz, değil mi efendim?

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Onu Yüksek Heyete arz etmek istedim.

BAŞKAN — O zaman şöyle oluyor : «Bu komisyonlarda görevlendirilen uzman personeli, komisyon çalışmalarında mensup oldukları kurumlar ve o kurumdaki görevleri ile...», «kamu kurumları» yok artık. Orada da değiştirmek lazım.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Şöyle olacak efendim : «Yeteri kadar uzman personelden oluşan ihtisas komisyonları kurulabilir. Bu komisyonlarda görevlendirilen uzman personel komisyon çalışmalarında mensup oldukları kamu kurumları ve o kurumlardaki görevleri ile bağlı olmaksızın.»

Eğer mensupsalar efendim.

BAŞKAN — 5 nci maddeyi baştan okuyalım :

«Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri lüzum görülen hallerde, kanun tasarı ve teklifleri ile diğer konular üzerinde inceleme ve araştırma yapılması için yeteri kadar uzman personelden oluşan - kamu-yu sileceğiz orada - ihtisas komisyonları kurabilir.

Bu komisyonlarda görevlendirilen uzman personeli...»

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Burada «kamu» kalabilir.

BAŞKAN — Neden?..

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Çünkü burada yalnız kamu personelinin kendilerini bağlı kılmamasını istiyoruz, teşkilatlarıyla.

BAŞKAN — Orada kalacak. O halde 1 nci fıkradaki «uzman» dan sonraki «kamu» kalkacak, değil mi?

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Evet efendim.

BAŞKAN — «Uzman personelden oluşan ihtisas komisyonları kurabilir.»

O halde, çerçeve 1 nci maddeye bağlı 5 nci maddedeki 1 nci fıkranın son cümlesindeki «kamu» kelimesinin silinerek 1 nci fıkrayı «Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri lüzum görülen hallerde, kanun tasarı ve teklifleri ile diğer konular üzerinde inceleme ve araştırma yapılması için yeteri kadar uzman personelden oluşan ihtisas komisyonları kurabilir» şekliyle tekrar oylarınıza sunuyorum : Bu değişikliği kabul edenler.. Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi buraya kadar okuyup kabul ettiğimiz maddelerin bağlı olduğu çerçeve 1 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler.. Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2 nci maddeyi okuyunuz efendim.

MADDE 2. — Bu İçtüzük kabulünden itibaren yürürlüğe girer.

BAŞKAN — 2 nci madde üzerinde söz almak isteyen?... Yoktur.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler.. Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Bu İçtüzük Milli Güvenlik Konseyi tarafından yürütülür.

BAŞKAN — 3 nci madde üzerinde söz almak isteyen?... Yoktur.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler.. Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Efendim, gündemimizde görüşülecek başka tasarı ve konu bulunmadığından, bilahare kararlaştırılacak bir günde toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati : 18.00

MİLLİ GÜVENLİK KONSEYİ

GÜNDEMİ

41 NCI BİRLEŞİM

25 Şubat 1981 Çarşamba

Saat : 14.30

I. — BAŞKANLIĞIN KONSEYE SUNUŞLARI

1. — (9/2) esas numaralı Soruşturma Komisyonuna yeniden süre verilmesine dair Komisyon Başkanlığı tezkeresi. (3/44)

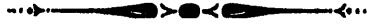
II. — KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

1. — 2298 sayılı 1980 Yılı Bütçe Kanununa Bağlı (A) İşaretli Cetvelin İçişleri Bakanlığı Kısmında Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı ve Bütçe - Plan Komisyonu Raporu (1/142) (S. Sayısı : 153)

2. — 15 Temmuz 1950 tarihli ve 5682 sayılı Pasaport Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Tasarısı ve İçişleri Komisyonu Raporu. (1/133) (S. Sayısı : 145 ve 145'e 1 nci Ek)

3. — 1615 sayılı Gümrük Kanunu ile 1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve 1615 sayılı Gümrük Kanununa Geçici Maddeler Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı ve İhtisas Komisyonu Raporu. (1/131) (S. Sayısı : 144)

4. — TC Millî Güvenlik Konseyi Yasama Görevleri İçtüzüğü'nün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında İçtüzük Teklifi. (2/35) (S. Sayısı : 155)

MİLLİ GÜVENLİK KONSEYİ S. Sayısı : 144

1615 Sayılı Gümrük Kanunu ile 1918 Sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve 1615 Sayılı Gümrük Kanununa Geçici Maddeler Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı ve İhtisas Komisyonu Raporu. (1/131)

TC

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Tetkik Dairesi

Başkanlığı

Sayı : 101-749/01121

20 Ocak 1981

MİLLİ GÜVENLİK KONSEYİ BAŞKANLIĞINA

Gümrük ve Tekel Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığımıza arzı Bakanlar Kurulunca 16.1.1981 tarihinde kararlaştırılan «1615 sayılı Gümrük Kanunu ile 1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve 1615 sayılı Gümrük Kanununa Geçici Maddeler Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı» ile gerekçesi ekli olarak gönderilmiştir.

Gereğini emirlerine arz ederim.

Bülend Ulusu

Başbakan

GENEL GEREKÇE

1946 senesinden beri eşya birikimine sahne olan depolarımız, eşyaların ekonomik değerlerinin kaybolmasına, bozulmasına, çürümmesine ve ülkemizin maddî zararlarına uğramasına sebep olmakta ve transit taşımacılığından da her yıl kazanacağımız çok miktardaki dövizin başka ülkelere kaptırılmasına yol açmaktadır.

Hali hazırdaki 1615 sayılı Gümrük Kanunu, gümrük depolarındaki eşyaların süratle tasfiyesine imkân vermekte ve gümrük depoları, sundurmaları ve antrepolarındaki eşya sorunları, ülkemizin en önemli maddelerinden birini teşkil etmektedir.

Gümrük mevzuat ve şartları gözönünde bulundurularak, gümrük depolarındaki eşyaları süratle tasfiye edecek ve devamlılık ilkesini de getirecek şekilde konu değerlendirilmiştir.

Arzedilen değerlendirme doğrultusunda 1615 sayılı Gümrük Kanununun ilgili maddeleri incelenerek; halen depolarda bulunan ve ileride de bulunması muhtemel eşyanın belirlenmesi, maksadıyla anılan Kanunun 140 ncı maddesinin, tasfiye işleminin nasıl yapılacağını belirleyen 141 ve 175 nci maddeleri ile 1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanunun 7 . 5 . 1975 günlü ve 1894 sayılı Kanunla değişik 24 ncü maddesinin değiştirilmeleri,

Halen depolarda birikmiş olan eşyanın süratle tasfiyesini sağlamak ve ihtiyacı olan genel ve katma bütçeli idarelerle Kamu İktisadi Teşebbüslerine vermek, lüks olarak kabul edilecek ve satışı yapılabilecek eşyanın da, belirlenecek Kamu İktisadi Teşebbüslerince satılmasına imkân sağlamak amacıyla Gümrük Kanununa üç geçici maddenin ilave edilmesi uygun mütalaa edilmiştir.

Tasarıda, tasfiye işlemlerinin bu Kanunun yürürlüğe gireceği tarihten itibaren üç ay içerisinde hazırlanacak bir tüzükte belirlenecek şekil, usul ve esaslar içinde yapılacağı, tüzük yürürlüğe konuluncaya kadar da işlemlerin Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir ay içinde yürürlüğe konulacak bir yönetmelikle sağlanacağı önerilmektedir.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. — Bu madde ile tasfiyeyi hızlandırmak amacıyla 140 ncı maddedeki tebligatla ek süre mecburiyeti kaldırılmış ve halen gümrük depolarında bulunan ve ileride de bulunması mümkün olan eşyanın tanımı yapılarak, 140 ncı maddeye «Tasfiye Edilecek Eşya» başlığı altında yabancı ülkeye sevk edilecek aktarma ve transit eşyasının sahip veya taşıyıcısının TÜRKİYE'deki temsilcisine yapılacak tebliğata rağmen 2 ay içinde ithal veya ihraç edilmediği takdirde gümrüğe terk edilmiş sayılacağı, ayrıca sahip veya taşıyıcılarının serbest iradeleriyle gümrüğe terk edilen eşya ile 68 inci maddeye göre tahlilden arta kalan numunelerin ve 1918 sayılı Kaçakkılığın Men ve Takibine Dair Kanuna göre tasfiyesi öngörülen eşyanın da tasfiye işlemine tabi tutulacağı ilave edilmiş ve 140 ncı madde değiştirilmiştir. Bu düzenlemeye göre 140 ncı madde kapsamı genişletilmekte ve tasfiye işlemine süreklilik getirilmektedir.

Madde 2. — Bu madde ile, tasfiye işlemlerinin nasıl yapılacağı belirlenmekte ve Gümrük Kanununun 141 nci maddesi değiştirilmektedir. Maddenin yeni şekline göre, tasfiye işlemleri Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içerisinde hazırlanacak bir tüzükte belirlenecek şekil, usul ve esaslar içinde yapılacaktır. Ayrıca, tüzükte saptanacak esaslara göre, eşyalar ihtiyaçları ve üretimlerinde kullanılmak ve bütçelerinin ilgili fasıllarında ödenek bulunmak şartıyla, Milli Savunma ihtiyaçlarına öncelik tanımak kaydıyla genel ve katma bütçeli idarelerle Kamu İktisadi Teşebbüslerine verilebilmekte ve bu konudaki ihtiyaçlar karşılanarak bütçeye dolaylı olarak gelir sağlanmaktadır. Lüks ve satılabilecek durumda olan eşyanın da tüzükte belirlenecek Kamu İktisadi Teşebbüslerince satılması esas alınacaktır. Bu eşyalar için herhangi bir vergi, resim ve harç ödenmeyecektir.

Gümrük idarelerindeki depolarda, çürüme, bozulma gibi sebepler sonucu ekonomik değerini yitirmiş eşyanın gümrük idarelerince imha edilebileceği esası ile tasfiye işlemlerinde kambiyo ve dış ticaret rejimiyle konulan hükümlerin nazara alınmayacağı kaydedilmektedir.

Madde 3. — Bu madde ile, tasfiye işlemine tabi eşyayı içeren süre uzatımı için, sürelerin bitiminden evvel zorlayıcı sebepleri gösteren bir yazı ile Bakanlığa başvurulması esası getirilmekte; önceden duruma göre istenildiği kadar uzatılan süre değişimi; kısıtlanmaktadır. Örneğin, ithal müsaadesine dayalı ithalatta ithal müsaadesinin geçerli olduğu süre sonuna kadar yabancı ülkeye sevk edilecek aktarma ve transit eşyasında toplam bir yıl, diğer hallerde ise toplam üç ayı geçmemek üzere süre uzatımı yapılabilmektedir. Böylece, gümrük depolarındaki eşya birikiminin önlenilebileceği mütalaa edilebilir.

Madde 4. — Bu madde ile Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte kanuni bekleme süresini doldurmuş eşya ile iki ay içinde dolduracak olan eşyanın, iki ay içinde ithal veya ihraç edilmedikleri takdirde gümrüğe terkedilmiş sayılacakları hükmü getirilmektedir. Biza'tihi, bu şekilde olan eşyalardan 1975 yılına kadar olanlar 7 . 5 . 1975 gün ve 1894 sayılı Kanunla getirilen geçici madde ile devlet malı olmuştur. Bu madde, altı yıllık bir birikim içinde bulunan eşyaları kapsamına almaktadır.

Ayrıca bu maddede duyurumun radyo ve televizyonla yapılması esas alınmakta ve yabancı ülkelerle herhangi bir ihtilâfa meydan vermemek için aktarma ve yabancı ülkelerle herhangi bir ihtilâfa meydan vermemek için aktarma ve transit eşyası madde kapsamı dışında bırakılmaktadır.

Madde 5. — Bu madde ile ikinci maddede arz edilen tüzük yürürlüğe girinceye kadar tasfiye işlemlerinin Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir ay içinde yürürlüğe konulacak yönetmelikle yapılması esası getirilmektedir. Zira, yönetmelik tasfiyeyi süratle sağlayacak ve tüzük çıkıncaya kadar zaman kazanılmış olacaktır.

Madde 6. — Bu madde ile halen Gümrük depolarında, 1946 yılından beri bekletilen, ülkemizi maddi zararlara sokan ve transit taşımacılığında elde edeceğimiz kazançları önleyen eşyanın süratle tasfiyesi sağlanacaktır. Bu nedenle, anılan malzemeler talepleri halinde, ihtiyaçlarında veya üretimlerinde kullanılmak üzere genel ve katma bütçeli idarelere tahsisat aranmadan verilebilecek ve Kamu İktisadi Teşebbüslerinin de sermayelerine mahsup edilebilecektir. Bütçenin halihazırda bağlanmış durumda bulunması ve geçici maddenin konulmasını gerektirmiştir.

Madde 7. — Bu madde ile 1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanununun 7 . 5 . 1975 günlü ve 1894 sayılı Kanunla değişik 24 ncü maddesi değiştirilmekte ve çabuk bozulma veya telef olma tehlikesine maruz bulunan eşya hakkında müsadere kararı beklenmeksizin tasfiye işlemi yapılacağı hususu getirilmektedir. Zira, yürürlükte olan Kanunda, anılan eşyalar için «müsadere kararlarının kesinleşmesi beklenmeksizin» kaydı bulunmaktadır. Böylece işlemler de sürat sağlanabileceği mütalaa edilebilir.

Madde 8. — Kanunun yürürlük tarihini öngörü yor.

Madde 9. — Kanunun Bakanlar Kurulunca yürü tüleceğini belirtiyor.

İhtisas Komisyonu Raporu

TC

Milli Güvenlik Konseyi

20 Şubat 1981

İhtisas Komisyonu

Esas No. : 1/131

Karar No. : 27

Milli Güvenlik Konseyi Başkanlığına

«1615 Sayılı Gümrük Kanunu ile 1918 Sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve 1615 Sayılı Gümrük Kanununa Geçici Maddeler Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı» ilgili Bakanlık temsilcilerinin de katılımıyla Komisyonumuzda incelenmiştir.

Tasarı üzerinde yapılan görüşmelerde, 1946 senesinden beri eşya birikimine sahne olan gümrük depolarındaki malzemenin 577 000 metreküplük hacim ihtiva etmesi, bugünkü satış hızıyla devam edildiği takdirde eşyaların tasfiyesinin 45 yıl gibi bir zaman alması ve ileride gelecek eşyaların da yığılmalara sebep olmaları düşünceleriyle, Komisyon, Hükümet gerekçelerinin haklı nedenlere dayandığını müşahade etmiştir.

Hali hazırdaki 1615 sayılı Gümrük Kanunu, Gümrük depolarındaki eşyaların süratle tasfiyesine imkân vermemekte, eşyaların ekonomik değerlerinin kaybolmasına, bozulmasına ve çürümesine, depoların dolu olması nedeniyle de transit taşımacılığında her yıl kazanacağımız çok miktardaki dövizin başka ülkelere kaptırılmasına yol açmaktadır.

Tasarı yukarıdaki problemleri önleyecek ve halihazırda gümrük depolarında bulunan eşyaların tasfiyesini sağlayacak ve gümrük mevzuatına, ileride yine böyle birikimler olmayacak şekilde devamlılık getirecek mahiyette görülmüştür.

Hali hazırdaki Gümrük depolarında bulunan ve ileride de bulunması muhtemel eşyanın tasfiyesinde, eşyaların öncelikle ihtiyaçları olan Genel ve Katma Bütçeli İdarelerle Kamu İktisadi Teşebbüslerine verilmesi, lüks ve satışı yapılacak malzemelerin belirlenecek Kamu İktisadi Teşebbüslerinde satılması ilkelerinin gözönünde bulundurulduğu dikkati çekmiştir. Tasarının tümü aynen benimsenmiştir.

Özetle, 1615 sayılı Gümrük Kanununun 140, 141, 175 nci maddeleriyle 1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanununun 7.5.1975 günlü ve 1894 sayılı Kanunla değişik 24 ncü maddesi değiştirilmekte ve 1615 sayılı Gümrük Kanununa 3 geçici madde eklenmektedir.

Tasarının 1 nci maddesinde, Gümrük depolarında bulunan tasfiye edilecek eşyanın tanımı yapılmakta ve Gümrük Kanununun 140 ncü maddesi değiştirilmektedir.

Tasarının 2 nci maddesinde, tasfiye işlemlerinin nasıl yapılacağı belirlenmekte ve Gümrük Kanununun 141 nci maddesi değiştirilmektedir. Maddenin yeni değişik şekline göre, tasfiye işlemleri Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içerisinde hazırlanacak bir tüzükte gösterilecek şekil, usul ve esaslar içinde yapılacaktır. Ayrıca, tüzükte saptanacak esaslara göre; eşyalar, ihtiyaçları ve üretimlerinde kullanılmak ve bütçelerinin ilgili fasıllarında ödenek bulunmak şartıyla, Milli Savunma ihtiyaçlarına öncelik tanınmak kaydıyla Genel ve Katma Bütçeli İdarelerle, Kamu İktisadi Teşebbüslerine verilebilecektir. Lüks ve satılabilecek durumda olan eşyanın da tüzükte belirlenecek Kamu İktisadi Teşebbüslerince satılması esas alınacaktır.

Tasarının 3 ncü maddesinde, Gümrük Kanununda tayin edilmiş sürelerin uygulanmasında zorlayıcı sebepler ve beklenmeyen haller dikkate alınarak, duruma göre Bakanlıkça süre değişikliği yapılabilmekte ve Kanunun 175 nci maddesi değiştirilmektedir.

Tasarının 4 ncü maddesinde, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte kanuni bekleme süresini doldurmuş eşya ile iki ay içinde dolduracak olan eşyanın, iki ay içinde ithal veya ihraç edilmedikleri takdirde gümrüğe terk edilmiş sayılacağı esas getirilmekte ve Kanuna «Geçici Madde 6» eklenmektedir.

Tasarının 5 nci maddesinde, 2 nci maddede arzedilen tüzük yürürlüğe girinceye kadar tasfiye işlemlerinin Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir ay içinde yürürlüğe konulacak yönetmelikle yapılması düzenlenmekte ve Kanuna «Geçici Madde 7» eklenmektedir.

Tasarının 6 ncı maddesinde, halen Gümrük depolarındaki tasfiyeye tabi eşya ile 6 ay içinde aynı duruma gelecek eşyanın, Gümrük depolarının seri bir şekilde boşaltılması maksadıyla talepleri halinde, ihtiyaçlarında veya üretimlerinde kullanılmak üzere, Genel ve Katma Bütçeli İdarelere tahsisat aranmadan, Kamu İktisadi Teşebbüslerine de sermayelerine mahsup edilmek üzere verilebileceği hükmüne bağlanmakta ve Kanuna «Geçici Madde 8» eklenmektedir.

Tasarının 7 nci maddesinde, 1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanunun 7.5.1975 gün ve 1894 sayılı Kanunla değişik 24 ncü maddesi değiştirilmekte ve çabuk bozulma veya telef olma tehlikesine maruz bulunan eşya hakkında müsadere kararı beklenmeksizin tasfiye işlemi yapılacağı hususu getirilmektedir.

Madde 8 ve 9, tasarının yürürlük ve yürütme maddeleridir.

Raporumuz Milli Güvenlik Konseyinin onayına saygıyla sunulur.

Komisyon Başkanı
Erhan GÜRCAN
Tuğamiral

Üye
Metin BAŞEĞMEZ
Hv. Uış. Alb.

Proje Yetkilisi
İbrahim YILDIRIM
Kurmaya Yarbay

Üye
Ali ÇALGÜNER
M. Meclisi Kanunlar Md. Rap.

Üye
Ahmet TEKİNER
Gümrükler Gen. Müdürü

Üye
Nahit ERUZ
Güm. Tek. Bak. Müşaviri

Üye
Sabit GÜLERYÜZ
D.M.O. Genel Müdürü

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

1615 Sayılı Gümrük Kanunu ile 1918 Sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve 1615 Sayılı Gümrük Kanununa Geçici Maddeler Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 1615 sayılı Gümrük Kanununun 7.5.1975 gün ve 1894 sayılı Kanun ile değişik 140 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Tasfiye Edilecek Eşya :

Madde 140. — Tasfiye edilecek eşya aşağıda gösterilmiştir.

1. Aşağıda yazılı eşya, sahip veya taşıyıcılarınca ilgili maddelerinde belirtilen kanuni bekleme süresi sonuna kadar ithal veya yurt dışı edilmediği takdirde, bu süre sonunda gümrüğe terk edilmiş sayılır.

a) Giriş ve çıkış eşyasından antrepo ve sundurmalarda ve gümrük denetlemesi altında bulunan yerlerde bu Kanunda yazılı sürelerden fazla kalmış eşya,

b) 61 nci maddedeki süre içinde giriş işlemi takip ve intaç ettirilmediğinden dolayı tasfiye edilecek eşya,

c) 139 ncu maddenin 2 nci fıkrasına göre sahip veya taşıyıcıları tarafından kaldırılmayan eşya,

d) Yabancı ülkeye sevk edilecek aktarma ve transit eşyasından, antrepo ve sundurmalarda veya gümrük denetimi altında bulunan diğer yerlerde bu Kanunun ilgili maddelerinde yazılı süreyi doldurduktan sonra sahip veya taşıyıcısına ya da sahip veya taşıyıcısının Türkiye'deki temsilcisine yapılacak tebligata rağmen 2 ay içinde ithal veya ihraç edilmeyen eşya,

2. a) Sahip veya taşıyıcılarının serbest iradeleriyle gümrüğe terk edilen eşya,

b) 68 nci maddeye göre gümrüğe terk edilmiş sayılan eşya,

c) 111 nci maddeye göre yapılacak yoklama sonunda sundurma ve antropolarda fazla çıkan eşya,

3. 1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanuna göre tasfiyesi öngörülen eşya.»

MADDE 2. — 1615 sayılı Gümrük Kanununun 7.5.1975 gün ve 1894 sayılı Kanun ile değişik 141 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Madde 141. — 140 nci maddede yazılı eşya, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içerisinde Gümrük ve Tekel Bakanlığınca hazırlanacak bir tüzükte belirlenecek şekil, usul ve esaslar içerisinde tasfiye edilir.

Tasfiye yapmakla görevli kamu kuruluşları aynı tüzükte belirlenir.

Tasfiye Edilecek Eşyadan :

1. a) Tüzükte belirtilecek usuller dairesinde, talep edecekleri eşya; ihtiyaçlarında veya üretimlerinde kullanılmak, bütçelerinin ilgili fasıllarında ödenek bulunmak, verilecek eşya bedeli de bu fasıldaki ödeneklerden düşülmek şartıyla ve Milli Savunma ihtiyaçlarına öncelik tanınmak kaydıyla genel ve katma bütçeli idarelere; sermayelerine mahsup suretiyle de Kamu İktisadi Teşebbüslerine, Gümrük ve Tekel Bakanlığınca verilir.

Bu eşya için herhangi bir vergi, resim ve harç ödenmeyeceği gibi, ardiye ücreti veya diğer hizmetler karşılığı olarak da sundurma ve antrepo işletmeciliği yapan kamu kuruluşlarına hiç bir ücret ödenmez.

b) Çabuk bozulma ve telef olma tehlikesine maruz bulunan veya saklanması masraf ve külfetli veya tehlikeli olan eşya; tüzükte belirtilecek usul ve esaslara göre, kaçak zanıyla yakalanan eşyadan ise müsadere kararı beklenmeksizin, diğer eşyadan ise kanuni bekleme süresini doldurmadan önce gümrük idarelerince tasfiye edilir. Bu eşyanın satış bedelinden :

aa) Hizmet karşılığı alacaklar ve yapılmış masraflar,

bb) Gümrük vergi ve resimleri,

cc) Satış için yapılmış masraflar,

dd) Para cezaları,

İHTİSAS KOMİSYONU METNİ

1615 Sayılı Gümrük Kanunu ile 1918 Sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve 1615 Sayılı Gümrük Kanununa Geçici Maddeler Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 1615 sayılı Gümrük Kanununun 7.5.1975 gün ve 1894 sayılı Kanun ile değişik 140 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Tasfiye Edilecek Eşya :

Madde 140. — Komisyonumuzca aynen benimsenmiştir.

MADDE 2. — 1615 sayılı Gümrük Kanununun 7.5.1975 gün ve 1894 sayılı Kanun ile değişik 141 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 141. — Komisyonumuzca aynen benimsenmiştir.

(Hükümetin Teklifi)

Ayrılarak bu sraya göre ilgililere dağıtılır. Satış bedeli aynı sıra içinde alacakların tamamını karşılamazsa garame suretiyle dağıtılır. Artan para 1 000 lira ve daha aşağı ise irad kaydolunur, fazla ise sahipleri adına emanet hesabına alınır. Emanet hesabına alınan bu para; kaçak zannı ile yakalanan eşyaya ait ise dava sonucuna göre irad veya sahibine iade olunur, diğer eşyadan ise doğruca sahibine ödenir.

c) Gümrük idarelerine ait ya da gümrük denetimindeki sundurma, depo ve antrepolarda bulunan eşyadan, çürüme, bozulma gibi sebepler sonucu ekonomik değerini tamamen yitirmiş ya da sağığa zararlı hale gelmiş eşya, tüzükte belirtilecek usul ve esaslar dairesinde gümrük idarelerince imha edilir.

2. Tasfiye işlemlerinde kambiyo ve dış ticaret rejimi ile konulan tahdidi ve takyidi hükümler nazara alınmaz.»

MADDE 3. — 1615 sayılı Gümrük Kanununun 175 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Süre Değişimi :

Madde 175. — Aksine sarahat bulunmadıkça bu Kanunla tayin edilmiş sürelerle ilişkin hükümlerin uygulanmasında zorlayıcı sebepler veya beklenmeyen haller nazara alınarak duruma göre Bakanlıkça süre değişimi yapılabilir.

Ancak, 140 ncı madde kapsamına giren eşya için sürelerin bitiminden evvel zorlayıcı sebepleri gösteren bir yazıyla Bakanlığa başvurulması zorunludur. Zorlayıcı sebepler Bakanlıkça yerinde görüldüğü takdirde, ithal müsaadesine dayalı ithalatta ithal müsaadesinin geçerli olduğu süre sonuna kadar; yabancı ülkeye sevkedilecek aktarma ve transit eşyasında toplam bir yılı, diğer hallerde ise toplam üç ayı geçmemek üzere süre uzatımı yapılabilir.

Doğrudan doğruya kamu kuruluşlarınca yapılacak ithalatta birinci fıkra hükümleri uygulanır.»

MADDE 4. — 1615 sayılı Gümrük Kanununa aşağıdaki Geçici Madde 6 eklenmiştir.

«Geçici Madde 6. — Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte kanuni bekleme süresini doldurmuş eşya ile iki ay içinde dolduracak olan eşya, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki ay içinde ithal veya ihraç edilmedikleri takdirde gümrüğe terk edilmiş sayılır.

Bu madde gereğince verilmiş iki aylık süre içinde durum eşit aralıklarla en az dört kez radyo ve televizyon vasıtasıyla ilgililere duyurulur. Bu duyurma tebligat yerine geçer.

Yabancı ülkeye sevk edilecek aktarma ve transit eşyası bu madde hükmü dışındadır.»

MADDE 5. — 1615 sayılı Gümrük Kanununa aşağıdaki Geçici Madde 7 eklenmiştir.

«Geçici Madde 7. — 141 ncı maddedeki tüzük yürürlüğe girinceye kadar tasfiye işlemleri; Gümrük ve Tekel Bakanlığınca hazırlanıp Bakanlar Kurulunca onaylanacak bir Yönetmelikte belirlenecek şekil, usul ve esaslar dairesinde, gene bu Yönetmelikle görevlendirilecek kamu kuruluşları vasıtasıyla yapılır.

Bu Yönetmelik, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir ay içinde yürürlüğe konur.»

MADDE 6. — 1615 sayılı Gümrük Kanununa aşağıdaki geçici madde 8 eklenmiştir.

«Geçici Madde 8. — Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte veya bu tarihten itibaren 6 ay içinde 140 ncı maddeye göre tasfiye edilecek hale gelmiş eşya; talepleri halinde, ihtiyaçlarında veya üretimlerinde kullanılmak üzere genel ve katma bütçeli idarelere tahsisat aranmadan bütçelerine gelir gider kaydedilmek, Kamu İktisadi Teşebbüslerine de sermayelerine mahsup edilmek üzere Gümrük ve Tekel Bakanlığı tarafından öncelikle verilir.

Bu eşya için herhangi bir vergi, resim ve harç ödenmeyeceği gibi, ardiye ücreti veya diğer hizmetler karşılığı olarak da hiçbir ücret tahsil edilmez.»

(İhtisas Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 3. — 1615 sayılı Gümrük Kanununun 175 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Süre Değişimi :

Madde 175. — Komisyonumuzca aynen benimsenmiştir.

MADDE 4. — 1615 sayılı Gümrük Kanununa aşağıdaki «Geçici Madde 6» eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 6. — Komisyonumuzca aynen benimsenmiştir.

MADDE 5. — 1615 sayılı Gümrük Kanununa aşağıdaki «Geçici Madde 7» eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 7. — Komisyonumuzca aynen benimsenmiştir.

MADDE 6. — 1615 sayılı Gümrük Kanununa aşağıdaki «Geçici Madde 8» eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 8. — Komisyonumuzca aynen benimsenmiştir.

Hükümetin Teklifi)

MADDE 7. — 1913 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanunun 7.5.1975 günlü 1894 sayılı Kanunla değişik 24 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir,

«Madde 24. — 23 nci maddenin 3 nci bendine ve 48 nci maddeye göre teslim alınan her çeşit kaçak eşya, alet ve taşıma vasıtaları hakkında da, bunlara ilişkin müsadere kararı kesinleştikten sonra, 1615 sayılı Gümrük Kanununun değişik 141 nci maddesi hükümleri uygulanır. Ancak, çabuk bozulma veya telef olma tehlikesine maruz bulunan veya saklanması masraf veya külfetli veya tehlikeli olan eşya, alet ve taşıma vasıtaları hakkında müsadere kararı beklenmeksizin aynı madde hükümleri uygulanabilir.»

MADDE 8. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 9. — Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

16 Ocak 1981

Başbakan
B. Ulusu

Devlet Bakanı -
Başbakan Yrd.,
Z. Baykara

Devlet Bakanı -
Başbakan Yrd. V.,
Z. Baykara

Devlet Bakanı
Prof. Dr. İ. Öztürk

Devlet Bakanı
M. Özgüneş

Devlet Bakanı
Prof. Dr. M. N. Özdaş

Adalet Bakanı
C. Mentek

Milli Savunma Bakanı
Ü. H. Bayülken

İçişleri Bakanı
S. Çetiner

Dışişleri Bakanı V.
Prof. Dr. İ. Öztürk

Maliye Bakanı
K. Erdem

Milli Eğitim Bakanı
H. Sağlam

Bayındırlık Bakanı
Dr. T. Önalp

Ticaret Bakanı
K. Cantürk

Sağ. ve Sos. Yar. Bakanı
Prof. Dr. N. Ayanoglu

Gümrük ve Tekel Bakanı
R. Baturalp

Ulaştırma Bakanı
N. Özgür

Tarım ve Orman Bakanı
Prof. Dr. S. Özbek

Çalışma Bakanı
Prof. Dr. T. Esener

Sanayi ve Tek. Bakanı
Ş. Kocatopçu

Enerji ve Tabii Kay. Ba.
S. Bingöl

Turizm ve Tanıtma Bakanı
İ. Evliyaoğlu

İmar ve İskân Bakanı
Dr. Ş. Tüten

Köy İşleri ve Koop. Bakanı
M. R. Güney

Gençlik ve Spor Bakanı
V. Özgül

Sosyal Güvenlik Bakanı
S. Şide

Kültür Bakanı
C. Baban

(İhtisas Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 7. — 1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanunun 7.5.1975 günkü 1894 sayılı Kanunla değişik 24 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 24. — Komisyonumuzca aynen benimsenmiştir.

MADDE 8. — Komisyonumuzca aynen benimsenmiştir.

MADDE 9. — Komisyonumuzca aynen benimsenmiştir.

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

MILLİ GÜVENLİK KONSEYİ S. Sayısı : 145'e 1 nci Ek

15 Temmuz 1950 Tarihli ve 5682 Sayılı Pasaport Kanununun 14, 22 ve 23 ncü Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Tasarısı ve İçişleri Komisyonu Raporu. (1/133)

T C.

Başbakanlık

26 Ocak 1981

Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi

Başkanlığı

Sayı : 101-617/07102

MILLİ GÜVENLİK KONSEYİ BAŞKANLIĞINA

İçişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Millî Güvenlik Konseyi Başkanlığına arzı Bakanlar Kurulunca 22.1.1981 tarihinde kararlaştırılan «15 Temmuz 1950 Tarihli ve 5682 Sayılı Pasaport Kanununun 14, 22 ve 23 ncü Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Tasarısı» ile gerekçesi ekli olarak gönderilmiştir.

Gereğini emirlerine arz ederim.

Bülend Uluşu

Başbakan

GENEL GEREKÇE

Son zamanlarda pasaport itasına yetkili makamlarımızdan aldıkları seyahat belgeleri ile Avrupa ülkelerine giden vatandaşlarımızın sayısında giderek artma bulunması, günümüzün ulaştırma araç ve gereçlerindeki gelişme ve Avrupa ülkeleri ile ülkemiz arasında ikili ve çok taraflı anlaşmalara dayanan ilişkilerin gelişmesi ve özellikle çok sayıda Türk işçisinin bu ülkelerde çalışmakta bulunması nedeniyle olağan bulunmakla birlikte, turistik pasaport alarak yurt dışına giden bazı vatandaşlarımızın; gittikleri ülkelere, seyahat amacı dışında ve ikili anlaşmalarda öngörülen esaslar dışında iş bulmak amacıyla teşebbüslerde bulunmaları yanında bazı vatandaşlarımızın da buldukları ülke mevzuatındaki boşluklardan da yararlanmak suretiyle ve o ülkede kalıp iş temini amacıyla iltica talebinde bulunmaları ve son zamanlarda bu gibi taleplerin giderek artması nedeniyle bazı Avrupa ülkelerinin, «Avrupa Konseyi Üyesi Devletler Arasında Kişilerin Seyahatleri Hakkında Avrupa Sözleşmesi» hükümleri dairesinde ve amme nizamı nedenini de ileri sürerek, bu Sözleşme gereğince taahhüt ettikleri vize talep etmeme uygulamasından vazgeçmeleri ve bunun sonucu olarak da yurt dışına çıkan vatandaşlarımızın gittikleri ülkelere geri çevrilmeleri, mağdur olmaları yanında bu kabil uygulamanın ülkemizin şeref ve itibarı açısından da arz ettiği önem yanında; bazı Batılı ülkelere, Türk vatandaşlarına vize uygulamasına başlanmasından sonra, milletlerarası teşekküllerde görev almış bulunan umuma mahsus pasaport hamili Türk vatandaşlarının da vize uygulaması kapsamına girdikleri ve bunun Türk vatandaşı milletlerarası memurların farklı işleme tabi tutularak, görevlerini ifada engellerle karşılaşmaları da dikkate alınarak, 5682 sayılı Pasaport Kanununun bazı hükümlerinin yeniden gözden geçirilmesi ve ilk aşamada 14, 22 ve 23 ncü maddelerinin değiştirilmesi uygun görülmüştür.

MADDE GEREKÇELERİ

Tasarının birinci maddesiyle; günümüzde her devletin, mümkün olduğu kadar fazla sayıda vatandaşının milletlerarası teşekküllerde görev alması yolunda gayretler sarf ettiği, sözkonusu teşekküllerde milletlerarası memur statüsünde çalışan kimselerin, kendi devlet ve ülkelerini şartların elverdiği ölçüde kolladıkları gözönünde tutularak, bu genel eğilimler çerçevesinde Türkiye'nin de, milletlerarası teşekküllerde mümkün olduğu kadar çok vatandaşının çalışmasını teşvik etmesi ve bu kimselerin görevlerini yerine getirirken, özellikle vatandaşımız olmaları sonucu karşılaşılabilecekleri güçlüklerin giderilmesi düşünülerek, 5682 sayılı Pasaport Kanununun 14 ncü maddesinde gerekli değişiklik yapılmıştır.

Yapılan değişiklikle; Türk vatandaşlarına son yıllarda vize uygulamaya başlayan batılı ülkelerin, diplomatik, hizmet ve hususi pasaport sahibi vatandaşlarımızı vize kapsamı dışında bıraktıkları dikkate alınarak milletlerarası teşekküllerde çalışan vatandaşlarımızla bunların eş ve çocuklarına, sözkonusu görevleri devam ettiği sürece geçerli hizmet pasaportu verilmesi, sorunlarının çözümü için etkili bir yol olarak düşünülmüştür.

Bu nedenle, 14 ncü maddenin (B) fıkrasının ikinci paragrafında yapılan değişiklik ile, Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin tarafı bulunduğu milletlerarası teşekküllerde çalışanlara da hizmet pasaportu verilmesi öngörülmüştür.

14 ncü maddenin (C) fıkrasının ikinci paragrafına da «veya hizmet» ibaresi ilave edilerek milletlerarası teşekküllerde çalışan vatandaşlarımızın eş ve çocuklarına da hizmet pasaportu verilmesi veya bunların refakata kaydedilmesi mümkün kılınmıştır.

Nihayet, 14 ncü maddenin (C) fıkrasının üçüncü paragrafında hususi pasaportların bir yıl yerine iki yıl geçerli olmaları öngörülerek bu pasaportların her yıl yenilenmesinin doğurduğu mesai kaybı önlenmek istenmiştir.

Tasarının ikinci maddesiyle; 5682 sayılı Pasaport Kanununun, «Pasaport veya Vesika İtası Memnu Olan Haller» başlıklı 22 nci maddesi yeniden düzenlenmiştir.

Yapılan değişiklikle 22 nci maddenin eski metni birinci fıkra olarak muhafaza edilmekle birlikte, İçişleri Bakanlığınca, anarşi veya terör eylemlerine katıldıkları tespit olunanlara pasaport verilmemesini sağlayacak şekilde bu fıkra da değişiklik yapılmıştır.

Bunun dışında belli edilen bazı suçları işlemekten kesin hüküm giymiş bulunanların asıl cezalarını çektikleri veya bu cezaların af nedeniyle ortadan kalktığı tarihten itibaren iki yıl süre ile pasaport veya seyahat vesikası almalarını önleyecek şekilde anılan maddeye yeni iki ve üçüncü fıkralar eklendiği gibi, maddeye eklenen ikinci fıkra da belirtilen suçları işlemekten sanık bulunanların haklarındaki soruşturma ve kovuşturma neticeleninceye kadar pasaport veya seyahat vesikası alamamaları da kabul edilmiştir.

Bu şekilde, maddenin ikinci fıkrasında belli edilip süratle sonuçlandırılması toplumumuz için önem arz eden suç iddiaları dolayısıyla sanık bulunanlar haklarındaki soruşturma ve kovuşturmanın biran önce neticelendirilmesi amacı yanında, gerek bu fıkra da ve gerekse üçüncü fıkra da işaret olunan suçları işlemekten hüküm giyenlerin de belli süre yurt dışına çıkmalarının önlenmesi suretiyle getirilmiş bulunan yasaklamanın yurdumuzun dış ülkeler nazarında şeref ve itibarının korunması bakımından yerinde bir tedbir olduğu düşünülmüştür.

Diğer taraftan; memleketten ayrılmalarında siyasi emniyet yönünden mahzur bulunduğu, bu maddenin birinci fıkrası gereğince tespit olunanlara pasaport verilmeyeceği gözönünde tutularak, bu hükme muvazi şekilde aynı nedenlerle yurt dışında kalmalarında mahzur görülenlerin pasaport sürelerinin uzatılmaması ve bunlara yurda dönmelerini sağlayacak seyahat belgesi verilmesi, dördüncü fıkra da öngörülmüş bulunmaktadır.

Ayrıca; pasaport alanların bu belgeleri dikkatle muhafaza etmeleri gerekmektedir. Çoğu kez pasaportun kaybedildiğinden bahisle mükerrer pasaport alma taleplerinin suiniyetli olarak yapıldığı dikkate alınmak suretiyle gerek pasaport veya vesikaları kaybetmeyi itiyat haline getirmiş bulunanlara ve gerekse buldukları ülkeden sınır dışı edilenlere pasaport verilmeyebileceği de maddenin son fıkrasına dercolunan fıkra ile

kabul edilmiştir. Pek tabiidir ki, bu sırada hudut dışı edilme nedenine göre, pasaport itasına yetkili merci, getirilen hükümlerde işaret bulunduğu üzere, keyfiyeti takdir edecek ve ona göre işlem yapacaktır. İdareye verilen bu yetki dolayısıyla yapılacak tespit de kazai denetime tabi olacağı cihetle, bu gibi hallerde keyfi tasarruf endişesine de mahal bulunmamaktadır.

Nitekim, 5682 sayılı Pasaport Kanununun «Türkiye'ye Girmeleri Memnu Kimseler» başlıklı 8 nci maddesinde; Türkiye Cumhuriyetinin taraf bulunduğu iade anlaşmalarında, iadeye esas olarak kabul edilen suçlardan biri ile sanık veya hükümlü bulunanların (bent 3), Türkiye'den sınır dışı edilmiş olup da avdetine müsaade edilmeyenlerin (bent 4), Türkiye Cumhuriyetinin emniyetini ve umumi nizamını bozmak niyetiyle veya bozmak isteyenlere veya bu maksatla geldikleri sezilenlere (bent 5), fahişeler ve kadınları fuhuşa sevk ederek geçinmeyi meslek edinenlerle beyaz kadın ticareti yapanlar ve her nevi kaçakçılara (bent 6) ve Türkiye'de kalacaklarını beyan ettikleri müddetçe yaşamalarına ve tekrar gitmelerine yetecek paraları bulunmayıp Türkiye'de kendilerini himaye edecek kimseleri bulunduğunu veya Türkiye'de yabancılara karşı menedilmiş işlerden birini tutmayacaklarını ispat edemeyenlerin, Türkiye'ye girmeleri memnu olduğu yazılıdır. Bu durum karşısında gittiği dış ülkelerde zarurete düşecek veya o ülke makamlarının kendi iç mevzuat uygulamaları nedeniyle sınırdan sokulmayarak geri çevrilen vatandaşlarımıza uygulanan bu muameleler karşısında Pasaport Kanununda yapılan düzenlemeler yurdumuzun uluslararası alandaki şeref ve itibarının korunması bakımından da ayrıca yerinde görülmektedir.

Tasarının üçüncü maddesi ile 5682 sayılı Pasaport Kanununun 23 ncü maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarında değişiklik yapılmıştır. Buna göre; Bakanlar Kurulu siyasi ve ekonomik mülahazalarla sadece belli ülkeler için geçerli olmak üzere pasaport düzenlenmesine karar verebilecektir.

Birinci ve ikinci fıkrada yapılan değişikliklerle, Bakanlar Kurulunun bu yetkisi düzenlenmiş bulunmaktadır.

Üçüncü fıkrada yapılan değişikliklerle işledikleri bir cürüm sebebiyle haklarında ülkemizde takibat yapılmakta bulunanlarla mahkûm edilmiş bulunanların, haklarında gıyaben mahkûmiyet kararı verilip verilmemesine bakılmaksızın, bu fıkra hükmü dairesinde doğrudan Türkiye'ye gelmek üzere pasaport veya seyahat belgesi verilmesi imkânı getirilmiştir.

İçişleri Komisyonu Raporu

TC

Milli Güvenlik Konseyi

İçişleri Komisyonu

Esas No. : 1/133

Karar No. : 6

24 Şubat 1981

Milli Güvenlik Konseyi Başkanlığına

Komisyonumuz tarafından hazırlanarak, 12 Şubat 1981 tarihinde Milli Güvenlik Konseyine sunulan «15 Temmuz 1950 Tarihli ve 5682 Sayılı Pasaport Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkındaki Kanun Tasarısı» nın, 13 Şubat 1981 günü yapılan 38 nci birleşimde Komisyonumuza iade edilmesi üzerine, ilgili Bakanlık temsilcilerinin iştirakiyle yeniden yapılan müzakeresi sonunda :

12 Şubat 1981 tarihli raporumuzun :

Birinci ve ikinci maddelerindeki değişiklikler aynen benimsenmiştir.

Üçüncü maddesinde, adı geçen Kanunun 22 nci maddesiyle ilgili metnin, birinci fıkrasının ilk cümlesinde yer alan «siyasi emniyet» sözcüğü «genel güvenlik» olarak değiştirilmiş, yine aynı fıkranın «i» bendindeki saike bağlı suçlar belli suçlara hasredilmiştir. İkinci fıkrasında yer alan ve 23 ncü maddeye göre tekerür teşkil edebilecek hükümler metinden çıkarılmıştır.

Dördüncü maddenin ilk fıkrası, daha anlaşılır olması itibarıyla, Hükümet Tasarısında olduğu şekilde kabul edilmiş, son fıkrası ise dil bakımından bazı değişikliklere tabi tutulmuştur.

Milli Güvenlik Konseyinin onayına arz olunur.

Başkan
Muzaffer BAŞKAYNAK
Hâkim Tuğgeneral

Üye
Zeki GÜNGÖR
Hv. Hâkim Albay

Üye
Yaşar ÇİFTÇİOĞLU
Hâkim Albay

Üye
Sait REZAKİ
Adalet Bakanlığı
Kanunlar Pln. Araş.
Gen. Md. lüğü Başmüsaviri

Üye
Haluk AFRA
Dışişleri Bakanlığı
Diplomatik İşlemler D. Bşk.
«Muhalefet Şerhim eklidir»

MUHALEFET ŞERHİ

15 Temmuz 1950 tarihli ve 5682 sayılı Pasaport Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkındaki Kanun Tasarısında İçişleri Komisyonu 13 ncü ve 14 ncü maddelerde «zevce» veya «karı» sözü yerine «eş» ibaresini kullanmıştır. Dışişleri Bakanlığı eskiden beri kullanılmakta olan «karı» ifadesi üzerinde bir görüş ileri sürmüştü ve «eş» ibaresinin kullanılmasına muhalif kalmıştır. Buna uyarak komisyon üyesi sıfatıyla bu konudaki çoğunluk görüşüne karşıyım.

Haluk AFRA
Dışişleri Bakanlığı
Diplomatik İşlemler D. Bşk.

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

15 Temmuz 1950 Tarihli ve 5682 Sayılı Pasaport Kanununun 14, 22 ve 23 ncü Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Tasarısı.

MADDE 1. — 15 Temmuz 1950 tarih ve 5682 Sayılı Pasaport Kanununun 25 Haziran 1958 tarih ve 7154 Sayılı Kanunla değişik 14 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Hususi pasaportlar

Madde 14. — A) Hususi damgalı pasaportlar :
Cumhurbaşkanlığı Dairesi erkânına, Devlet barmininin birinci, ikinci ve üçüncü derecesinde bulunan subaylarla, mülkî ve askerî memurlara, diplomatik pasaport itasını gerektiren vazifelerden gayri her hangi bir resmi vazife ile veya kendi hesaplarına dış memleketlere gittikleri zaman verilir.

Bunlardan memurluktan çekilmiş olanlara dahi, başka bir vazife almamış veya iş tutmamışlar ise bu nevi pasaport verilir.

Hususi damgalı pasaport alabilecek durumda bulunanların zevcelerine de aynı nevi pasaportun verilmesi veya bunların kocalarının pasaportunun refakat hanesine yazılması mümkündür. Hususi damgalı pasaport almaya hakkı bulunduğu sırada vefat edenlerin dul zevcelerine, başkası ile evlenmemiş ve para getiren bir iş tutmamışlarsa, aynı neviden pasaport verilebilir.

Hususi damgalı pasaportların refakat hanesine, pasaport sahibinin yanında yaşayıp evli bulunmayan ve iş sahibi olmayan kız çocuklarıyla yine yanında yaşayıp reşit bulunmayan erkek çocuklarının kaydı mümkündür. Refakat hanesine kayıtlı bulunanlar, pasaport sahibiyle seyahat etmedikleri takdirde o pasaportu kullanamazlar.

B) Hizmet damgalı pasaportlar :

Bu Kanun gereğince kendilerine diplomatik veya hususi damgalı pasaport verilmesi mümkün olmayan kimselere, Hükümetçe, hususi idarelerce veya bele-

İÇİŞLERİ KOMİSYONU METNİ

15 Temmuz 1950 Tarihli ve 5682 Sayılı Pasaport Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 15 Temmuz 1950 tarihli ve 5682 sayılı Pasaport Kanununun 13 ncü maddesinin dördüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Diplomatik pasaport alabilecek durumda bulunan veya alan kimselerin sıfat veya vazifeleri devam ettiği müddetçe, eşlerine dahi diplomatik pasaport verilmesi veya bunların eşlerinin pasaportlarının refakat hanesine kayıt edilmesi mümkündür.»

MADDE 2. — 15 Temmuz 1950 tarihli ve 5682 sayılı Pasaport Kanununun 14 ncü maddesinin (A) bendinin üçüncü fıkrası ile (B) ve (C) bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Hususi damgalı pasaport alabilecek durumda bulunanların eşlerine de aynı nevi pasaportun verilmesi veya bunların eşlerinin pasaportunun refakat hanesine yazılması mümkündür. Hususi damgalı pasaport almaya hakkı bulunduğu sırada vefat edenlerin dul eşlerine, başkası ile evlenmemiş ve para getiren bir iş tutmamışlarsa, aynı neviden pasaport verilmesi mümkündür.»

«B) Hizmet Damgalı Pasaportlar :

Bu Kanun gereğince kendilerine diplomatik veya hususi damgalı pasaport verilmesi mümkün olmayan kimselere, Hükümetçe, hususi idarelerce veya belediyelerce resmi vazife ile dış memleketlere gönderildiklerinde veya dış memleketlerde vazifeye alındıklarında verilir.

Türkiye Cumhuriyetinin üyesi bulunduğu milletlerarası kuruluşlarda memur statüsünde çalışanlar ile Türk Hava Kurumu ve Türkiye Kızılay Cemiyetince görevlendirilenlere de aynı nevi pasaport verilir.

Hizmet damgalı pasaport alabilecek durumda bulunanların eşlerine de aynı nevi pasaportun verilmesi veya bunların eşlerinin pasaportunun refakat hanesine yazılması mümkündür. Hizmet damgalı pasaportların refakat hanesine, pasaport sahibinin yanında yaşayıp evli bulunmayan ve iş sahibi olmayan kız çocukları ile yine yanında yaşayıp reşit bulunmayan erkek çocuklarının kaydı mümkündür. Refakat hanesine kayıtlı bulunanlar, pasaport sahibi ile seyahat etmedikleri takdirde o pasaportu kullanamazlar.

(Hükümetin teklifi)

diyelerce resmi vazife ile dış memleketlere gönderildiklerinde veya dış memleketlerde vazifeye alındıklarında verilir.

Türk Hava Kurumu, Türkiye Kızılay Cemiyeti ile Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin tarafı bulunduğu milletlerarası teşekküllerde çalışanlar haklarında da aynı hükümler tatbik olunur.

C) Hususi ve Hizmet Damgalı Pasaportlar :

Talep edenin mensup bulunduğu makamın en yüksek amirinin yazılı başvurusu üzerine, Dışişleri Bakanlığınca verilir. Bu nevi pasaportlar, aynı şart dahilinde ve Dışişleri Bakanlığının vereceği talimat üzerine, Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçilik ve Elçiliklerince verilebilir.

Yukarıdaki (A) fıkrasında yazılı zevceler ve çocuklara hususi veya hizmet damgalı pasaport itası veya bunların refakat hanesine kaydedilmesi için de aynı yazılı başvuruya lüzum vardır.

Hususi damgalı pasaportlar iki sene için; hizmet damgalı pasaportlar pasaport sahibinin görevinin müddetine göre tespit edilecek süre için geçerli olmak üzere düzenlenir. Bu pasaportlardan müddeti bitenler bu maddenin birinci fıkrasına yazılı başvuru ve Dışişleri Bakanlığının vereceği talimat üzerine, Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçilik ve Elçiliklerince aynı müddetler için üçer defa uzatılabilir.

Bu pasaportların, sahiplerinin ve varsa refakat hanesinde kayıtlı bulunanların, en son durumlarını gösterir birer fotoğraflarının pasaportlara yapıştırılması gereklidir.

Bu pasaportlar hiçbir harç ve resme tabi değildir.»

MADDE 2. — 15 Temmuz 1950 tarih ve 5682 sayılı Pasaport Kanununun 22 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Pasaport veya vesika itası memnu olan haller

Madde 22. — Genel emniyet nezaretinde bulunanlara, yabancı memleketlere gitmeleri mahkemelerce menolunanlara, yabancı memleketlerde geçinmek için müsait sebep ve şartlara malik olduklarını ispat edemeyenler, anarşi ve terör eylemlerine katıldıkları veya memlekettten ayrılmalarında siyasi emniyet bakımından mahzur bulunduğu İçişleri Bakanlığınca tespit edilenlere, vergi borcu olduğu pasaport itasına yetkili makamlara bildirilenlere;

Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında 5816 sayılı Kanun ile Devrim kanunlarına aykırı hareket etmektен sanık olanlar ile Türk Ceza Kanununun «Cürümler» başlıklı ikinci kitabının, «Devletin Şahsi-

(İçişleri Komisyonu Metni)

C) Hususi ve Hizmet Damgalı Pasaportlar :

Talep edenin mensup bulunduğu makamın en yüksek amirinin yazılı başvurusu üzerine Dışişleri Bakanlığınca verilir. Bu nevi pasaportlar, aynı şart dahilinde ve Dışişleri Bakanlığının vereceği talimat üzerine, Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçilik ve elçiliklerince de verilebilir. Yukarıdaki «A» ve «B» bentlerinde yazılı eşlere ve çocuklara hususi veya hizmet damgalı pasaport verilmesi veya bunların refakat hanesine kaydı için de aynı yazılı başvuruya lüzum vardır.

Hususi damgalı pasaportlar iki sene için; hizmet damgalı pasaportlar, pasaport sahibinin görevinin müddetine göre tespit edilecek süre için geçerli olmak üzere tanzim edilir. Bu pasaportlardan süresi bitenlerin, bu bendin birinci fıkrasında yazılı başvuru ve Dışişleri Bakanlığının vereceği talimat üzerine Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçilik ve elçiliklerince de aynı müddetler için üçer defa uzatılması mümkündür.

Bu pasaportların, sahiplerinin ve varsa refakat hanesinde kayıtlı bulunanların, birer fotoğraflarının pasaportlara yapıştırılması lazımdır.

Bu pasaportlar hiç bir harç ve resme tabi değildir.

MADDE 3. — 15 Temmuz 1950 tarihli ve 5682 sayılı Pasaport Kanununun 22 nci maddesiyle başlığı aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Pasaport veya Vesika Verilmesi
Yasak Olan Haller

Madde 22. — Genel emniyet nezaretinde bulunanlara, yabancı memleketlere gitmeleri mahkemelerce yasaklananlara, yabancı memleketlerde geçinmek için müsait sebep ve şartlara malik olduklarını ispat edemeyenlere, memlekettten ayrılmalarında genel güvenlik bakımından mahzur bulunduğu İçişleri Bakanlığınca tespit edilenlere, vergi borcu olduğu pasaport vermeye yetkili makamlara bildirilenlere ve ayrıca;

a) Atatürk aleyhine işlenen suçlar hakkında 5816 sayılı Kanun ile Anayasanın 153 nci madde-

(Hükümetin teklifi)

yetine Karşı Cürümler» başlıklı birinci babında yazılı ve takibat yapılması aynı Kanununun 160 nci maddesinin ikinci fıkrasına göre izne tabi olmayan suçlardan; halk arasında korku, endişe veya panik yaratma ya da siyasi veya sosyal bir görüşten kaynaklanan amaçla cürüm işlemekten veya silah ve mermi kaçakçılığını, fuhuşu veya beyaz kadın ticaretini men eden kanun hükümleri ile uyuşturucu maddelere ilişkin kanun hükümlerine veya 1475 sayılı İş Kanununun 85 nci maddesi hükmüne aykırı hareket etmekten sanık bulunanlar haklarında bu suçlar nedeniyle verilecek takipsizlik, beraat veya düşme kararı kesinleşinceye kadar;

Yukarıdaki fıkrada yazılı suçlardan biriyle veya zimmet, ihtilâs, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflâs gibi yüz kızartıcı suçlardan biriyle kesin olarak hüküm giymiş bulunanlara, asıl cezalarını çektikleri veya bu cezaları af nedeniyle ortadan kalktığı tarihten itibaren iki yıl süre ile;

Pasaport veya seyahat vesikası verilmez.

Yurt dışında kalmalarında siyasi emniyet bakımından mahzur bulunduğu tespit edilenlerin, süreleri dolan pasaportları yenilenmez ve bunlara sadece Türkiye'ye dönmeleri için seyahat belgesi verilir.

Pasaport veya pasaport yerine kaim olan vesikaları kaybetmeyi itiyat haline getirmiş bulunanlarla, buldukları ülkeden sınır dışı edilmiş olanlara, bu ülkelerden çıkarılış nedenleri gözönünde tutularak pasaport verilmeyebilir.»

MADDE 3. — 15 Temmuz 1950 tarih ve 5682 sayılı Pasaport Kanununun 23 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Milli Güvenlik Konseyi

(İçişleri Komisyonu Metni)

sinde sayılan Devrim Kanunlarına aykırı hareket etmek suçlarından;

b) Türk Ceza Kanununun ikinci kitabının birinci babında yazılı Devletin şahsiyetine karşı işlenen suçlardan;

c) Türk Ceza Kanununun ikinci kitabının sekizinci babının üçüncü faslında yazılı fuhuşa tahrik suçlarından;

d) Türk Ceza Kanununun 179, 180, 188, 201, 236, 264, 313, 314, 315, 384, 385, 387, 388, 390, 391, 392, 403, 404, 405 ve 406 nci maddelerinde yazılı suçlardan;

e) 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkındaki Kanunun silah ve mermi kaçakçılığına ilişkin hükümlerine aykırı hareket etmek suçlarından;

f) Zimmet, ihtilâs, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, hileli iflâs gibi yüz kızartıcı suçlardan;

g) Yukarıda sayılanlar dışında ağır hapis cezasını gerektiren diğer suçlardan;

h) 1475 sayılı İş Kanununun 105 nci maddesi kapsamına giren iş ve işçi bulmaya ilişkin suçlardan;

i) Siyasi veya ideolojik amaçlarla işlenen Türk Ceza Kanununun 516 (Takibi şikayete bağlı fıkrası hariç) 517, 536 ve 537 nci maddelerinde yazılı suçlardan;

Sanık bulunanlara, haklarında bu suçları nedeniyle verilecek takipsizlik, beraat veya düşme kararları kesinleşinceye; mahkûm olanlara da infazı gereken mahkûmiyetleri tamamlanuncaya kadar pasaport veya seyahat vesikası verilmez.

Yurt dışında kalmalarında güvenlik bakımından mahzur bulunduğu tespit edilenlerin süreleri dolan pasaportları yenilenmez. Bunlarla, yetkili makamlarca haklı nedenlerle pasaport süreleri uzatılmayanlara, sadece Türkiye'ye dönmeleri için seyahat vesikası verilir.

Pasaport veya pasaport yerine geçen vesikaları kaybedenlerden bunu haklı bir sebebe dayandıramayanlarla, buldukları ülkeden sınır dışı edilmiş olanlara, bu ülkelerden çıkarılış nedenleri gözönünde tutularak pasaport veya yurt dışına çıkış için vesika verilmeyebilir.

MADDE 4. — 15 Temmuz 1950 tarihli ve 5682 sayılı Pasaport Kanununun 23 nci maddesi ve başlığı aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

(S. Sayısı : 145'e 1 nci ek)

(Hükümetin teklifi)

«Türk vatandaşlarının seyahatlerinin tahdidi veya men'i

Madde 23. — Bakanlar Kurulu, harp tehlikesi veya memleket güvenliğine veya sağlık durumuna dokunan diğer olağanüstü haller dolayısıyla Türk vatandaşlarının yabancı memleketlere gitmelerini kısmen veya tamamen men edebileceği gibi, siyasi ve ekonomik mülahazalarla sadece belli ülkeler için geçerli pasaport düzenlenmesine de karar verebilir.

Harp tehlikesi, yabancı memleketlerde zuhur edebilecek dahili karışıklıklar veya salgın hastalıklar sebebiyle veya siyasi ve ekonomik mülahazalarla dış memleketlerdeki pasaport itasına yetkili Türkiye Cumhuriyeti makamları Dışişleri Bakanlığının talimatı veya muvafakati ile Türk vatandaşlarına verecekleri pasaportları, yalnız muayyen memleketlere gitmek için muteber olmak üzere, tanzim edebilir.

Yabancı memleketlerde bulunan Türk vatandaşlarından işledikleri bir cürüm nedeniyle Türkiye'de haklarında kovuşturma yapılanlarla, Türk mahkemelerince mahkûm edilmiş bulunanlara, Adalet Bakanlığının talebi üzerine veya muvafakatiyle Dışişleri Bakanlığınca verilecek talimata tevfikân yabancı memleketlerdeki pasaport itasına yetkili Türkiye Cumhuriyeti makamlarınca, yalnız Türkiye'ye gelmek için ve veriliş tarihinden itibaren en fazla bir ay içinde, sahibi tarafından bulunduğu memlekette ve bilahara gideceği memleketlerden ayrılmak suretiyle, kullanılmak şartıyla muteber pasaport veya seyahat belgesi verilir.»

(İçişleri Komisyonu Metni)

Türk Vatandaşlarının Seyahatlerinin Sınırlandırılması veya Yasaklanması

Madde 23. — Bakanlar Kurulu, harp tehlikesi veya memleket güvenliğine veya sağlık durumuna dokunan diğer olağanüstü haller dolayısıyla Türk vatandaşlarının yabancı memleketlere gitmelerini kısmen veya tamamen men edebileceği gibi, siyasi ve ekonomik mülahazalarla sadece belli ülkeler için geçerli pasaport düzenlenmesine de karar verebilir.

Harp tehlikesi, yabancı memleketlerde zuhur edebilecek dahili karışıklıklar veya salgın hastalıklar sebebiyle veya siyasi veya ekonomik nedenlerle dış memleketlerdeki pasaport vermeye yetkili Türkiye Cumhuriyeti makamları, Dışişleri Bakanlığının talimatı veya muvafakati ile Türk vatandaşlarına verecekleri pasaportları, yalnız belli memleketlere gitmek için muteber olmak üzere tanzim edebilirler.

Yabancı memleketlerde bulunan Türk vatandaşlarından Türkiye'de haklarında bir cürümden dolayı kovuşturma yapılanlarla, Türk mahkemelerince mahkûm edilmiş bulunanların, Adalet Bakanlığının talebi üzerine veya muvafakatiyle Dışişleri Bakanlığınca verilecek talimata dayanılarak yabancı memleketlerdeki pasaport vermeye yetkili Türkiye Cumhuriyeti makamlarınca pasaportları iptal edilir ve yalnız Türkiye'ye dönmeleri için ve veriliş tarihinden itibaren en fazla bir ay içinde sahibi tarafından bulunduğu memlekette ve bilahara geçeceği memleketlerden ayrılmak suretiyle kullanılmak şartıyla pasaport veya seyahat belgesi verilir.

(Hükümetin teklifi)

MADDE 4. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 5. — Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

(İçişleri Komisyonu Metni)

MADDE 5. — Tasarının 4 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 6. — Tasarının 5 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

22 Ocak 1981

Başbakan
B. Ulusu

Devlet Bakanı -
Başbakan Yrd,
Z. Baykara

Devlet Bakanı
Prof. Dr. M. N. Özdaş

Dışişleri Bakanı V.
Prof. Dr. İ. Öztrak

Ticaret Bakanı
K. Cantürk

Tarım ve Orman Bakanı
Prof. Dr. S. Özbek

Turizm ve Tanıtma Bakanı
İ. Evliyaoğlu

Devlet Bakanı -
Başbakan Yrd,
T. Özal

Adalet Bakanı
C. Mentş

Maliye Bakanı
K. Erdem

Sağ. ve Sos. Yar. Bakanı
Prof. Dr. N. Ayanoğlu

Çalışma Bakanı
Prof. Dr. T. Esener

İmar ve İskân Bakanı
Dr. Ş. Tüten

Sosyal Güvenlik Bakanı
S. Şide

Devlet Bakanı
Prof. Dr. İ. Öztrak

Milli Savunma Bakanı
Ü. H. Bayülken

Milli Eğitim Bakanı
H. Sağlam

Gümrük ve Tekel Bakanı
R. Baturalp

Sanayi ve Teknoloji Bakanı
Ş. Kocatopçu

Köy İşleri ve Koop. Bakanı
M. R. Güney

Kültür Bakanı
C. Baban

Devlet Bakanı
M. Özgüneş

İçişleri Bakanı
S. Çetiner

Bayındırlık Bakanı
Dr. T. Önalp

Ulaştırma Bakanı
N. Özgür

Ener. ve Tabii Kay. Bakanı
S. Bingöl

Gençlik ve Spor Bakanı
V. Özgül

MILLİ GÜVENLİK KONSEYİ S. Sayısı : 153

2298 Sayılı 1980 Yılı Bütçe Kanununa Bağlı (A) İşaretli Cetvelin İçişleri Bakanlığı Kısımında Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı ve Bütçe - Plan Komisyonu Raporu. (1/142)

TC

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar
Tetkik Dairesi Başkanlığı
Sayı : 101-771/01653

9 Şubat 1981

MILLİ GÜVENLİK KONSEYİ BAŞKANLIĞINA

Maliye Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulunca 17 . 2 . 1981 tarihinde kararlaştırılan «2298 sayılı 1980 yılı Bütçe Kanununa Bağlı (A) İşaretli Cetvelin İçişleri Bakanlığı Kısımında Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı» ile gerekçesi ekli olarak gönderilmiştir.

Gereğini emirlerine sunarım.

Bülend Ulusu
Başbakan

GEREKÇE

Birinci ve İkinci Madde :

İçişleri Bakanlığı merkez ve taşra teşkilatı ihtiyacı için 1978, 1979 ve 1980 mali yılları bütçe tekliflerindeki toplam 412 adet taşıt, 178 adede indirilerek bütçeleştirilmiştir.

Anılan yıllar bütçe tasarılarında yer alan bu taşıtlardan 1978 yılında 26, 1980 yılında ise 1 adet olmak üzere toplam 27 adet yeni taşıt alınabilmektedir.

Devlet Malzeme Ofisi Genel Müdürlüğünün, döviz transferini gerçekleştirmediğinden yeni araç verememesi üzerine, gümrüğe terk edilen vali ve kaymakam makam otomobili olmaya müsait nitelikteki kullanılmış taşıtlardan 1979 mali yılında 111, 1980 mali yılı içerisinde de 33 adet taşıt alınmıştır.

Ülkemizde olağanüstü koşulların hüküm sürdüğü bir dönemde mülki idare amirlerinin son derece hareketli bir çalışma düzeyine girdikleri gözönüne alınarak, yukarıda alındığı belirtilen taşıtlara ilaveten 117 adet vali ve kaymakam taşıtının daha alınmasında zorunluluk görülmektedir.

Bu nedenle, İçişleri Bakanlığı 1980 yılı bütçesi sonunda yer alan satın alınacak taşıtlar cetvelinin 7 ve 8 sıra numarasında bulunan toplam 46 adet taşıtın bu listeden çıkarılarak yerine (T) işaretli cetvelin 6 ncı sırasında yer alan 117 adet (Station - Wagon tenezzüh şasi küçük tip 4 × 2) taşıtın eklenmesi, ayrıca, alınacak

taşıtların adet fazlalığından doğan 94 680 000 liralık ödeneğin anılan Bakanlık 1980 yılı bütçesinin 101 - 02 - 2 - 002 - 610 tertibine ilavesi gerekmektedir.

Eklenmesi gerekli görülen 94 680 000 liralık ek ödenek Hazine imkânları ile karşılanacaktır.

Taşıtların Alımı İçin İstenen 94 680 000 Liranın Hesabı

(T) CETVELİ

Sıra No.	Adet	Fiyatı	Tutarı
6	117	1' 100 000	128 700 000
7	6	1 000 000	— 6 000 000
8	4	1' 000 000	— 40 000 000
		Fark	82 700 000
		İstem	94 680 000
		Fazlalık	11 980 000
		Önceden harcanan	11 220 000

Bütçe - Plan Komisyonu Raporu

TC

Milli Güvenlik Konseyi
Bütçe - Plan Komisyonu

Esas No. : 1/142

Karar No. : 59

23 Şubat 1981

Milli Güvenlik Konseyi Başkanlığına

Bakanlar Kurulunca Milli Güvenlik Konseyi Başkanlığına 19 2 . 1981 tarihinde sunulan «2298 sayılı 1980 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelin İçişleri Bakanlığı kısmında değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı» Komisyonumuzca incelenmiştir.

İçişleri Bakanlığı merkez ve taşra teşkilatının taşıt ihtiyacı, geçmiş yıllarda tam olarak yerine getirilemediği bilinmektedir.

1980 mali yılı Bütçe Kanununda yer alan taşıtlar Devlet Malzeme Ofisi Genel Müdürlüğünce, döviz transferi sağlanamadığından alınmamıştır.

Ancak, gümrüğe terk edilen vali ve kaymakam makam otomobili olmaya elverişli ve kullanılmış taşıtlardan 1979 yılında 111 adet ve 1980 yılında 33 adet taşıtın alınması ile yetinilmiştir.

Ülkemizde olağanüstü koşulların hüküm sürdüğü günlerde mülki idare amirlerinin son derece hareketli bir çalışma düzeyine girdikleri de gözönüne alındığında, yukarıda alındığı söylenen taşıtlara ilaveten 117 adet vali ve kaymakam taşıtının, daha alınmasına gerek görülmektedir.

Bunun için, 1980 mali yılı bütçesine ekli taşıt listesinin 7 ve 8 nci sıradaki taşıtlardan 6 ve 40 adet düşürülmek suretiyle yerine ihtiyacı karşılamak amacıyla 6 ncı sıraya 117 adet taşıtın eklenmesi ve 94 680 000 liralık ödeneğin ilgili tertiplere eklenmesi uygun görülmüştür.

Tasarının ek ödenek verilmesini düzenleyen 1 nci maddesi, satın alınacak taşıtlara ait cetveldeki düzenlemeyi sağlayan 2 nci maddesi, yürürlük ve yürütme ile ilgili 3 ve 4 ncü maddeleri ile bağlı cetvelleri aynen benimsenmiştir.

Milli Güvenlik Konseyinin onayına arz olunur.

Başkan
Hüsnü KÜÇÜKAHMET
Em. Amiral

Kâtip Üye
Turhan AKPORAY
Mly. Kd. Alb.

Üye
Güven BOŞGELMEZ

Üye
Berki MELLİ

Başkan Yardımcısı
Tanju ERDEM
Dz. Kd. Kur. Alb.

Kâtip Üye
Tahsin EKİNCİ
Mly. Kd. Bnb.

Üye
Mehmet KÂMILOĞLU

Üye
Bekir PEKER

Başkan Yardımcısı
Haşmet YURTAL
Mly. Kd. Alb.

Üye
Nazmi BİLGİÇ

Üye
Doğan KAYRAN

Üye
Serpil ULUER

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

2298 Sayılı 1980 Yılı Bütçe Kanununa Bağlı (A) İşaretli Cetvelin İçişleri Bakanlığı Kısımında Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 2298 sayılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelin İçişleri Bakanlığına ait kısmının ilişik (1) sayılı cetvelde gösterilen tertiplerine (94 680 000) liralık ek ödenek verilmiştir.

MADDE 2. — 2298 sayılı 1980 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelin İçişleri Bakanlığı kısmının sonunda bulunan «237 sayılı Kanuna göre satın alınacak taşıtlara ait cetvel» listesinden ilişik (2) sayılı cetvelde yazılı taşıtlar çıkarılmış, ilişik (3) sayılı cetvelde yazılı taşıtlar eklenmiştir.

MADDE 3. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4. — Bu Kanunu Maliye Bakanı yürütür.

BÜTÇE - PLAN KOMİSYONU METNİ

2298 Sayılı 1980 Yılı Bütçe Kanununa Bağlı (A) İşaretli Cetvelin İçişleri Bakanlığı Kısımında Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı

MADDE 1. — Tasarının 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Tasarının 3 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Tasarının 4 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Başbakan
B. Uluşu

24 Şubat 1981

Devlet Bakanı -
Başbakan Yrd.,
Z. Baykara

Devlet Bakanı -
Başbakan Yrd. V.
K. Erdem

Devlet Bakanı
Prof. Dr. İ. Öztürk

Devlet Bakanı
M. Özgüneş

Devlet Bakanı
Prof. Dr. M. N. Özdaş

Adalet Bakanı
C. Menteş

Milli Savunma Bakanı
Ü. H. Bayülken

İçişleri Bakanı
S. Çetiner

Dışişleri Bakanı
İ. Türkmen

Maliye Bakanı
K. Erdem

Milli Eğitim Bakanı
H. Sağlam

Bayındırlık Bakanı
Dr. T. Önalp

Ticaret Bakanı
K. Cantürk

Sağ. ve Sos. Yar. Bakanı
Prof. Dr. N. Ayanoğlu

Gümrük ve Tekel Bakanı
R. Baturalp

Ulaştırma Bakanı
N. Özgür

Tarım ve Orman Bakanı
Prof. Dr. S. Özbek

Çalışma Bakanı
Prof. Dr. T. Esener

Sanayi ve Tek. Bakanı
Ş. Kocatopçu

Enerji ve Tabii Kay. Ba.
S. Bingöl

Turizm ve Tanıtma Bakanı
İ. Evliyaoğlu

İmar ve İskân Bakanı
Dr. Ş. Tüten

Köy İşleri ve Koop. Bakanı
M. R. Güney

Gençlik ve Spor Bakanı
V. Özgül

Sosyal Güvenlik Bakanı
S. Şide

Kültür Bakanı
C. Baban

HİZMETİN TERTİBİ

Program	Alt - Program	Ödenek Türü	Faliyet/Proje Harcama Kalem Kodu	AÇIKLAMA	İŞLEM EKLENEN MİKTAR
				(1) SAYILI CETVEL (A) İÇİŞLERİ BAKANLIĞI	
101				GENEL YÖNETİM VE DESTEK HİZMETLERİ	94 680 000
	02			DESTEK HİZMETLERİ	
		2			
			002	TAŞIT ALIMLARI	
			600	MAKİNE, TEÇHİZAT VE TAŞIT ALIMLARI	
			610	Taşıtlar alımları	94 680 000
				TOPLAM :	94 680 000

(2) SAYILI CETVEL

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI

237 Sayılı Kanuna Göre Satın Alınacak Taşıtlara Ait Cetvel

Sıra No.	Adedi	Taşıtın cinsi	Diferansiyel	Nerede kullanılacağı
7	6	Arazi binek	4 × 4	Bakanlık Merkez hizmetleri
8	40	Arazi binek veya pick - up	4 × 4	Kaymakamlık hizmetleri

(3) SAYILI CETVEL

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI

237 Sayılı Kanuna Göre Satın Alınacak Taşıtlara Ait Cetvel

Sıra No.	Adedi	Taşıtın cinsi	Diferansiyel	Nerede kullanılacağı
6	117	Station Wagon Tenezzüh şasi (K. Tip)	4 × 2	Kaymakamlık makam hizmetleri

CETVELLER

Tasarıya bağlı (1), (2) ve (3) sayılı cetveller aynen kabul edilmiştir.

MILLİ GÜVENLİK KONSEYİ S. Sayısı : 155

Türkiye Cumhuriyeti Milli Güvenlik Konseyi Yasama Görevleri İçtüzüğü'nün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında İçtüzük Teklifi. (2/35)

23 Şubat 1981

MILLİ GÜVENLİK KONSEYİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye Cumhuriyeti Milli Güvenlik Konseyi Yasama Görevleri İçtüzüğü'nün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında İçtüzük Teklifi ve gerekçesi ilişikte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

Nejat TÜMER

Oraniral

Dz. K. K. ve Milli

Güvenlik Konseyi Üyesi

GEREKÇE

Milli Güvenlik Konseyi Yasama Görevleri İçtüzüğü'nün beliren ihtiyaçlar karşısında 22 nci maddesi gereğince aşağıdaki değişiklikler yapılmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti Milli Güvenlik Konseyi Yasama Görevleri İçtüzüğü'nün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında İçtüzük Teklifi

MADDE 1. — TC Milli Güvenlik Konseyi Yasama Görevleri İçtüzüğü'nün 3, 4, 5, 6, 8, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20 ve 21 nci maddeleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliği

Madde 3. — Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri, Konseyin danışmanlık ve sekreterlik görevini yapar.

Madde 4. — Genel Sekreter; Konsey toplantılarına katılır; toplantılarda oy kullanamaz; katılmadığı hallerde yetki vereceği bir görevli kendisini temsilen Konsey toplantısına katılabilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İhtisas Komisyonları

Madde 5. — Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri ilzüm görülen hallerde, kanun tasarı ve teklifleri ile diğer konular üzerinde inceleme ve araştırma yapılması için yeterli kadar uzman kamu personelinden oluşan ihtisas komisyonları kurabilir.

Bu komisyonlarda görevlendirilen uzman kamu personeli, komisyon çalışmalarında mensup oldukları kamu kurumları ve o kurumundaki görevleri ile bağlı olmaksızın, tam bir serbesti içinde görüş bildirirler.

Bu komisyonlara başkaca uzman kişiler çağırılıp fikirleri alınabilir.

Genel Sekreterlik çalışma sonunda hazırlanan raporları inceler, nihai duruma getirir.

İhtisas komisyonları raporu varsa tasarı ve tekliflerle birlikte basılıp, yeteri kadar önce, Konsey üyelerine ve Bakanlar Kuruluna sunulur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Gündem, Birleşim ve Oturum

Madde 6. — Gündemi; Milli Güvenlik Konseyi Başkanı adına Genel Sekreter tarafından hazırlanır. Gündem basıldıktan sonra, yeteri kadar önce, Konsey üyelerine ve Bakanlar Kurulu ile gerekli görülen yerlere gönderilir.

Madde 8. — Milli Güvenlik Konseyi, alınan karar veya Başkanın çağırısı üzerine toplanır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Kanunların Yapılması ve Oylama

Madde 10. — Konsey üyeleri ve Bakanlar Kurulu verdikleri kanun tasarı ve tekliflerini Konsey gündemine alınmadan önce geri alabilirler.

Madde 11. — Bir kanun tasarısının veya teklifinin Milli Güvenlik Konseyinde görüşülmesi sırasında gerekli görülen hallerde Başbakan veya ilgili bakan veya yetkilendirilmiş birinci derecede sorumlu daire amirlerinden bir kamu görevlisi ve ilgili ihtisas komisyonu başkan veya görevlileri ile Genel Sekreterin görevlendireceği görevliler hazır bulunur.

Madde 13. — Kanun tasarı ve tekliflerinde bir maddenin reddi, değiştirilmesi veya metne madde eklenmesi hakkında Konsey üyelerinin, Başbakanın, ilgili bakanın veya Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterinin teklifleri görüşülerek karara bağlanır.

Madde 14. — Milli Güvenlik Konseyi üye tamsayısının salt çoğunluğu ile toplanır.

Milli Güvenlik Konseyi tarafından aksi kararlaştırılmadıkça Konsey toplantıları kapalı oturum şeklinde yapılır.

Oylama sözlü veya işaretle olur.

ALTINCI BÖLÜM

Bütçenin Görüşülmesi ve Kamu İktisadi Teşebbüslerinin Denetimi

Madde 15. — Genel ve Katma Bütçe Kanun tasarıları ile milli bütçe tahminlerini gösteren rapor, mali yılbaşından en az üç ay önce, Bakanlar Kurulu tarafından, Milli Güvenlik Konseyine sunulur.

Bu tasarılar ve rapor Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliğince teşkil edilecek Bütçe Plan Komisyonunda görüşülür.

Bütçe - Plan Komisyonunun çalışmalarına ilgili bakan veya yetki verilen kamu görevlileri katılırlar.

Komisyonun hazırlayacağı bütçe raporu ile bütçe kanun tasarısı Milli Güvenlik Konseyinde görüşülür ve mali yılbaşına kadar karara bağlanır.

Madde 16. — Kamu İktisadi Teşebbüslerinin Milli Güvenlik Konseyince denetlenmesini sağlamak üzere Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliğince bir komisyon oluşturulabileceği gibi mevcut ihtisas komisyonlarından biri de görevlendirilebilir.

Bu komisyon Yüksek Denetleme Kurulunun raporlarıyla Başbakanlığın sevk edeceği diğer raporları inceleyerek ve bilançolarla netice hesaplarının tasvip edilip edilmediği hakkındaki görüşünü Milli Güvenlik Konseyine bir raporla bildirir. Milli Güvenlik Konseyi bilançolarla netice hesaplarını tasvip etmek suretiyle Kamu İktisadi

Teşebbüsleri yönetim kurullarının ibra edilmesini karara bağlar veyahut bilançolarla netice hesaplarını tasvip etmemek suretiyle Kamu İktisadi Teşebbüslerinin yönetim kurullarının ibra edilmesini reddeder. İbra edilmeyen Kamu İktisadi Teşebbüslerinin sorumluları hakkında genel hükümlere göre kanuni kovuşturma veya işlem yapılır.

YEDİNCİ BÖLÜM

Tutanaklar

Madde 17. — Millî Güvenlik Konseyi tutanakları Genel Sekreterlikçe kontrol ve muhafaza edilir.

Özel tutanaklar Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreterinin gerekli gördüğü şekilde dağıtım tabi tutulur.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Hükümet Programının Onaylanması

Madde 18. — Hükümet Programının, Millî Güvenlik Konseyinde okunmasını izleyen birleşimde program üzerinde görüşme açılır. Görüşmeler sonunda Hükümete güven bildirilir.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Denetim

Madde 19. — Millî Güvenlik Konseyi Başbakan ve bakanları her zaman denetleyebilir, yazılı veya sözlü bilgi isteyebilir.

Konsey; gerekli gördüğü hallerde araştırma komisyonları teşkil edebilir.

Bu komisyonların yetkileri, çalışma esasları ve görevleri Millî Güvenlik Konseyince tayin edilir.

Araştırma komisyonları raporlarını Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliğine sunar. Raporlara Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreterinin mütalaası da ilave edilerek Millî Güvenlik Konseyi Başkanlığına sunulur.

ONUNCU BÖLÜM

Bakanların Dokunulmazlığı ve Haklarında Soruşturma ve Kovuşturma Açılması

Madde 20. — Bakanlar Kurulu üyelerinden birinin bakanlık görevine başlamadan önce veya bu görevinin devamı esnasında göreviyle ilgili veya kişisel suçlarından ötürü soruşturma ve kovuşturma açılması Millî Güvenlik Konseyinin kararına bağlıdır.

Adli mercilerin bu konudaki istemleri Adalet Bakanlığı ve Başbakanlık kanalıyla Millî Güvenlik Konseyi Başkanlığına iletilir.

Bakanlar Kurulu üyeleri hakkında yapılacak soruşturma işlemleri, Millî Güvenlik Konseyince görüşülür ve karara bağlanır.

Soruşturma açılmasına karar verildiğinde bir Soruşturma Komisyonu kurulur. Komisyonun kuruluşu, çalışması, görev süresi ve soruşturma konusunun özelliğine göre lüzum görülen diğer hususlar kuruluş kararında gösterilir.

Komisyon, kamu ve özel kuruluşlardan konu ile ilgili bilgi ve belgeleri toplayabilir; istediği evraka ve vesikalara el koyabilir; Hükümetin bütün vasıtalarından faydalanabilir; Bakanlar Kurulu üyelerini, diğer ilgili-leri, tanık ve bilirkişileri dinleyebilir; gerektiğinde alt komisyonlar halinde ve Başkent dışında da çalışabilir; naib veya istinabe yolu ile adli mercilerden yardım isteyebilir.

Komisyon, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun sanık ve tanıklarla, bilirkişilerle ve zabıt, arama ve tutuklama ile ilgili olarak adli mercilere verdiği hürriyetleri kısıtlayıcı yetkilerin kullanılmasını, gerekçesini bildirmek sureti ile görevli adli merciden isteyebilir.

Komisyon çalışmaları gizlidir.

Çalışmalar belirlenen süre içinde tamamlanamadığında, Komisyonun gerekçeli istemi üzerine çalışma süresi uzatılabilir.

Komisyon, çalışmalarının sonucunu bir rapor halinde Milli Güvenlik Konseyine sunar. Konsey konuyu gündeme aldıktan sonra ilgili bakanın savunmasını alır ve karara bağlar.

ONBİRİNCİ BÖLÜM

İdari Teşkilat ve Mali Hükümler

Madde 21. — Yasama organının idari kuruluşları Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliğine bağlıdır.

Bu kuruluşların mali ve idari işlemlerine ilişkin olmak üzere; Milli Güvenlik Konseyinin ilgili emir ve kararlarının uygulanması ve Milli Güvenlik Konseyince oluşturulacak Yürütme Organı tarafından alınacak kararların da Yasama Organı bünye ve özelliklerine göre düzenlenmesi ve uygulanmasına, Konseyin idari kuruluşları Genel Sekreterleri görevli ve yetkilidir. Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri gerektiğinde bu görev ve yetkiyi kısıtlayabilir.

Bu kuruluşlara bağlı bütçelerden yapılacak harcamalara ait verile emirlerini tediyeden önce vize etmeye Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliği yetkilidir.

MADDE 2. — Bu İçtüzük kabulünden itibaren yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu İçtüzük Milli Güvenlik Konseyi tarafından yürütülür.

